Beruházás

Nehéz hatékonyan működtetni a tőkét

Megnövekedett a nemzetközi tőkeétvágy. A világ különböző pontjain váratlanul nagy igény támadt pótlólagos beruházási tőkére. Ez a közép-európai térséget azzal fenyegeti, hogy nem tud majd tőkéhez jutni elengedhetetlenül szükséges fejlesztéseihez, illetve hogy túlságosan drágán, nagy kamatokra kap csak hiteleket.

Tőkeberuházással foglalkozó nyugat-európai és amerikai szakemberek szerint 1991 és 1995 között 625 és 850 milliárd dollár közötti olyan invesztíciós tőkére tart számot a világgazdaság, amire egy-két évvel ezelőtt még nem lehetett számítani. A német egyesítés az évtized közepéig 300-400 milliárd dollárt szív fel. Kuvait újjáépítése legkevesebb 50 milliárd dollárba kerül. Japán 250-300 milliárd dollárt szándékozik sürgősen az infrastruktúra fejlesztésére fordítani. Az USA-ban hasonló célokra évi 25-50 milliárd dollárt utalnak majd ki a költségvetésből. Mi marad ezután Közép-Kelet-Európának?

Befogadás

Amerikai szakértők úgy vélekednek, hogy a fejlett ipari országok kormányai és magánbefektetők 1995-ig 25-30 milliárd dollárt fordítanak majd beruházásra és segélyezésre, elsősorban Csehszlovákiában, Lengyelországban és Magyarországon. De másokkal egyetemben hozzáteszik: az említett három ország lényegesen kevesebb külföldi működő tőkét tud befogadni. mint korábban Nyugaton gondolták. Ezt erősíti meg Jacques Attali, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank elnöke is, aki szerint Kelet-Európában pillanatnyilag nem a tőkehiány a legfőbb gond, hanem a beruházott tőke hatékony működtetése.

Jacques Attali a hatékony működtetést tartja a legfőbb gondnak

Számíthat

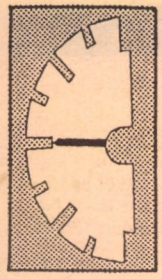
A neves washingtoni gazdaságkutató intézet, a PlanEcon szerint a három közép-európai ország 1995-ig magánberuházóktól mintegy 15 milliárd dollárnyi invesztícióra számíthat, nemzetközi gazdasági szervezetektől – Világbank, Nemzetközi Valutaalap stb. – pedig várhatóan 11 milliárd dollár érkezik.

Lesz elég

A nemzetközi tőkepiac vezető cégei és egyéniségei nem tartanak attól, hogy nem lesz elegendő forrás a pótlólagos tőkeigények fedezésére. Az éves szinten előteremtendő többletszükséglet 125-170 millliárd dollár, és ez elenyésző hányada annak a 3000 milliárdnak, amit beruházásokra fordítanak a fejlett ipari országok kormányai, vállalatai és pénzintézetei. Az azonban biztos: a tőke nem szentimentális. Oda áramlik, ahol a legkedvezőbb profitlehetőségek nyílnak a számára.

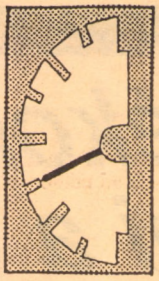
GONDA GYÖRGY

PÉNZÜGYEK

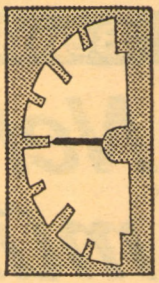
AMSZTERDAM

Bár emelkedtek az árfolyamok, a zárásra mégsem érték el a napközbeni csúcsot.
117 részvény árfolyama nőtt, 65-é csökkent, míg 79-é maradt változatlan.
A CBS index 1201,72 ponton zárt.
0 százalék

MILÁNÓ

A folytatódó politikai válság hatására mérsékelt volt a forgalom, s a részvények alacsonyabb árfolyamon zártak. A keresett részvények még mindig ellenállnak a negatív hatásoknak.
A helyi index 11 ponttal esett vissza.
–0,9 százalék

Devizák és valuták

1991.

DEVIZANEM		Bankjegy és csekk Vétel	Eladás
1 USA dollár	(USD)	72,71	77,21
1 kanadai dollár	(CAD)	62,98	66,87
1 angol font	(GBP)	128,17	136,10
100 belga frank	(BEF)	209,16	222,10
100 dán korona	(DKK)	1 121,18	1 190,54
100 finn márka	(FIM)	1 828,80	1 941,82
100 francia frank	(FRF)	1 270,77	1 349,37
100 holland forint	(NLG)	3 815,37	4 051,37
100 német márka	(DEM)	4 300,01	4 565,99
100 norvég korona	(NOK)	1 104,99	1 173,33
100 osztrák schilling	(ATS)	611,03	648,83
100 portugál escudo	(PTE)	49,10	52,14
100 spanyol peseta	(ESP)	69,63	73,93
100 svájci frank	(CHF)	5 084,84	5 399,36
100 svéd korona	(SEK)	1 193,49	1 267,31
1000 olasz líra	(ITL)	57,95	61,53
1000 japán jen	(JPY)	530,83	563,67
1 ECU	(XEU)	88,67	94,15

A bécsi értéktőzsdén forgalmazott néhány nem osztrák

SZABADKERESKEDELMI ÖVEZET ÉSZAK-AMERIKÁBAN

PIACHÁZASSÁG — KÉRDŐJELEKKEL

Az Öböl-háború és utóélete szinte teljesen háttérbe szorította Bush elnök kora tavasszal bejelentett tervét a Kanadát, az Egyesült Államokat és Mexikót összekapcsoló szabadkereskedelmi övezet létrehozásáról. Bush eredeti javaslata szerint a három ország között az áruk és a tőke már 1992-től szabadon áramlik majd.

Az észak-amerikai szabadkereskedelmi övezet célja — Bush elnök lírai hangvételű bejelentése szerint — a térség három országának együttműködése a kölcsönös segítség és a jólét érdekében. Ezeknek az elveknek a gyakorlati megvalósítása — az amerikai elnök szerint — hozzásegítheti a három országot ahhoz, hogy megfeleljenek a jövő gazdasági kihívásainak. Mexikó kivételével a tárgyalófelek egyike sem lelkesedik maradéktalanul a szorosabb együttműködésért, s nem nehéz megjósolni, hogy a megbeszéléseken egyre több érdekellentét kerül majd a felszínre.

A SZUPERTÖMB

A tervezett szabadkereskedelmi övezet a világ legnagyobb vámmentes tömbje lenne. A három ország összesen 320 milliós piacot képvisel, együttes éves termelésük pedig eléri a 6 billió dollárt. Nem kétséges, hogy mind a piac, mind pedig a termelés területén az Egyesült Államok a szabadkereskedelmi övezet vezető hatalma.

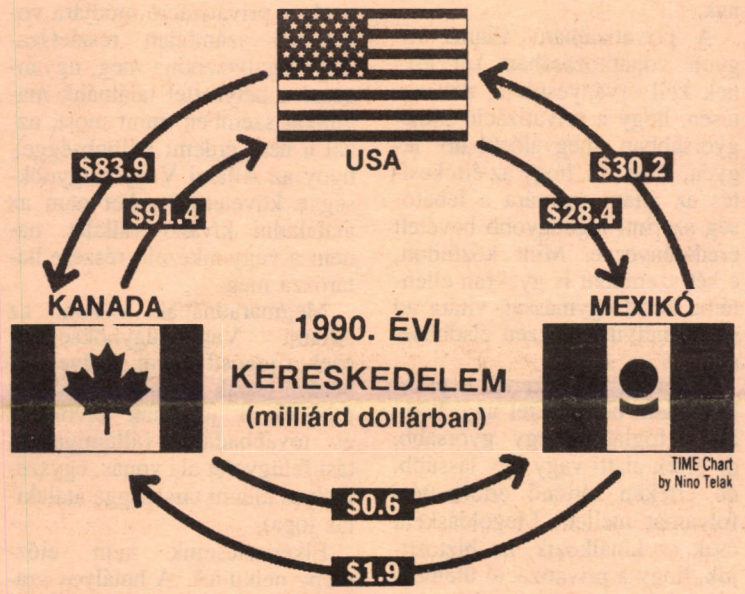
A Bush-terv mindössze egy hónappal azután látott napvilágot, hogy a GATT égisze alatt több éve folyó tárgyalások (az úgynevezett Uruguay-forduló) a szabadkereskedelem kiszélesítéséről látványosan összeomlottak. A kereskedelempolitikával foglalkozó szakemberek egy részének véleménye szerint az észak-amerikai szabadkereskedelmi övezet létrejötte a kereskedelem világméretű „szabadsága" helyett inkább a világkereskedelem „tömbösítését" eredményezi — noha ez nem áll az Egyesült Államok szándékában.

Az új szabadkereskedelmi övezet elsősorban az USA és Mexikó egymással folytatott kereskedelmét érinti majd. Ismeretes, hogy az Egyesült Államok és Kanada között a kereskedelem már napjainkban is többé-kevésbé vámmentes. Kanada és Mexikó között a kereskedelem éves szintje nem haladja meg a 2,5 milliárd dollárt. Ez az összeg szinte elenyésző az amerikai—kanadai kereskedelemhez képest, amely tavaly 175 milliárd dollár volt.

(Kanada az USA első számú kereskedelmi partnere, az északi szomszédot Japán követi, míg Mexikó a harmadik a sorban. Tavaly a kétoldalú forgalom értéke 59 milliárd dollár volt az Egyesült Államok és Mexikó között. Érthető tehát, hogy az Egyesült Államok számára távolról sem közömbös, hogy milyen keretek között bonyolódik le kereskedelme harmadik legjelentősebb partnerével.)

Mexikó gazdasági életében meghatározó szerepet tölt be az USA-val folytatott kereskedelem. (Érdemes megjegyezni, hogy a kétoldalú kereskedelem tavaly kis összegű mexikói aktívummal zárult.) Az ország kivitelének csaknem 70 százaléka az USA piacára irányul, elsősorban déligyümölcs, cement és kőolaj. S az sem elhanyagolható körülmény, hogy 1990-ben a Mexikóban befektetett külföldi működőtőke 60 százaléka az északi szomszédtól származott.

A már működő szabadkereskedelmi megállapodás az USA és Kanada között nem népszerű a juharfalevél országában. Egy felmérés tanúsága szerint Kanada lakosságának csak 31 százaléka ért azzal egyet, 52 százaléka viszont kifejezetten károsnak tartja az ország gazdasági érdekeire. Az ellenzők véleménye szerint a két ország közötti szabadkereskedelmi megállapodás negyedmillió kanadai munkahely elvesztését „eredményezte", s jelentős szerepet játszik a csaknem 10 százalékos munkanélküliségben. Nem meglepő tehát, hogy a kanadai szakszervezetek erélyesen tiltakoznak a három országot összekötő szabadkereskedelmi övezet létrehozása ellen.

Kanadában a legalacsonyabb — törvény által garantált — órabér 4,25 dollár. Ezzel szemben a minimális mexikói napibér 4 dollár. Ennek fényében nem kétséges, hogy a szabadkereskedelmi övezet létrejötte tízezerszám sodorna veszélybe kanadai munkahelyeket.

MEXIKÓ A KULCS?

Bush elnök tervének megfogalmazásában nagy szerepet játszott a mexikói gazdasági reform előrehaladása. Salinas elnök — aki 1988-ben vette át hivatalát — az elmúlt három évben jelentősen csökkentette a külkereskedlemet és a külföldi beruházásokat gátló kereskedelmi és más jellegű akadályok számát. Ennek eredményeként az Egyesült Államok exportja Mexikóba az 1987. évi 14,6 milliárd dollárról 1990-re 29 milliárd dollárra növekedett. (Az USA elsősorban autóalkatrészeket és -részegységeket, vegyipari termékeket és gabonát exportál Mexikóba.)

Amerikai kormánytisztviselők véleménye szerint a külföldi beruházások és a kereskedelem bővülése meggyorsíthatja Mexikó gazdasági növekedését és számottevően növelheti a foglalkoztatottak számát az országban. Az amerikai üzletemberek többsége ugyan támogatja a szabadkereskedelmi övezet megteremtését, de felhívja a figyelmet arra, hogy az amerikai export jelentősen az új keretek között sem növelhető. A 86 milliós Mexikóban meglehetősen alacsony a fizetőképes kereslet. Felmérések szerint „igazi" vásárlóerőt a lakosságnak mindössze 13 százaléka képvisel.

Az amerikai szakszervezetek a kanadainál nem kevésbé ellenzik a három országot felölelő szabadkereskedelmi övezetet. A mexikói bérek mindössze egyhetedét teszik ki az amerikainak, így várható, hogy a szabadkereskedelmi megállapodás — az AFL-CIO szakszervezet megfogalmazása szerint — „társadalmi és gazdasági katasztrófát jelent majd az Egyesült Államok számára". Az olcsó mexikói termékek vámmentes beözönlése az amerikai piacra elsorvaszthat egyes iparágakat. Különösen az amúgy is gondokkal küszködő könnyűipart és az alkatrészgyártó ágazatokat fenyegeti veszély.

MAQUILADORA-VÉG

Az amerikai törvényhozás nemzetközi kereskedelmi bizottsága úgy véli, hogy a szabadkereskedelmi megállapodás néhány amerikai iparágat egyértelműen kedvezőtlenül érint majd, de összességében az amerikai gazdaság profitál majd a vámmentes kereskedelemből.

A legnagyobb nyereség az amerikai feldolgozóipar számára az lesz, hogy tömegesen telepítheti gyárait Mexikóba, s az olcsó munkabérek következtében az ott gyártott „amerikai" termékek versenyképessége mind odahaza, mind pedig a külpiacokon növekedni fog. A szabadkereskedelmi övezet létrejöttével megszűnik az úgynevezett maquiladora-üzemek kivételezett helyzete.

Az Egyesült Államok és Mexikó 25 esztendővel ezelőtt megállapodást kötött a maquiladora-gazdaságról. Ennek lényege, hogy a határ mexikói oldalán az amerikai vállalatok összeszerelő-üzemeket létesíthetnek, ahol az USA-ból bevitt részegységekből késztermékeket gyártanak. Az árukat — elsősorban elektronikai termékeket, háztartási gépeket és berendezéseket, gépkocsikat — ezután késztermékként visszaszállítják az Egyesült Államokba, ahol csak a hozzáadott érték — vagyis az alacsony munkabér — után vetik ki a vámot. Jelenleg a közös határ mexikói oldalán mintegy 1900 maquiladora-üzem működik.

A negyedszázados megállapodás „áldás" a mexikói gazdaság számára, hiszen a korszerű termelési kultúra meghonosítása mellett a maquiladora-üzemek 465 ezer új munkahelyet teremtettek. Nem utolsó szempont Mexikó gazdaságának az sem, hogy a csaknem kétezer üzem létrehozására többmilliárd dollár működőtőke áramlott be az országba. Ez a rendszer igencsak jövedelmező az amerikai cégek számára, amelyek várhatóan elvesztik majd ezt az extraprofitlehetőséget a szabadkereskedelmi megállapodással.

Nem lesz könnyű dolga az amerikai és a kanadai tárgyalóküldöttségnek a mexikói kőolajiparral kapcsolatos kérdésekben. Mexikó ugyanis nem kívánja megnyitni olajiparát a külföldi tőke előtt. Az állami olajvállalat, a Pemex az ország függetlenségének szimbóluma, s a mexikói kormány szeretné elérni, hogy az olajiparra ne vonatkozzék az áruk és a tőke szabad áramlásának elve.

Az észak-amerikai szabadkereskedelmi övezet terve Latin-Amerikában meglehetősen népszerűtlen. Az országok többsége ugyanis úgy véli, hogy a megállapodás révén Mexikó az ő károkra erősödik majd meg. Brazília — amely évi 7,2 milliárd dollárért exportál árucikkeket az USA-ba — például attól tart, hogy a szorosabb amerikai–mexikói kapcsolatok miatt elveszíti amerikai vevői egy részét, s a jelenlegi export többsége „átcsúszik" majd a mexikói gyártók kezébe. Hasonlóan vélekedik Argentina, amely évi 1,2 milliárd dolláros USA-ba irányuló kivitelét érzi veszélyeztetve. A latin-amerikai államok félelme jogos, hiszen a szabadkereskedelmi megállapodás révén a mexikói termékek versenyelőnyt élveznek majd az amerikai piacon.

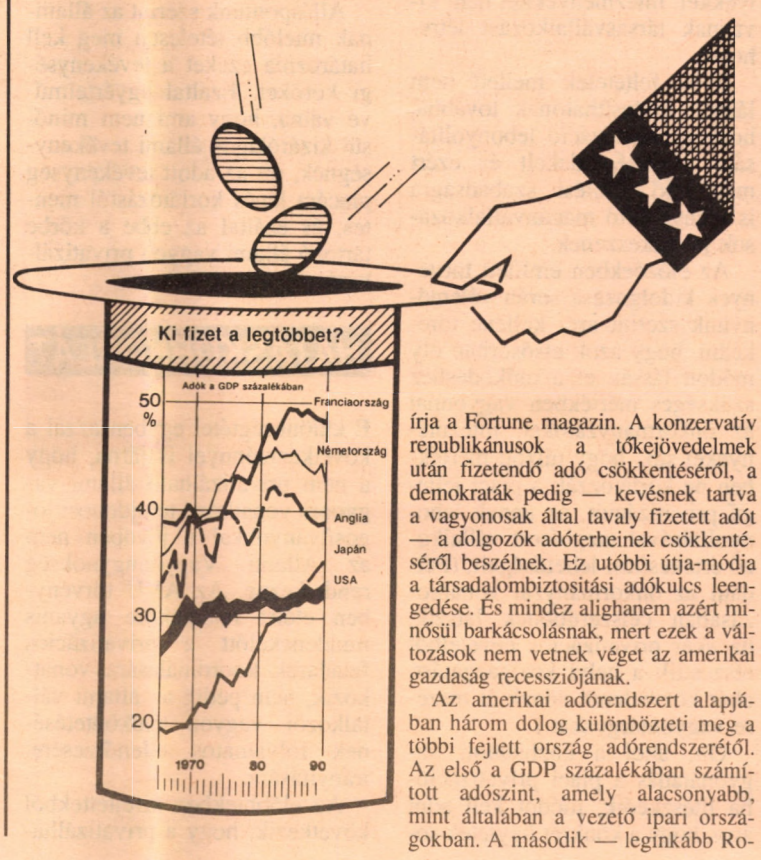
GONDA GYÖRGY—SZENTGÁLI PÉTER

AMERIKAI ADÓVITA

KI, MENNYIT FIZESSEN?

Feléledt az amerikai adóvita, s egyelőre nem tudni, hogy a javaslatok közül a szakértők mit minősítenek majd „partizánjavaslatnak", s mit fogadnak majd el.

„Ha hiszik, ha nem, az amerikai adórendszer elég jó. De azután, hogy a költségvetési deficit tavalyi vitájában új mélységeket sikerült elérni a politikai diskurzusban, a pártok az adókulcsokon szeretnének barkácsolni" — írja a Fortune magazin. A konzervatív republikánusok a tőkejövedelmek után fizetendő adó csökkentéséről, a demokraták pedig — kevésnek tartva a vagyonosak által tavaly fizetett adót — a dolgozók adóterheinek csökkentéséről beszélnek. Ez utóbbi útja-módja a társadalombiztosítási adókulcs leengedése. És mindez alighanem azért minősül barkácsolásnak, mert ezek a változások nem vetnek véget az amerikai gazdaság recessziójának.

Az amerikai adórendszert alapjában három dolog különbözteti meg a többi fejlett ország adórendszerétől. Az első a GDP százalékában számított adószint, amely alacsonyabb, mint általában a vezető ipari országokban. A második — leginkább Ronald Reagennek köszönhetően —, hogy az Egyesült Államokban alacsonyabbak a jövedelemadó-kulcsok. Végül a harmadik különbség, hogy az USA-ban mindössze 15 százalék a költségvetés fogyasztási adókból befolyó jövedelme, szemben a többi országgal, ahol ez eléri a 25—33 százalékot.

A nyolcvanas évek adópolitikai gyakorlata bebizonyította, hogy az adókulcsok mérséklése nem csökkentette a költségvetési bevételeket. Az igazsághoz egyébként az is hozzátartozik, hogy az amerikai adórendszer sosem volt nagyon progresszív. A nagyon gazdagok és a legszegényebbek kivételével a legtöbb amerikai — úgy 85 százalékuk — hosszú évek óta jövedelme mintegy egy-negyedét fizeti be adóként.

Eközben pedig folynak a szakmai viták arról, hogy miként lehetne a jövőben tovább fejleszteni az amerikai adórendszert. Az elmúlt évek tapasztalatai arra intenek, hogy célszerű óvakodni a „partizánjavaslatoktól". Mert javaslatokban nincs hiány. Egyesek a hozzáadottérték-adó (value-added tax) bevezetését szorgalmazzák, mások az ezzel járó bürokrácia miatt óvnak tőle. Megint mások szerint a jelzálogkölcsönök kamatát kellene levonhatóvá tenni, mert ez sokkal jobban befolyásolná a befektetési hajlandóságot, mint bármely más adókedvezmény. És végül de nem utolsósorban erős a nyomás arra, hogy csökkentsék az osztalékok kettős adóztatását. Ugyanis semmi nem indokolja — vélik többen —, hogy a társaságok jövedelmét magasabb adó terhelje.

-czy

ELŐKÉSZÜLETBEN A PRIVATIZÁCIÓ TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁSA

A tulajdonosi és privatizációs stratégiára vonatkozó elgondolások, tervezetek közül a Figyelő az utóbbi időben többek között Diczházi Bertalan kormányfőtanácsos, valamint az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium javaslatát (1991/13. és 16. sz.) közölte. Az alábbi írás az Igazságügyi Minisztériumban készült elképzeléseket ismerteti.

Elgondolásunkat olyan logikai rend szerint fogalmazzuk meg, mely alapján a témakörhöz kapcsolódó legátfogóbb kérdések felől közelítünk a privatizáció mindennapi működése során felmerülő problémákhoz. Eszerint az alábbiakat kell tisztázni.

● Mi tekinthető a jövőben állami tulajdonnak és ennek függvényében mi minősül az állam vállalkozói vagyonának?

● Az állam vállalkozói vagyonán belül mely vagyontömeghez járul olyan tevékenység, ahol az állam fenn kívánja tartani azt a jogát, hogy az adott vállalkozás (szolgáltatás) ellátásának módját, feltételeit meghatározhassa, és a tevékenységet ténylegesen végző személyét kijelölhesse? Ennek eldöntése egyben eligazít a tekintetben is, hogy melyek azok a tevékenységek, ahol a piacralépés liberalizált és az e körben működtetett állami vagyon privatizálható.

● Az első két alapkérdés megválaszolását követően térhetünk át annak vizsgálatára, hogy a privatizációt milyen elvek és célok figyelembevételével, ki, milyen módon valósíthatja meg.

ELŐFELTÉTELEK

Jelenleg az előkészítő munka különböző fázisaiban vannak azok a törvénytervezetek, melyek új magán- és intézményi tulajdonosi kört teremtve, privatizációs célt is szolgálnak. Álláspontunk szerint vagy e törvények elfogadását követően, vagy azokkal egyidejűleg — de ez esetben azok igen gondos összehangolása mellett — lehet a privatizációs törvényt megalkotni.

A privatizációs törvény előkészítése során világos szabályozásra van szükség például a tekintetben, hogy az állami vagyon mely része kerül önkormányzati tulajdonba. Hasonlóképp mellőzhetetlen a termelőszövetkezetek tulajdonjogával, a volt egyházi ingatlanok tulajdonjogával, a társadalmi szervezetek által korábban kezelt ingatlanok tulajdonjogával kapcsolatos jelenleg még lezáratlan kérdések rendezése. A privatizációs törvény szabályozására hatással lesz a kárpótlási törvény éppúgy, mint a munkavállalói részvétulajdonosi program feltételeit megállapító törvény.

Az állami vagyon egy részének e leendő törvényeken alapuló átadása, illetőleg újraelosztása a piaci alapon való privatizációt két ponton érinti. Egyrészt azáltal, hogy az állam államigazgatási-közhatalmi minőségében egyes vagyontárgyak tulajdonjogát nem állami szervekre ruházza át (például önkormányzatok, egyházak meghatározott vagyontárgyakat kapnak), értelemszerűen csökken a vállalkozási szempontok figyelembevételével értékesíthető vagyon köre.

Másfelől mind a hatályos szabályozás, mind egyes tervezetek a társadalmi-politikai szempontokra épülő vagyonátadás mechanizmusát részben be kívánják illeszteni a piaci alapon való értékesítés rendszerébe. Ez történik például akkor, amikor az átalakulási törvény alapján az önkormányzatok a törvény erejénél fogva szereznek társasági részesedést az átalakuló állami vállalat által használt belterületi ingatlanok után.

A munkavállalói résztulajdonosi program szabályozási koncepciójában is szerepel, hogy az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ) meghatározott feltételek esetén külön mérlegelés nélkül — a leendő törvény rendelkezése folytán — köteles kielégíteni az alkalmazottak részvényvásárlási igényét. Egyes intézmények (például társadalombiztosítás) is törvény kötelező rendelkezése következtében részesednének az állam vállalkozói vagyonából.

Álláspontunk szerint e kétféle privatizációs folyamat — a privatizációs hatással járó, de nem piaci jellegű vagyonátadás és a kifejezetten piaci szempontokon alapuló értékesítés — összekapcsolása azzal a veszéllyel jár, hogy a törvények által előírt részesedési jogcímek az üzleti alapon történő értékesítést alapjaiban meghatározzák.

KETTŐS FOLYAMAT

Részben előre kijelölik azt a személyi kört, amely az állam vállalkozói vagyonából részesedhet, másfelől ezáltal negatív hatást gyakorolhatnak azokra a befektetőkre, akik — noha a tényleges piaci értéken is megvásárolnák az állami vagyont — adott esetben a törvény alapján résztulajdonossá váló személyekkel, intézményekkel nem kívánnak társasvállalkozást létrehozni.

Ilyen feltételek mellett nem látszik biztosíthatónak továbbá, hogy a privatizáció lebonyolítására nyereségérdekelt és ezért megfelelő döntési szabadságra is igényt tartó magánvállalkozások jelentkezzenek.

Az előzőekben említett törvények kidolgozása során véleményünk szerint arra kellene törekedni, hogy azok elsősorban oly módon lássák el a működéshez szükséges mértékben vagyonnal az önkormányzatokat, intézményeket stb., hogy túlzott mértékben ne korlátozzák a piaci jellegű privatizációt, az annak lebonyolításával megbízott vállalkozó értékesítési lehetőségeit. (Például az önkormányzat vonatkozásában célszerűbbnek látszik, ha akár privatizációs bevételből részesítik a helyi közigazgatást, akár közvetlenül adnak át részére vagyontárgyakat.)

Ott, ahol a közhatalmi vagyonátadás a piaci privatizációba illeszkedik, módot kell adni arra, hogy a konkrét ügyletek során e törvényi rendelkezéseket rugalmasan, a kivételes esetek létjogosultságát elismerve lehessen alkalmazni. Ezt a szemléletmódot tükrözi például a kárpótlási törvény tervezetének az a rendelkezése, mely a vagyonügynökséget feljogosítja arra, hogy a kárpótlási jegyek beválthatóságát átmenetileg felfüggessze, illetőleg, hogy ott, ahol az állami vállalatot egyetlen beruházó kívánja felvásárolni, a kárpótlási jegy felhasználását kizárja.

AMI MARAD

Alapvető kiindulási elvként kell tekinteni, hogy az államnak más jellegű feladatai vannak azzal a vagyonnal, amelynél a privatizáció lehetősége eleve kizárt, mint azzal, amelynél arra előbb vagy utóbb sor kerülhet.

Az elsőként említett esetben az állam továbbra is felelős marad az adott vagyon felhasználásával végzett tevékenység szakmai színvonalának biztosításáért, érdemben ellenőrizni, befolyásolni akarja a tevékenységet ellátó vállalkozás működését. Fenn kívánja tartani magának továbbá annak a lehetőségét, hogy rendelkezhessen a tevékenység tényleges gyakorlására jogosult személyéről.

Az ide tartozó vagyon kétféle módon működtethető: az állam vagy koncessziós szerződés keretében átengedi a tevékenység gyakorlásának a jogát, vagy pedig a feladat ellátásra maga hoz létre vállalkozást. (Ez utóbbi változat szervezeti feltételeinek kidolgozása az Ipari Minisztériumban megkezdődött.)

Álláspontunk szerint az államnak mielőbb tételesen meg kell határoznia ezeket a tevékenységi köröket. Ezáltal egyértelművé válna, hogy ami nem minősül kizárólagos állami tevékenységnek, ott az adott tevékenység piacára lépés korlátozástól mentes, és ezáltal az ebbe a körbe tartozó állami vagyon privatizálható.

HATÁSKÖRKORLÁT

E különbségtétel egyben azzal a következménnyel is járna, hogy a nem privatizálható állami vagyonra vonatkozó tulajdonosi jogosítványokkal a jövőben nem az Állami Vagyonügynökség rendelkezne. Az ÁVÜ törvényben előírt feladatköre ugyanis mindenekelőtt a privatizációs feladatok koordinálására vonatkozik, nem pedig az állami vállalkozói vagyon működtetésének folyamatos ellenőrzésére, irányítására.

Az előbbiekben kifejtettekből következik, hogy a privatizálható vagyon tekintetében az állam nem érvényesíthet politikai, illetőleg más piacidegen szempontokat. Vonatkozik ez a privatizáció előkészítésének, a vállalat piacképessé formálásának időszakára éppúgy, mint az értékesítés periódusára. Ha ugyanis az állam úgy döntött, hogy nincs szükség a vállalkozás „nemzeti vállalattá" minősítésére, ez egyben kizárja azt is, hogy utóbb az ehhez kapcsolódó elvek-értékek — például egy privatizációs ügyletben a külföldiek által megszerezhető tulajdoni hányad maximálása — prioritást kaphassanak.

A privatizálható állami vagyon vonatkozásában két elvnek kell érvényesülnie, nevezetesen, hogy a privatizáció minél gyorsabban megvalósítható legyen, másfelől, hogy az értékesítés az állam számára a lehetőség szerinti legnagyobb bevételt eredményezze. Mint köztudott, e két szempont is gyakran ellentétbe kerül egymással, vitára ad okot, melyik élvezzen elsőbbséget.

Véleményünk szerint e probléma nem oldható fel úgy, hogy állást foglalunk egy gyorsabb, de érték alatti vagy egy lassúbb, de értéken történő értékesítési folyamat mellett. Megoldásként csak az kínálkozik, ha biztosítjuk, hogy a privatizáció üteme a piaci folyamatokhoz, a kereslet-kínálat alakulásához igazodva menjen végbe.

A mesterséges ütemezés elkerülése, a valós piaci folyamatokkal adekvát privatizáció lehetőségének megteremtése szükségessé teszi, hogy a privatizációt ne egy államigazgatási szerv bonyolítsa le, hanem azt nyereségérdekelt vállalkozások végezzék. Mindez felveti, hogy szükség van az Állami Vagyonügynökség privatizációs feladatkörének, hatáskörének felülvizsgálatára.

Álláspontunk szerint nem tartható fenn az a hatályos szabályozáson alapuló gyakorlat, hogy az Állami Vagyonügynökség valamennyi privatizációs ügyletet szakmai szempontból felülvizsgál, minden egyes esetben állást foglal. Erre egyrészt mint hivatal nem alkalmas, másrészt leginkább ez a körülmény lassítja le a privatizációt.

HANGSÚLYELTOLÁS

Az Állami Vagyonügynökség feladata kizárólag az lehet, hogy közvetítse az államnak (az Országgyűlésnek) a vagyonpolitikai irányelvekben megfogalmazott, a privatizációval kapcsolatos alapvető célkitűzéseit, szempontjait a privatizációt ténylegesen lebonyolítók irányába. A jövőben a vagyonügynökség hatásköre arra kell hogy korlátozódjon, hogy kiválassza, kijelölje azokat a cégeket, melyek a privatizációs ügyleteket lebonyolítják.

A vagyonügynökségnek az e cégekkel kötött szerződésekben kell rögzítenie azokat az elvárásait, melyeket vele szemben az Országgyűlés is megfogalmaz. E követelményeknek eredménycentrikusaknak kell lenniük, célokat (hozam és/vagy eladási bevétel előírása) kell állítani a vállalkozók elé, ugyanakkor azonban a megvalósítás módját, az annak során igénybe vett jogi, gazdasági eszközöket a vállalkozóra rá kell bízni. Csak ő döntheti el, hogy a konkrét helyzet milyen lépéseket tesz szükségessé.

Ellenkező esetben ugyanis, ha a vállalkozók kijelölése, illetőleg a szerződések megkötése során a privatizáció módjára vonatkozó számtalan részletszabály fogalmazódna meg, ugyanazzal a helyzettel találnánk magunkat szemben, mint most, azzal a nem érdemi különbséggel, hgoy az Állami Vagyonügynökség e követelményeket nem az átalakulni kívánó vállalat, hanem a vagyonkezelő részére határozza meg.

Megmaradnának viszont az Állami Vagyonügynökségnek ezek a jogosítványai, melyek lehetővé teszik számára a vállalat tulajdonosi jogainak elvonását és továbbadását (államigazgatási felügyelet alá vonás, egyszemélyes állami társasággá átalakítás joga).

Elképzeléseink nem előzmény nélküliek. A hatályos szabályozás is módot ad az Állami Vagyönügynökségnek arra, hogy vagyonkezelési szerződéseket kössön, illetőleg hogy a privatizációhoz szakértő cégeket vegyen igénybe. A változás a hangsúlyok áthelyezésén, a „főszabálynak és kivételnek" mintegy a felcserélésén alapulna.

Az 1990. évi VII. törvény a kezelésbe adásra jelenleg csak kivételesen ad lehetőséget, ha akkor az elidegenítés feltételei kedvezőtlenek. Ezzel kapcsolatban indokolt megjegyezni, hogy helytelen a kezelés és értékesítés ilyeténképpen való merev szétválasztása, különösképp akkor, ha az Állami Vagyonügynökségnek a jövőben az üzleti akciók közvetlen befolyásolására nem lesz hatásköre.

A privatizáció a kezelésbe adással veszi kezdetét, a vállalkozó jogot kap arra — természetesen egyben anyagi kockázatot is vállal —, hogy a privatizálandó állami vagyont piacképes, eladható állapotba hozza. Ehhez képest a kezelési tevékenységből szervesen következik a későbbi értékesítés, mint annak befejező fázisa. Az értékesítésre a kezelőt — eltérően a hatályos szabályozástól — minden esetben fel kell jogosítani. Szükséges, hogy a kezelő az aktuális piaci helyzet alapján maga határozhassa meg az értékesítésre legalkalmasabb időpontot.

DR. GADÓ GÁBOR

A Hoechst központi üzemegysége Frankfurtban FOTÓ: MTI

Számos érv szól az ellen, hogy egy-egy iparág hazai helyzetének alakulására nézve egyenes következtetéseket vonjunk le a világban tapasztalható irányzatból. A vegyiparban ez már csak az eltérő méretek és szerkezet miatt sem volna tanácsos. A világ vezető vegyipari óriásvállalatainak az 1990. üzleti évről szóló jelentései mindenesetre számottevő profitcsökkenésről és újabb recessziós veszélyről tanúskodnak. A kereslet visszaesése, valamint az olajáraknak a múlt év második felében tapasztalt emelkedése érzékenyen érintette a nyugat-európai vegyipari vállalatbirodalmakat, és panaszkodnak a nagy amerikai vegyipari cégek is.

Kevesebb profit

A világ vegyiparát 1981-82-ben földrengésszerűen rázta meg a recesszió. Akkor a vállalatok ebből a termelési szerkezet diverzifikálásával igyekeztek kilábalni. A nagy cégek jelentősen csökkentették a tömegáruk gyártását, növelték viszont a nagyobb feldolgozottságú, értékesebb és speciális vegyi termékek előállításának arányát.

Két százalék alatt

Az 1990. esztendő eredményei azt mutatják, hogy a specializálódást szolgáló, hatalmas költségeket felemésztő beruházások nem mérsékelték eléggé az iparág sebezhetőségét. A brit vegyipari szövetség adatai szerint 1990-ben mindössze 1,9 százalékkal bővült a világ vegyipari termelése. A legdinamikusabb növekedést Japánban regisztrálták (3,4 százalék), míg Nyugat-Európában 1,7 százalékkal némileg a világátlag alatt maradt a növekedés mértéke.

Ismeretes, hogy a világ vegyiparának Nyugat-Európa a szíve. Az ágazat tíz legnagyobb vállalata közül nyolc a földrészünkön található, míg a maradék kettő Amerikában: a DuPont és a Dow Chemical. A vezető japán vegyipari cégek összesített termelése alig éri el a három nagy német cég, a BASF, a Hoechst és a Bayer termelésének egynegyedét.

Nem kell annyi

A nagy európai és amerikai vállalatok nyeresége 1990-ben drasztikusan csökkent. Egyrészt mert meredeken zuhant a világpiaci kereslet, másrészt mert az alapanyagok áremelkedését csak részben lehetett áthárítani a felhasználókra. Jóllehet a német egyesítés új piaci lehetőségeket kínált, az adózás előtti nyereség a BASF-nél 37, a Hoechstnél 23,

A Bayer AG polibutadién defektmentes gumiabroncs

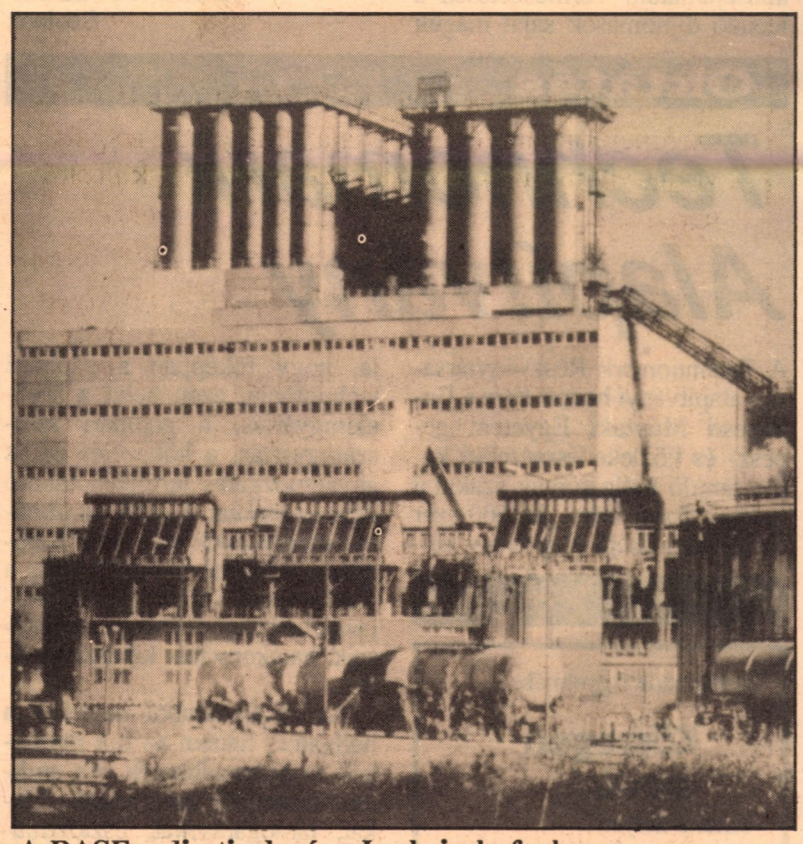
a Bayernél pedig 18 százalékkal csökkent az 1989. évihez képest.

Az amerikai Dow Chamical, ahol továbbra is a petrokémia maradt a meghatározó profil, 45 százalékos nyereségcsökkenésről adott számot, a DuPont profitja viszont csak 7 százalékkal volt kisebb az egy évvel korábbinál. (A jelentős amerikai vegyipari cégek közül csak a Monsanto büszkélkedhet nyeresége további növekedésével.) A japán vállalatoknak sem sikerült megúszniuk a profitcsökkenést. Noha eladásaikat elsősorban az ázsiai régióban 13,5 százalékkal bővítették tavaly, nyereségük 15 százalékkal elmaradt az 1989-estől.

Mindebből egyenesen következik, hogy a vegyipari cégek részvényeinek árfolyama tavaly esett a világ tőzsdéin, és ez a tendencia az idei első negyedévben is folytatódott.

Fölös kapacitások

A korábbi fejlesztések következtében számottevő fölös kapacitás van a petrokémiai feldolgozás területén, sok üzemnek nincs megrendelése. Ezen a területen nem is várható lényeges javulás 1993 végéig, s legalább két évbe telik, amíg a vegyipari nagyvállalatok profitja újra növekedésnek indul. A petrokémiai kapacitások jelenlegi átlagosan 90 százalékos kihasználtsága az előrejelzések szerint rövidesen 83 százalékosra zsugorodik. Nincs kizárva, hogy egyes óriásvállalatok a következő években egyes üzemeik ideiglenes vagy végleges bezárására kényszerülnek.

A BASF polisztirolgyára Ludwigshafenben

Újabb stratégiák

Az előrejelzések szerint a világ vegyiparának idei termelése 1-2 százalékkal meg fogja haladni a tavalyit. A legjobb eredményeket várhatólag az ázsiai és a csendes-óceáni térség termelői érik majd el.

Nagy-Britannia vegyipari termelése viszont az idén tovább csökken. Noha a jelenlegi vegyipari recesszió mélysége nem éri el a tíz ével ezelőttit, és kisebb megrázkódtatásokat is okoz az akkorinál, az iparág vezetői törhetik a fejüket újabb termelési és marketingstratégiákon. A tömegáru-termelés nem volt sikeres, de az ezt felváltó specializálódás sem volt igazán eredményes. Valami újra van tehát szükség.

Nem kétséges, hogy a vezető vegyipari cégek igazgatóságainak boszorkánykonyháin készülnek már a gondosan őrzött kilábolási stratégiák. Ezek eredményei azonban az ágazat szakértőinek véleménye szerint csak az évtized közepén éreztetik majd hatásukat a vállalati mérlegekben. Addig az is jó eredménynek számít, ha a profit folyamatos csökkenése nem megy át veszteségekbe. GONDA GYÖRGY

Foglalkoztatás

Jellemzés helyett ajánlólevél

Júniusban százhúszan veszik át diplomájukat a Kossuth Lajos Tudományegyetem természettudományi karán biológusként – köztük ökológus, biotechnológus –, fizikusként, matematikusként, vegyészként, illetve a matematikusok egy része programtervezőként vagy programozóként. A szép egyetemi évek után munkába állásuk korántsem könnyű feladat.

Az elhelyezkedésüket szabályozó központi rendeletet hatályon kívül helyezték, azaz az állam már nem garantálja boldogulásukat. Tovább bonyolítja a dolgot, hogy időközben nagyon sok cég átalakult, újak kezdtek el működni. Ezzel az egyetem hagyományos kapcsolatrendszere is megszűnt.

A KLTE segítő szándéka azonban kvalifikált hallgatói számra bocsátásakor változatlan, ezért várja vállalatok, intézmények és gazdasági társaságok állásajánlatait. Természetesen a leendő diplomások saját maguk szintén próbálkoznak munkahelyet szerezni személyes ismereteik révén.

A hallgatók a beküldött álláshirdetésekre önállóan pályáznak, amihez a kar már csak külön kérésre mellékel jellemzést. Újdonságként bevezetik viszont az ajánlólevelet. Ezt az egyetem egy-egy neves oktatója írja majd végzős hallgatója eddigi tevékenységéről. Az ajánlólevéltől azt várják, hogy az adott tudományterület ismert személyiségének írásbeli véleménye megbízható információs forrásnak számít a munkaadók körében, főleg több jelentkező esetén.

Az állásajánlatok az alábbi címre küldhetők: KLTE természettudományi kar, tanulmányi osztály, 4010 Debrecen, Egyetem tér 1. Az érdeklődők felvilágosításért az 52/10-936-os telefonon Végső János osztályvezetőhöz fordulhatnak.

LAZÁNYI JÓZSEF
Szolnok

Oktatás

Technomark Alapítvány

A Technnomark Részvénytársaság alapítványt hozott létre a Budapesti Műszaki Egyetem gépész- és közlekedésmérnöki karán tanuló hallgatóinak szakmai tudásuk fokozására. Az 500 ezer forint alaptőkéjű alapítvány célja, hogy főképpen a gépipari technológia, ezen belül a kötőelemgyártás, a gépipari szerszámgyártás, a hőkezelés és az anyagmozgatás területén tanuló egyetemistákat a jobb tanulmányi eredmények elérésére ösztönözze, továbbá ismerjék meg a Technomark vállalatait, és járuljanak hozzá gépeik és berendezéseik hatékonyabb kihasználásához.

Az alapítványból nemcsak a hallgatók, hanem az ifjú mérnökök is részesülhetnek. Az említett összegből tanulmányi díjakat, támogatásokat, ösztöndíjakat és oktatói dolgozói díjakat adnak. A tanulmányi díjak összege elérheti a 30 ezer forintot. A posztgraduális képzés támogatása havi 15 ezer forint is lehet. Mindezek elnyerésére a BME gépészmérnöki és közlekedésmérnöki kara pályázatot hirdet.

EGERSZEGI CSABA

Vállalkozók figyelmébe!

Kőszegen eladó:

- Kitűnő helyen 1350 négyszögöl megosztható telek építési engedéllyel.
- A vár mellett új 4 szobás családi ház.
- A városközpontban új üzlethelyiség.

Telefon: 06-94-60938/este

VASÉRT PESTLŐRINC KFT
GASTROTECHNIKA

VENDÉGLÁTÓSOK, VÁLLALKOZÓK!

SZEZON ELŐTTI AKCIÓ A VASÉRTNÉL!

20–40% ÁRENGEDMÉNNYEL KÍNÁLUNK
kiváló minőségű, import vendéglátóipari berendezéseket és felszereléseket:

- rozsdamentes edények és evőeszközök
- ezüstözött tányérfedők (cloche)
- kávéfőző gépek
- német sörcsapok
- olasz fagylaltgépek
- elektromos darálók

egyedülálló választékával várjuk önöket!

AMÍG A KÉSZLET TART!

VASÉRT PESTLŐRINC KFT. VENDÉGLÁTÓ OSZTÁLY
1085 Bp., Üllői út 32. Tel.: 133-6534/188, 288 m. – Tel./fax: 133-9752

Topreklám

Jostra Medizintechnik egyike a nyitott szívműtéthez használatos eszközök
teljes áruskáláját gyártó legnagyobb európai cégeknek.

Értékesítési igazgatót keresünk,

hogy beindítsuk a "Jostra Hungary" értékesítési irodánkat Magyarországon. Az értékesítési igazgató felelős lesz az eladásokért és az iroda, valamint a magyar kórházak közötti kapcsolatokért.
Kérjük küldje el jelentkezését angol, vagy német nyelven az alábbi címre:

J
JOSTRA®

Jostra Medizintechnik GmbH & Co. KG
Hochinger Strasse 38.
D-7401 Hirrlingen
Germany
Telefon: 49-7478-2071
Fax: 49-7478-1823

Külkereskedelemben érdekelt szervezetek!

Nincs megelégedve jelenlegi kapcsolataival vagy újakat szeretne kiépíteni?

Jobb és eredményesebb ügyintézést kíván?

Próbálja meg velünk!

Nagy gyakorlattal, kedvező díjazással gyors és szakszerű külkereskedelmi ügyintézést biztosítunk.

Hívja a 122-1211 budapesti telefonszámot!

AZ USA GAZDASÁGA

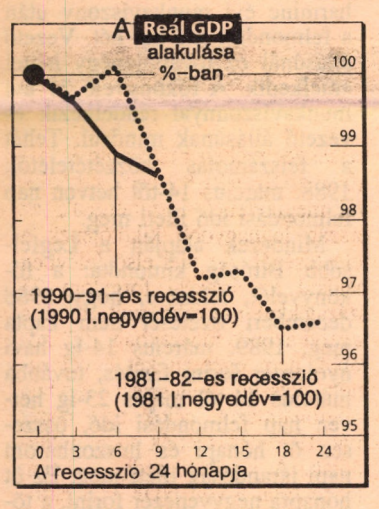
ŐSZI KÉRDŐJELEK

Hamarosan eldördül az amerikai elnökválasztási kampány startpisztolya, Bush elnök és csapata a korteskedés során azonban csak a külpolitikában adhat számot jelentős sikerekről. Az Egyesült Államok gazdasága továbbra is meglehetősen leromlott állapotban van, az igazi fellendülés egyelőre várat magára.

A központi bank szerepét betöltő FED szeptember közepén 5,5-ről 5 százalékra csökkentette az irányadó leszámítolási kamatlábat. Az idén a FED már hatodszor nyúlt valamelyik kamat mérséklésének eszközéhez azzal a céllal, hogy olcsóbb hitelekkel támogassa a lanyha beruházási tevékenységet, s ösztönözze a megélénkülést. A kereskedelmi bankok az utóbbi jegybanki hitelfelvétel következtében mérsékelték a legmegbízhatóbb ügyfeleknek felszámított kamatot (a prime rate-et). Egy évvel korábban a prime rate 10 százalék volt, szeptember második felében pedig már nem haladta meg a 8 százalékot.

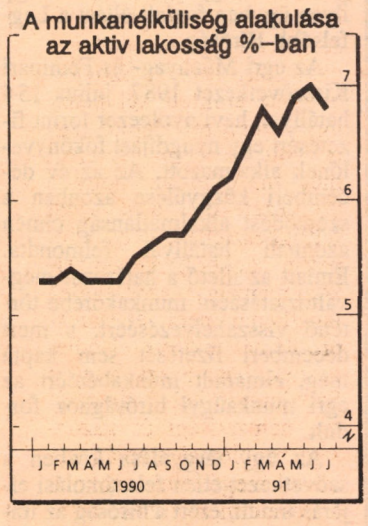
CSÖKKENŐ GNP

A FED csak vonakodva hajtotta végre a leszámítolási kamatláb mérséklését, ugyanis első számú feladata az infláció kordában tartása. Ám a jelek szerint nem kell a kamatcsökkentés inflációt gerjesztő hatásától tartani, mert az augusztusi infláció — éves szinten — 2,7 százalék volt, s az előrejelzések az idei év egészére 4 százalék alatti áremelkedéssel számolnak. A gazdasági szakértők többségének véleménye: a kamatlábmérséklés nem elégséges a konjunktúra érezhető élénkítéséhez. Ezért nem kizárt, hogy a központi bank belátható időn belül újabb kamatmérséklést jelent majd be. A Fehér Ház ugyanis joggal tart attól, hogy a gyenge gazdasági

fellendülés nem stabilizálódik, s az év vége táján az amerikai gazdaság újabb recesszióba hanyatlik, s ez kedvezőtlenül érintené Bush elnököt a választási kampányban.

Az amerikai gazdaság recessziója ugyan az előzőknél gyengébb, tény azonban, hogy a bruttó nemzeti termék három egymást követő negyedévben csökkent. A GNP 1990 utolsó negyedében 1,6 százalékkal, 1991 első és második negyedében pedig 2,8, illetve 0,1 százalékkal esett vissza. Az utolsó adat már egyértelműen bizonyítja a konjunktúra közeledtét, sőt, a kormány véleménye szerint a fordulat kezdetét jelenti, s a hivatalos prognózis 2,5 százalékos GNP-bővülésre számít. A kincstári optimizmust távolról sem támasztják alá egyértelműen a gazdasági folyamatokról szóló statisztikák. Ezek igencsak ellentmondásos és egyenlőtlen teljesítményt tükröznek. Az USA gazdaságának jelenlegi egyetlen sikerágazata a feldolgozóipar. Júniusban 0,8, júliusban 0,6, augusztusban pedig 0,3 százalékkal növekedett az ipari termelés. (Érdemes

megjegyezni, hogy az augusztusi érték 2 százalékkal maradt el az egy évvel korábbitól.)

Az ipari termelés bővülésének hajtóereje az autóipar, amelynek megrendelései folyamatosan növekednek. Továbbra is gyenge teljesítményt nyújt a kiskereskedelem, az építőipar, valamint a szolgáltató ágazat. A lakosságnak csökken a vásárlásra fordítható jövedelme, ezért a kiskereskedelem értékesítési gondokkal küszködik. A nyár folyamán jelentősen megnövekedett a vállalati csődök száma az ágazatban. Több hónapja csökkennek az építőipar megrendelései, a lakosság és a vállalatok mind kevesebb új építkezésbe fognak.

BERUHÁZÁSHIÁNY

Biztos jele a dekonjunktúrának, hogy az amerikai vállalatok alig fokozzák beruházási tevékenységüket. A kereskedelmi minisztérium adatai szerint az idén a beruházások mindössze 0,5 százalékkal bővülnek, értékük nem haladja majd meg az 535 milliárd dollárt. A beruházások tavaly 5 százalékkal növekedtek az előző évihez képest. A vállalatok tehát erősen takarékoskodnak, a fogyasztók egyelőre nem kezdenek olyan költekezésbe, amely a gazdaság motorjává válhatna. Ebben a helyzetben a munkáltatók sem kényszerülnek az állandó alkalmazottak számának jelentősebb bővítésére.

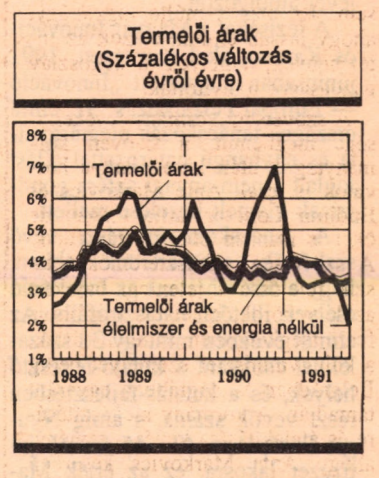
Jelenleg az aktív lakosság 6,8 százaléka állástalan, s április és augusztus között mindössze 118 ezer új munkahelyet teremtettek az USA-ban. A termelőkapacitások kihasználtsága 80 százalék körül mozog, lényegében ez a mutató is változatlan hónapok óta. Kedvező jelenség, hogy az elmúlt 12 hónapban a termelői árak mindössze 2,9 százalékkal emelkedtek, jelezve, hogy az inflációt a pénz- és kamatpolitika sikeresen tartja ellenőrzése alatt. Az is pozitív, hogy a termelés a nyár eleje óta folyamatosan növekedik.

Ugyancsak derűlátásra ad okot az Egyesült Államok folyó fizetési mérlegének alakulása elsősorban amiatt, mert a szövetségesek mintegy 50 milliárd dollárral járultak hozzá az Öböl-háború költségeihez. Ennek az összegnek több mint négyötöde már befolyt az amerikai kincstárba. Érezhetően csökkent a kereskedelmi mérleg hiánya, s az előrejelzések szerint a deficit az év végén nem haladja majd meg a 70 milliárd dollárt. (Az idei esztendő elején még 90 milliárd dolláros kereskedelmi mérleghiányt vártak, az export azonban nagyobb ütemben bővült a számítottnál.)

DEFICITES KASSZA

Az amerikai gazdaság első számú közellensége a költségvetési deficit. Az 1990-es pénzügyi évben a költségvetés hiánya 220 milliárd dollár volt, az idén pedig 279 milliárdos deficitre számítanak. Korábban még 298 milliárdra becsülték a hiányt. Az alacsonyabb deficit elsősorban annak köszönhető, hogy a törvényhozás 77 milliárd dollárral kevesebbet szánt a jelenlegi pénzügyi évben a csődbe ment takarékpénztárak megmentésére. Jövőre azonban már semmiféle kozmetika nem segít. Az október elsején kezdődő 1992-es pénzügyi évben a szövetségi költségvetési hiány 362 milliárd dollárra emelkedhet. A rekordhiány fő oka az, hogy Washingtonnak a csődbe jutott takarékpénztárak megmentése mintegy 115 milliárd dollár többletkiadással jár.

A költségvetés várható rekordhiánya valószínűtlenné teszi, hogy 1996-ra a tervezettnek megfelelően kiegyensúlyozott költségvetése legyen az USA-nak. Tovább súlyosbítja a költségvetés helyzetét, hogy a recesszió miatt a kincstár adóbevételei jócskán elmaradnak a várttól. A dollár árfolyama az elvetélt szovjet puccsot követően számottevően emelkedett a márkával és a jennel szemben. Az amerikai valuta izmosodása azonban csak átmeneti volt, s az előrejelzések az év végéig nem is számolnak újabb erősödéssel. Miután az amerikai kamatszint alacsonyabb, mint a fejlett ipari

országok többségének kamatszintje, a következő hónapokban nem várható jelentősebb kereslet a pénzpiacokon a dollár iránt. Sőt, a magasabb külföldi kamatok tőkét és pénzeszközöket szívhatnak el az USA-ból, így várható, hogy a márka és a jen valamelyest erősödik majd a dollárral szemben.

Az ellentmondásos és zsenge gazdasági fellendülés egyes elemzők véleménye szerint néhány hónapon belül újabb recesszióba torkollhat. A gazdaság megerősödésének ugyanis egyelőre nincsen húzóereje: a fogyasztói kereslet az USA-ban lanyha, ugyanakkor a világpiacon sem mutatkozik olyan kiugró kereslet az amerikai termékek és szolgáltatások iránt, amely esetleg motorja lehetne a konjunktúra megerősödésének. Valamelyest ösztönözheti a fellendülést a Szovjetunió élelmiszersegély-igénye, nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy a közvetlen amerikai szállítások döntő többsége hitelek keretében történik.

A gazdaság gyorsabb ütemű talpraállásában az Egyesült Államok most nem számíthat külső húzóerőre. Az ipari országok többsége — Kanada, Nagy-Britannia, Japán stb. — maga is visszaeséssel, illetve recesszióval küszködik. Ebben a helyzetben tehát az amerikai gazdasági konjunktúra megerősödése és stabilizálódása csak akkor várható, ha a motor szerepét a belföldi fogyasztás és kereslet tölti be. Ennek erősítését igyekszik elősegíteni a maga eszközeivel a FED, egyelőre nem sok sikerrel. A fogyasztók, a beruházók kivárnak, a kormány optimista jelentéseket tesz közzé, a lakossági felmérések pedig még mindig egyértelműen recesszióérzésről tanúskodnak. A „se hideg, se meleg" helyzet feloldása valószínűleg a vártnál hosszabb időt vesz igénybe.

GONDA GYÖRGY

EURÓPA ÚJJÁALAKÍTÁSA

Ezzel a hangzatos címmel jelent meg a közelmúltban Párizsban az európai kerekasztalcsoport tanulmánya, amely Közép- és Kelet-Európa gazdasági fejlődésének legproblematikusabb kérdéseit foglalja össze. Az 1983-ban alakult csoport Európa 45 legnagyobb vállalatának elnökét, illetve vezérigazgatóját tömöríti. A tanulmány fő megállapításait — Kis Csabának, az MTI párizsi tudósítójának jelentését felhasználva — az alábbiakban közöljük.

Az európai iparbárók önkritikusan leszögezik, hogy az európai ipar korántsem tett eleget azért, hogy Közép és Kelet-Európa országai előbbre jussanak gazdasági problémáik megoldásában. Sietve hozzáteszik azonban azt is, hogy az érdekelt országoknak sokat kell még tenniök azért, hogy megteremtsék az európai ipar fogadásának feltételeit.

Leszögezték azt is, hogy a közép- és kelet-európai változások feletti örömöt és nagyfokú magabiztosságot mára kétségek és bizonytalanságok váltották fel. Ezek a országok gazdaságilag elmaradottabbak, mint korábban Nyugaton gondolták. Sok a politikai bizonytalanság, a nemzetiségi feszültségek egyrészt ösztönzik a kivándorlást, másrészt megnehezítik a regionális együttműködési keretek kialakítását.

A nyugati vállalati vezetők arra számítottak, hogy a térség országaiban a politikai rendszerváltás gyorsan végbemegy, s megteremtődik az a belpolitikai stabilitás, amely a tőkebeáramlás egyik szükséges előfeltétele.

A vezető ipari szakemberek szerint is több külföldi beruházásra van szükség ezekben az országokban. Ám azoknak az eddigieknél jobban kell szolgálniuk a hatékony ipar megteremtését, új munkaalkalmak kialakítását, a piacon igényelt termékek előállítását.

Az állami és a közületi szektornak vonzóbbá kell tennie a külföldiek számára a beruházásokat, egyebek között az infrastruktúra megteremtésével, adó- és beruházási kedvezmények biztosításával. (A térség országaiban rendkívül nehéz ezeknek a feltételeknek a teljesítése, mert a költségvetések általában évről évre súlyos hiánnyal zárulnak, az államadósságok rekordszintekre emelkednek, belföldi beruházásokra és a nemzeti érdekekre való hivatkozás miatt a kedvezményeket sokan a versenysemlegesség megőrzésének tekintik.)

A Nyugatnak össze kell hangolnia a segítséget, a rendelkezésre álló eszközöket összpontosítva kell felhasználni, az egyes országok számára „testre szabott" programokat kell kidolgozni, az Európai Közösségnek pedig figyelemmel kell kísérnie a reformtervek megvalósítását, abból a célból, hogy viszonylag rövid időn belül megvalósíthassa a társulást az arra alkalmas országokkal és végső célként előirányozhassa valamennyi közép- és kelet-európai ország teljes jogú tagságát a közösségben.

A viszonylag rövid idő értelmezéséhez tudni kell, hogy a csoport szerint még az EFTA-államok sem kerülhetnének 2000 előtt az EK soraiba, s Közép-Kelet-Európa országai csak ezt követően számíthatnak reálisan a teljes jogú tagságra. De még ehhez is az eddiginél gyorsabb haladásra van szükség a törvényi keretek megteremtésében, az infrastruktúra kialakításában.

A Nyugatnak — véleményük szerint — nagy segítséget kell nyújtania az infrastruktúra fejlesztésében, a megfelelő szakembergárda megteremtésében, a menedzserektől a szakképzett munkásokig.

(w)

SZÜKSÉGES AZ INNOVÁCIÓS TÖRVÉNY

A magánvállalkozások szerepét a műszaki kutatás-fejlesztésben az állam vezető szerepének fenntartása mellett, a túlzott centralizáció leépítésével a privatizáció folyamatába ágyazva kell megnövelni. Ezt az alábbi gondolatmenet támasztja alá.

Az „innováció" elsődleges jelentése: újítás, megújulás; a kereskedelemben: új termék bevezetése az áruforgalomba, műszaki területen: az ötlettől a késztermék előállításáig tartó folyamat összessége, illetve a termelési tényezők új kombinációinak létrehozása.

Témánk szempontjából ez utóbbi meghatározásnak van jelentősége, hiszen a magyar gazdaság legfontosabb erőforrása a jelenlegi helyzetben a műszaki fejlesztés meggyorsítása, a szellemi javak intenzívebb hasznosítása lehet.

Miközben az elmúlt évtizedekben a fejlett világban a tudományos és technológiai fejlődés társadalmi, gazdasági szerepe egyre növekedett, a modernizáció és a versenyképesség meghatározó elemévé vált, Magyarországon a tudományos kutatást és a műszaki fejlődést közöny és érdektelenség vette körül. (Mindez különösen fájó, figyelembe véve tudósaink külföldön is elismert szellemi kapacitását.) A hivatalos politika értékítéletének megfelelően, szűk anyagi keretek között, követő kutatás, fejlesztés folyt, nem pedig eredeti ötletek megvalósítása. Jellemző példa, amikor a vállalat által elfogadott, hasznot hozó újítás lényege a japán gép „lerontása" volt a hazai műszaki színvonalhoz.

Ennek megfelelően a társadalom nem értékeli kellően a tudományt és művelőit, holott a sokat emlegetett felzárkózás elképzelhetetlen a kutatás és vele összefüggésben az oktatás jelentős fejlesztése, minőségi átalakítása nélkül.

A világ fejlett országai mindezt nemcsak felismerték, hanem az innováció fő céljait, szervezeti és eszközrendszerét a legmagasabb, tehát törvényi szinten szabályozták. Kezdetben — az ötvenes-hatvanas években — kormányzati dokumentumok, a későbbiekben törvények deklarálják a műszaki fejlesztés, a technológiapolitika, az iparpolitika és általában a kutatás-fejlesztés jelentőségét. Ilyen törvények jelentek meg az Egyesült Államokban, Franciaországban, Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Svédországban és Spanyolországban.

AZ USA PÉLDÁJA

A legelsők és legjelentősebbek közé tartozik az Egyesült Államokban 1980-ban megalkotott úgynevezett Stevenson-Wydler-féle műszaki innovációs törvény. E törvény kijelenti, hogy:

„A műszaki és ipari innováció az Amerikai Egyesült Államok állampolgárai gazdasági, környezeti és társadalmi jólétének központi kérdése.

A műszaki és ipari innováció magasabb életszínvonalat, az állami és magánszektor nagyobb termelékenységét, új iparágak és munkahelyek létrejöttét, jobb közszolgáltatásokat és az amerikai termékek fokozott világpiaci versenyképességét biztosítja.

Az egyetemeken és a szövetségi laboratóriumokban sok az új felfedezés és jelentős a tudomány fejlődése, miközben az új ismeretek kereskedelmi és hasznos közcélokra való alkalmazása nagymértékben az üzleti és munkatevékenységektől függ. Az egyetemek, szövetségi laboratóriumok és az ipar közötti együttműködést meg kell újítani.

A kisvállalkozások fontos szerepet játszanak az ipari és műszaki innováció fejlesztésében..."

A fentiek vitathatatlanul vonatkoznak a magyar gazdaságra is, ezért indokolt egy olyan törvény megalkotása, amely rögzíti a tudományos kutatással és a műszaki fejlesztéssel kapcsolatos legfontosabb teendőket, forrásokat rendel az adott célokra és elősegíti a kutatóközpontok az egyetemek és a termelő szféra együttműködését.

Az innováció és a kutatás-fejlesztés előmozdítására vonatkozó törvény előkészítése viszonylag hosszú múltra tekint vissza. Az Országgyűlés Tudománypolitikai és Műszaki Fejlesztési Bizottsága már 1990 elején megtárgyalta a fejlesztéssel kapcsolatos tézisek első változatát, amelyet az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság plénuma megvitatott és a felmerült észrevételek figyelembevételével átdolgozott.

A téziseket a Magyar Innovációs Kamara által szervezett, 1991 júniusában megtartott „Innováció — Európai Felzárkózás '91" című országos tanácskozás megtárgyalta és egyhangú határozattal állást foglalt a nem-anyagi szféra gondjainak kiemelt kezelése mellett.

A tanácskozáson részt vevő szakértők egyetértettek abban, hogy a hazai helyzet az innováció esélyeit illetően katasztrofális. Az elmúlt években mintegy 30 százalékkal csökkent a kutató-fejlesztő helyek, és a kutatás-fejlesztésben részt vevők száma, s amíg Nyugat-Európában 40—45 kutató jut tízezer lakosra, ez az érték Magyarországon 20 fő.

DEKLARÁCIÓ IS!

Ilyen helyzetben, a gazdaság átalakításának átmeneti időszakában — amikor a privatizáció folyamata csak megkezdődött, és még nem alakult ki erős piacgazdaság — az állam nem vonulhat ki az innovációs szférából. A privatizáció folyamatában kell megalkotni az állam kutatás-fejlesztési stratégiáját, amelyben meghatározza az azonnali teendőket, kijelöli a rövid és a hosszú távú célokat.

A kormány jogalkotási programjában tehát — a piacgazdálkodás feltételrendszerét megteremtő jogszabályok között — helyet kell találni egy olyan törvénynek, amely keretjellegű szabályozásban foglalná egységes szerkezetbe az innovációval kapcsolatos legfontosabb normatívákat. Ezen belül meg kell teremteni a szervezetrendszert és az innovációt elősegítő financiális rendszert. A törvénynek nemcsak a közvetlen költségvetési támogatásokat kell meghatároznia, hanem a közvetett eszközöket, a korrekciós mechanizmusokat, az adópolitikai és egyéb ösztönző eszközöket is.

Mindettől függetlenül a törvény mindenképpen más lesz, mint amit megszoktunk a hazai jogalkotás gyakorlatában, mivel Magyarországon a törvények hagyományosan normatív jellegűek, míg a nemzetközi gyakorlatban a műszaki innovációval, a kutatással és fejlesztéssel foglalkozó törvények bőségesen tartalmaznak deklaratív elemeket.

A törvény feladata lesz a szemlélet formálása is, ezért tartalmaznia kell az Országgyűlés állásfoglalását, amelyben elkötelezi magát az innováció fejlesztése mellett.

ÖSSZEHANGOLTAN

Végig kell gondolni, hogy nem indokolt-e minisztérium vagy hasonlóan magas szintű állami szerv létrehozása, amely a jelenleg működő szervezetek összevonásával, illetve munkájának koordinálásával kézben tartaná az innovációval kapcsolatos összes állami feladat irányítását.

Elképzelhető mindez a jelenlegi szakminisztériumok tevékenységi körébe ágyazva is, de mindenképpen szükséges egy koordináló szervezet, amely lehetne az OMFB is. Alacsonyabb szinten ki kell fejleszteni olyan kutatóbázisokat, illetve technológiai innovációs központokat, amelyek összekapcsolják az innovációt a közvetlen termeléssel.

Át kell alakítani a jelenlegi pályázati rendszert. Fokozatosan be kell vonni a vállalkozásokat, amelyeket adókedvezményekkel és más kockázatcsökkentő módszerekkel érdekeltté kell tenni a műszaki fejlesztésben való szerepvállalásban. Korszerűsíteni kell az iparjogvédelmi jogszabályokat, a szabványosítás és a minőségtanúsítás rendszerét, a vámok megfelelő alkalmazásával időlegesen védelmet kell nyújtani azon termékek és technológiák hazai fejlesztésének, amelyek hosszabb távon növelik gazdasági versenyképességünket.

Meg kell határozni a szerkezeti korszerűsítés választott útján a tudomány és technológia fejlesztésének stratégiai céljait, kívánt irányait, területeit és a kiemelt programokat. Meg kell teremteni a kutatási eredmények gyakorlati hasznosításának eszköz- és intézményrendszerét is.

DR. SZABADY ATTILA

TÁRGYALÓTEREM

A FELSZÁMOLT KISSZÖVETKEZET ESETE A FŐKÖNYVELŐVEL

A felszámolás alá került vállalatok alkalmazottainak járandóságai miatt nagyon sok a vita. Egy ilyen ügyben foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság.

Az egri Műanyag- és Fémipari Kisszövetkezet 1987. július 15-i hatállyal, havi nyolcezer forint fizetésért egy nyugdíjast főkönyvelőnek alkalmazott. Az az év decemberi közgyűlése azonban a szerződést alkalmatlanság címén azonnali hatállyal felmondta. Emiatt az illető a határozat megváltoztatásáért, munkakörébe történő visszahelyezéséért, s mert decemberi fizetését sem kapta meg, elmaradt munkabéréért az egri munkaügyi bírósághoz fordult.

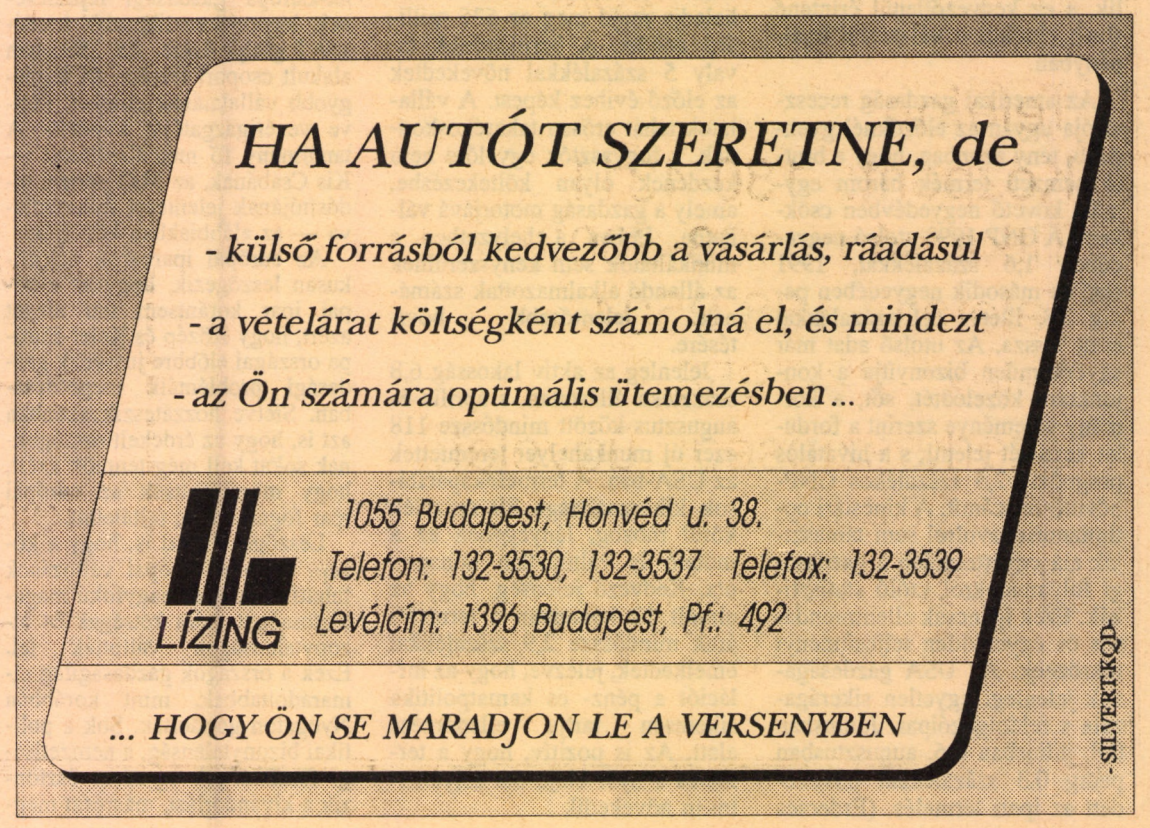
Az ügy tárgyalása közben a szövetkezet ellen felszámolási eljárás indult, ezért a bíróság az iratokat az ezt lefolytató Fővárosi Bírósághoz tette át. Az ott tartott tárgyaláson a főkönyvelő bejelentette: a szövetkezet képviseletében eljáró Pénzintézeti Központ kötelezettséget vállalt, hogy munkakönyvében minden hátrányos bejegyzést töröl, ezért csak elmaradt fizetését és a felmondási időre járó bérét igényli. A bíróság e két címen összesen 23 239 forintot ítélt meg neki.

A döntés ellen azonban a főkönyvelő azon a címen fellebbezett, hogy a felszámoló nem tartotta be a megállapodásukat, ezért eredeti keresetét tartja fenn. A Legfelsőbb Bíróság a fellebbezésnek helyt adott, a felmondást érvénytelenítette és a marasztalás összegét 45 934 forintra felemelte. A döntés indoklása szerint a dolgozó munkaviszonyát azonnali hatállyal csak fegyelmi büntetésként lehet megszüntetni. Jogszabályt sértett tehát a szövetkezet közgyűlése, amikor a munkaviszonyt megszüntette, annál is inkább, mert szervezeti és működési szabályzata erre lehetőséget sem adott. Ezért a felmondást hatálytalanítani kellett. Ilyen esetben a dolgozót olyan helyzetbe kell hozni, mintha munkaviszonya meg sem szűnt volna.

A szövetkezettel szemben azonban időközben felszámolási eljárás indult — hangzik tovább a Legfelsőbb Bíróság végzése. Az ilyen gazdasági szervezetek dolgozóinak munka-, illetve tagsági viszonyáról, a felmondási idő meghosszabbításáról, az elhelyezkedés támogatásáról, a vezető állásúakról minisztertanácsi rendeletek intézkednek és a felszámoló ezeknek megfelelően köteles intézkedni. A szövetkezet foglalkoztatási kötelezettsége a felszámolás közzétételével megszűnt és a munkaviszonnyal kapcsolatos jogkört a felszámoló gyakorolja. A dolgozóval szemben a felmondás szabályai szerint kell eljárni, illetve miniszertanácsi rendelet értelmében a felmondási időt legfeljebb hat hónapra lehet növelni. Ez azonban nem illeti meg azt, akinek más kereseti forrása van. A főkönyvelő nyugdíjas, tehát egyéb jövedelemmel rendelkezik.

A szövetkezet szervezeti és működési szabályzata a vezető állású dolgozó felmondási idejét hatvan napban állapította meg. A Munka Törvénykönyve szerint harminc évi munkaviszony után a felmondási idő hat hét. Vezető állásúnál ez további négy héttel emelkedik. A főkönyvelő 37 évi munkaviszonnyal rendelkezik és vezető állásúnak minősül. Tehát a felszámolás közzétételétől: 1988. március 14-től hetven nap felmondási idő illeti meg.

Mindezek alapján a Legfelsőbb Bíróság kimondta: a főkönyvelőt, tekintve, hogy 1988 decemberi fizetését nem kapta meg, 1989. március 14-ig havi nyolcezer forint fizetés, továbbá március 14-től május 23-ig hetven nap felmondási idő, összesen öt hónapi és huszonhárom napi járandóság illeti meg. Ez öt hónapra negyvenezer forint, a töredék május hónapra 5934, vagyis 45 934 forint. Ezt az összeget kellett megítélni részére.

AZ AMERIKAI RECESSZIÓ

MÉLYSÉGMÉRÉSEK

Az Egyesült Államokban a recessziós várakozások jegyében telt el a tavalyi esztendő, de a mind kedvezőtlenebbül alakuló gazdasági mutatók láttán sem volt senkinek bátorsága a második félévben kimondani a bűvös szót. Hallgatólagosan mindenki tudomásul vette és érezte a „lopakodó" recessziót, a hivatalos Washington azonban kínosan ügyelt arra, hogy csak körülírja, de határozottan ne nevezze meg a visszaesést.

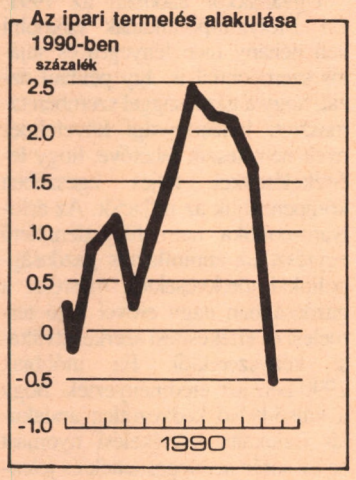
Nagy feltűnést keltett az év első napjaiban nyilvánosságra hozott hivatalos helyzetelemzés és előrejelzés, amelyben az adminisztráció kinyilvánította: az amerikai gazdaság recesszióban van.

A visszaesésről tanúskodó gazdasági jelentést Michael Boskin, az elnök első számú gazdasági tanácsadója, Richard Darman költségvetési igazgató, valamit Nicholas Brady pénzügyminiszter készítette. Megállapításaik tulajdonképpen összecsengenek azokkal az elemzésekkel és előrejelzésekkel, amelyeket az elmúlt hónapokban adtak a nagy amerikai bankok és gazdaságkutató intézetek vezető közgazdászai.

KILENC HÓNAP

Az amerikai gazdaság 1990. szeptember táján „lépett be" az újabb recessziós időszakba. Az ezt megelőző visszaesésre 1981 júliusa és 1982 novembere között került sor, amikor a bruttó nemzeti termék (GNP) éves szinten mintegy 6 százalékkal csökkent. 1982 novembere óta tehát töretlen fellendülés jellemezte az USA gazdaságát, s a csaknem 8 évig tartó konjunktúra szinte párját ritkítja az amerikai gazdaságtörténetben. Már a nyolcvanas évek második felében látnivaló volt azonban, hogy a reagani időszak külföldi hitelekből táplálkozó „megafellendüléséért" néhány esztendőn belül recesszióval kell majd „fizetni". Csak akkor még nem lehetett tudni, milyen mélységű és időtartamú lesz az 1990-ben, vagy 1991-ben „beköszöntő" általános visszaesés.

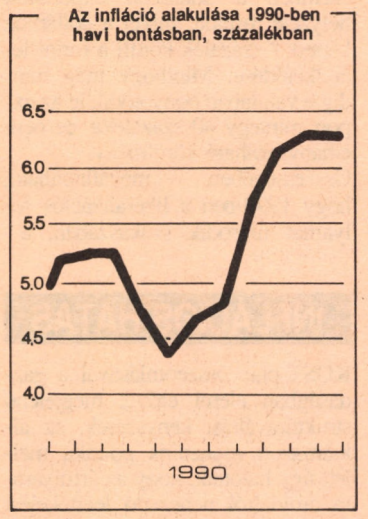
A friss fehérházi elemzés szerint a GNP 1990 utolsó negyedévében — éves szinten — 3,4 százakékkal csökkent, 1991 első 3 hónapjában pedig további 1,3 százalékos csökkenés várható. (Ismeretes, hogy amerikai felfogás szerint akkor lehet recesszió-

ról beszélni, ha a GNP két egymást követő negyedévben negatív előjelű.)

A bruttó nemzeti termék alakulása mellett recesszióról tanúskodnak az amerikai gazdaság fontosabb mutatói, mérőszámai is. Novemberben az ipari termelés 1,7 százalékkal esett vissza, s az amerikaiak 10,5 százalékkal kevesebb tartós fogyasztási cikket vásároltak mint az előző hónapban. A fogyasztói árak indexe októberben 0,6, novemberben pedig 0,3 százalékkal növekedett. Számottevően visszaesett a lakásépítési tevékenység, mérséklődött az amerikai gazdaság szempontjából oly meghatározó autóipar termelése, s 15 éves mélypontra süllyedt az úgynevezett bizalmi index, amely a fogyasztók bizalmát — illetve bizalmatlanságát — fejezi ki a gazdaság iránt.

Nem végleges adatok szerint a

GNP az Egyesült Államokban tavaly 1 százalékkal növekedett. 1989-ben a gazdasági növekedés még 2,5 százalékos volt. Az 1989. évi 4,8-ról 5,5 százalékra szökött fel az infláció. Egy esztendő alatt 6,8-ról 6,3 millióra csökkent az előállított gépkocsik száma, s tavaly 200 ezerrel kevesebb új lakás építését kezdték meg, mint egy esztendővel korábban. Számottevően növekedett az év végére a munkanélküliség is: 1989 végén a munkaképes lakosság 5,3 százaléka volt állástalan, 1990 végén pedig ez az arány már meghaladta az 5,8 százalékot.

Elsősorban az olaj árának emelkedése miatt nem sikerült lefaragni a külkereskedelmi mérleg hiányát, amely 1990-ben — hasonlóan az előző esztendőhöz — 110 milliárd dollár volt. Az október elsején megkezdődött költségvetési évre mintegy 250 milliárd dolláros büdzséhiányt irányoztak elő, de már most valószínű, hogy a deficit ennél az összegnél 60—100 milliárd dollárral több lesz. (A hiánybővülés fő oka az amerikai takarékpénztárak sorozatos összeomlásából eredő károk fedezése, valamint a havi egymilliárd dollárt felemésztő Öböl-válság.)

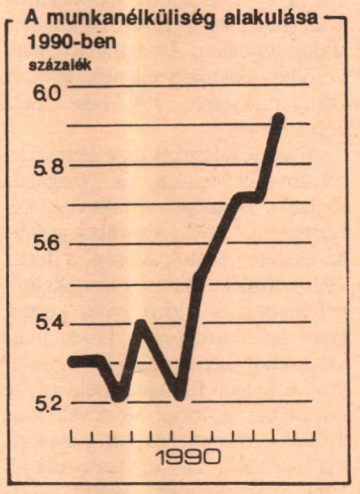
1990-ben mintegy 25 százalékkal növekedett a vállalati csődök száma az USA-ban. A takarékpénztárak is sorra jelentettek és jelentenek fizetésképtelenséget. Néhány nappal ezelőtt az USA tizenhetedik legnagyobb bankja, a Bank of New England is kénytelen volt csődöt jelenteni. A recessziós várakozások hatására, valamint a gazdasági tevékenység „kihűlése" eredményeként 1990-ben a Dow Jones ipari részvényindex 0,53 százalékkal csökkent. (1989-ben 32,3 százalékkal növekedett.) A tavalyi év során folyamatosan csökkentek a kötvénykamatok, valamint a többi értékpapír-hozadékok. Az egy éves letéti jegyre például 1989-ben 8,67 százalék kamatot fizettek, tavaly a kamat viszont már csak 7,52 százalék volt.

A dollár 1990-ben tovább vesztett értékéből a vezető nyugati valutákkal szemben, elsősorban a márkához és a jenhez képest gyengült meg számottevően az amerikai valuta. A „zöldhasú" gyengélkedése ugyan serkentette az amerikai exportot, a bevételtöbbletet azonban „elvitte" a magas kőolajár. Tavaly zuhantak az ingatlanárak az USA-ban, lelassult a beruházási tevékenység, nem növekedtek a vállalati profitok, összességében tehát — különösen a második félévben — pangott a gazdaság.

A FED BŰNE?

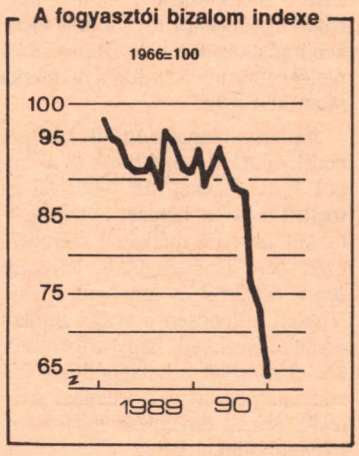
A recesszió „időzítésében", illetve a konjunktúra „elhúzásában" fontos szerep jutott a pénz- és kamatpolitikának, amelynek irányítója a központi bank szerepét betöltő FED. 1990-ben súlyos dilemma előtt állt Greenspan, a FED elnöke. Ha csökkenti a kamatlábakat, s ezzel élénkíti a beruházási tevékenységet, akkor valamelyest meg tudja ugyan hosszabbítani a fellendülési szakaszt, de félő, hogy az infláció elszabadul. Az antiinflációs politika viszont egyértelműen a gazdaság gyorsabb „kihűlését" hozza, hiszen meglehetősen magasak a beruházási hitelek kamatai. A FED az infláció megélénkülése elleni küzdelem mellett voksolt, így 1990-ben kamatpolitikája gyakorlatilag változatlan volt. Kétségtelen, hogy ezzel sikerült kordában tartania az inflációt, viszont a gazdasági visszaesést nem tudta megakadályozni.

A gazdasági pangás láttán a FED január első hetében 7-ről 6,5 százalékra csökkentette az irányadó kamatlábat. Gazdasági szakértők véleménye szerint ez, a gazdaság élénkítését szolgáló intézkedés egyrészről elkésett, másrészről pedig nem volt elég-

séges. Ugyancsak kései és elégtelen volt a legnagyobb bankok prime rate csökkentése: a FED akciója nyomán az ország kereskedelmi bankjainak többsége 10-ről 9,5 százalékra csökkentette az általuk a legnagyobb és legjobb ügyfeleknek számított kamatokat. Az újsütetű amerikai recesszió kérdése persze annál sokkal bonyolultabb, mintsem kizárólag a FED-et lehetne megtenni a visszaesés bűnbakjának. Élénk vita folyik az amerikai közgazdászok között az újabb recesszió mélységéről és időtartamáról. Abban mindnyájan egyetértenek, hogy a mostani visszaesés közepesnél gyengébb erősségű, s nem rázza majd meg túlságosan az ország gazdaságát. Abban is egyetértés van, hogy a recesszió időtartama nem haladja majd meg a 13 hónapot. (Érdemes megjegyezni; az amerikai gazdaság második világháború utáni recesszióinak átlagos időtartama 13 hónap volt.)

Az idei esztendő gazdasági teljesítménye nagy mértékben függ az olaj árának alakulásától, valamint a FED pénzügyi- és kamatpolitikájától. Az optimista forgatókönyv szerint idén az olaj ára nem emelkedik lényegesen, s a FED politikája rugalmas lesz. Ebben az esetben a gazdasági növekedés már a nyáron érezhető lesz, s a második félévben a GNP 2 százalékos bővülésével lehet számolni. (Az olaj árának további emelkedése viszont mérsékelheti az amerikai háztartások vásárlóerejét, s jelentősen visszafoghatja számos amerikai ipari ágazat termelését.)

AZ „ARANYKOR" ÁRA

A vezető amerikai bankok és gazdaságkutató intézetek főközgazdászainak összesített véleménye szerint a fellendülés valószínűleg a második félév elején már kibontakozik. Éves szinten 0,7 százalékos GNP-növekedést várnak. Véleményük szerint a bruttó nemzeti termék az első negyedévben 1,5 százalékkal csökken, a másodikban 0,2, a harmadikban 1,6, a negyedikben pedig 2,3 százalékkal növekszik. Várakozásaik szerint 1991 utolsó negyedében 1990 utolsó három hónapjához képest a fogyasztói árindex 3,9 százalékkal növekszik. Jól jelzi kamatmérséklő várakozásaikat, hogy megítélésük szerint a prime rate tovább csökken, s az esztendő utolsó negyedévében 8,9 százalék körül lesz. (Ez a várakozás azt tükrözi, hogy a gazdasági tevékenység megélénkítése érdekében a FED idén tovább csökkenti az irányadó kamatokat.)

A recesszió a termelés visszaesése mellett mindig a munkanélküliség növekedésével jár. Noha az előrejelzés szerint a második félévben kibontakozik a fellendülés, 1991 végén a munkanélküliség — éves szinten — még mindig 6,7 százalékos lesz. A Fehér Ház már korábban idézett előrejelzése csak igen kis mértékben tér el s „főközgazdászok" összesített véleményétől. Ez annál is érdekesebb, mert a hivatalos előrejelzés általában optimizmust tükröz, s igen ritkán előzi meg a kereskedelmi minisztérium prognózisát. Most viszont a Fehér Ház előbb „deklarált", ráadásul a jelentésből hiányzik a túlzott optimizmus, inkább a tárgyszerűség jellemzi.

A 400 milliárd dollárhoz közelítő külföldi adósságállomány, a várhatóan minden korábbi rekordot megdöntő költségvetési hiány, az üzleti életben eluralkodó bizalmatlanság és bizonytalanság, a pangó tőzsdék és a különböző értékpapírok alacsony hozadéka nem ad sok optimizmusra okot az USA gazdasági életének szereplői számára. Meglehetősen sok a kérdőjel 1991-ben a gazdaság belső és külső körülményeit, feltételeit illetően, ezért sok bizonytalanságot tükröznek az előrejelzések.

Annyi még valószínű, hogy az amerikai termelők és a fogyasztók viszonylag enyhe recesszióval „fizetnek" a nyolcvanas évek gazdasági aranykoráért. De a recesszió vége — akár nyáron, akár később — távolról sem jelenti majd a gazdasági gondok végét. Hiszen a külföldi adósságok csökkentése, a költségvetési hiány lefaragása több évet vesz majd igénybe. S ma már látnivaló, hogy az amerikai gazdaságpolitika ennek a fő célnak rendeli alá az egész gazdaságot. Minél előbb ér véget a recesszió, annál nagyobb az esély arra, hogy hozzá lehet fogni e két kiemelten fontos kérdés megoldásához.

Miután a mostani recesszió „sávosan" pásztázza végig az Egyesült Államok területét és iparágait, valamint a mezőgazdasági és a szolgáltató szektort (a visszaesés 1990 nyarán először Új-Anglia államait és az ottani high-tech ágazatokat érintette, majd fokozatosan „beborította" az egész országot), nem megalapozatlan az a számítás, hogy a kilábalás is fokozatosan, sávosan történik majd.

GONDA GYÖRGY—SZENTGÁLI PÉTER

Jelenleg textilipari üzemként működő
vám-szabadterületi vegyes vállalat
(1000 nm üzemcsarnokkal és 7200 nm szabadtéri területtel)
kooperációs partnert,
illetve tőkével betársulni kívánó társat
keres,
minden területen.
Bérmunkát és bértárolást is vállal.
Érdeklődés:
KÁTA-TEX Kft.
Szentlőrinckáta, hrsz. 059. 2255
telex: 20-2660, illetve dr. Vida Tamás ügyvezetőnél,
cím: Budapest, Bercsényi u. 5. 1111
telefon: 185-7432

VALUTAPROGNÓZIS

Várakozásainknak megfelelően a nevezetes január 15-ei ultimátum lejártára a dollár, az angol font és az arany újra elérték a korábbi hetekben látott csúcspontjaikat, sőt az arany ekkorra átlépte a 400 dollár/uncia lélektani határt is.

Innen kezdve szinte megszűnt a piaci tevékenység, az árfolyamok nem ingadoztak tovább, az egész világ lélegzetvisszafojtva figyelte a CNN hírtelevízió adását. A harc kitörésekor az első pánikreakció a várakozásokkal egyezően a dollár és az arany vásárlása volt. Ez az arany árát percek alatt 410 dollár/unciára, az amerikai valutát pedig 1,5520 márka/dollár, illetve 138 jen/dollár szintre hajtotta fel. A vásárlások azonban nagyon hamar kifulladtak, s az árfolyamok szinte zuhanórepülésbe kezdtek. Az általunk már a múlt héten leginkább árfolyamérzékenynek tartott arany néhány órával a támadás megkezdte után 375 (!) dollár/uncia alá esett, a dollárt pedig péntek estére újra 1,5 dollár/márka alatt jegyezték. Hasonlóképpen az északi tengeri olaj barrelenkénti ára előbb felszökött 33,50 dollárra innen aztán rövid idő alatt 10 dollárt (!) zuhant. Ez arra enged következtetni, hogy a devizapiacok résztvevői szerint az öbölbeli háború kimenetele a szövetségesek javára eldőlt.

Az első látásra meglepő fordulatnak két fő oka volt. Az egyik, hogy a háború végül is nem meglepetésszerűen tört ki, hiszen szinte az időpontot is előre bejelentették. Ennek megfelelően az árak a háború tényét 15-ére már tükrözték. A másik, az első offenzíva minden várakozást felülmúló sikere, s az, hogy az olajlétesítményekben nem esett semmi kár, csak a háborús bizonytalanság miatt vásároltak, most igyekeztek még jó áron megszabadulni fölös dollár- arany- és olajkészleteiktől.

A háborúnak ugyanakkor nincsen még vége. A kialakult szinteken a dollár ismét elég olcsó lehet a befektetők számára. Ezek alapján további árfolyamesést nem várunk. Ugyanígy valószínűtlen azonban, hogy — jelentős öbölbeli fordulat híján — elérje korábbi hetekben látott csúcsait.

Az elmúlt hetek gyengélkedése után ismét magára találni látszik a német márka. A Bundesbank legközelebbi ülésén várhatóan felszabadítja az eddig központilag előírt lombartkamat alakulását. Ez az intézkedés a későbbiekben segítheti a márkát, amennyiben a kamatlábfelhajtó tendenciák szabad érvényesülését engedi. A feszültség éleződése a Baltikumban (Vilniusz után Riga) ugyanakkor továbbra is élénken foglalkoztatja a devizapiaci szereplőket, ami visszafogja a márka iránti keresletet.

Jól tartja magát a másik két menedékvaluta, a svájci frank és az angol font. Ezeket az Öböl-válság mellett a litván helyzet is támogatta, különösen a márkával szemben, ezért nem is gyengültek lényegesen a dollárral és arannyal együtt. Viszont különösen a svájci frankot tekintve látni kell, hogy árfolyamukat elsősorban a világpolitikai bizonytalanság hozta a jelenlegi szintekre, annak enyhülése tehát némi gyengülésükkel járhat.

ÉRSEK ZSOLT

ÚJ BANKOK, BIZTOSÍTÓK

Újabb kormányhatározatok láttak napvilágot külföldi, illetve vegyes tulajdonú pénzintézetek alapításáról. A kormány jóváhagyta a Nomura Securitiris Co. Ltd., az Állami Biztosító Rt., a Postabank és Takarékpénztár Rt., az International Finance Corporation és a Központi Váltó- és Hitelbank Rt. által — 5-24-10-10-5 százalék tulajdonrészesedéssel — létrehozandó Nomura Magyar Befektetési Bank Rt. vegyes tulajdonú kereskedelmi bank alapítását.

Ugyancsak a múlt év végén vegyes tulajdonú bankként jegyezték be a Banque National de Paris, az Országos Kereskedelmi és Hitelbank, valamint a Dresdner Bank AG által 37-26-37 százalékos tulajdoni hányaddal létrehozandó BNP—KN—Dresdner Bank Rt. vegyes tulajdonú kereskedelmi bank alapítását. A harmadik új bank teljes mértékben külföldi tulajdon: az Österreichische AG és a Heller Overseas Corporation által 50-50 százalékos tulajdoni hányaddal létrehozandó Magyar Befektetési és Merkant Bank Rt. E három bank működésének részletes feltételeit, pénzintézeti tevékenységének körét az Állami Bankfelügyelet határozza meg. A vegyes és külföldi tulajdonú bankok tevékenységének engedélyeit a Bankfelügyelet adja ki.

Több külföldi részvétellel működő biztosító is megalakult: az EURÓPA-BAN Biztosító Rt. 100 százalékos külföldi tőkerészvétellel, a Glória Biztosító Rt. alaptőkéjében 51 százalék lesz a külföldi részvétel, 100 százalékos külföldi tulajdonú a Colonia Biztosító Rt. A Nationale Nederlanden Magyarországi Rt.-ben az alapító holland cég 100 százalékos tulajdonrészt vállalt.

Január 15-én mutatkozott be a Magyar Trust Befektetési és Privatizációs Részvénytársaság, amelynek részvényeit 50 százalékos arányban az amerikai alapító, a Bankers Trust, 25-25 százalékát pedig a magyar alapítók, az Országos Kereskedelmi és Hitelbank, valamint a Portfolio Bank birtokolja.

G. I.

A FORINTLEÉRTÉKELÉS HÁTTERE

A KEVÉS SOK — A TÖBB KEVÉS

A forintárfolyam megállapításának jelenlegi rendje még nem felel meg maradéktalanul a monetáris jellegű piaci szabályozás követelményeinek. A cikk arra keres választ, hogy az 1991. évi gazdasági folyamatok megteremtik-e a korszerű piaci árfolyam-mechanizmusok érvényesítésének feltételeit.

Az árfolyam-megállapítás jelenlegi rendje a gazdaság átmeneti jellegével, az igen magas de mindeddig menedzselhető adósságállománnyal, s az ettől nem elválasztható valutatartalékok nagyságával függ össze.

Az MNB 1990-ben saját hatáskörében, három lépésben, összesen 5 százalékkal értékelte le a forint árfolyamát a valutakosárral szemben. Az 1989. évi árfolyamlépések — a tavaszi 11 százalék, valamint a decemberi 10 százalék — áthúzódó hatását is figyelembe véve azonban összesen 16 százalékkal értékeltük le a forintot. A leértékelést elsősorban az motiválta, hogy az 1990. évi további gazdasági liberalizációs lépések — import, ár, bér — várható kedvezőtlen devizális és belső pénzügyi egyensúlyi konzekvenciáit ezzel is ellensúlyozzuk. Az árfolyampolitikának tehát a preventív jellegű, vásárlóerő-szabályozó funkciója érvényesült a korábbi utólagos árfolyam-korrekciós gyakorlattal szemben.

MI ÖSZTÖNÖZ?

Az 1990. évi külkereskedelmi folyamatok kedvező alakulásában azonban nem az árfolyamnak volt meghatározó szerepe, hanem a KGST-forgalom vártnál korábban bekövetkezett drasztikus csökkenésének, és a belföldi piac beszűkülésének. Először jelent meg ugyanis a gazdaságban valós kényszer a termelési és értékesítési strukturaváltásra.

A jelentős külkereskedelmi kiviteli többlet annak ellenére jön létre, hogy a külső és belső árak alakulása nem ebbe az irányba ösztönzött. A belföldi árnövekedés a tervezettet jelentősen meghaladja: a termelői árindex az előirányzott 16—17 százalékkal szemben 24—25 százalék körül várható, a fogyasztói árindex pedig a 30 százalékot is elérheti az eredetileg tervezett 19,5 százalékkal szemben. Az árarányok kedvezőtlen alakulása ellenére további árfolyamlépésre 1990-ben nem volt szükség.

A leértékeléseket és a keresztárfolyam-változásokat is magában foglaló nominál effektív árfolyamindex 1990. december végén, az előzetes adatok szerint, a forint 19,9 százalékos átlagos leértékeltségét mutatja az előző évhez képest. Ezen belül azonban a közös piaci valutákhoz képest 22—24 százalékos, a svájci frankhoz például 26 százalékos a forint leértékelődése. Tehát a magyar export növekvő, ma már több, mint egyharmadát kitevő nyugat-európai export esetében a belföldi termelői árnövekedést nemcsak kompenzálta, de még kis mértékben túl is kompenzálta a forint árfolyamváltozása. Ezzel szemben a dollárban exportálók helyzete romlott, mivel a dollárhoz képest 7 százalék körüli a forint leértékelődése. Minthogy még mindig e valutában bonyolódik le az export mintegy 40 százaléka, ez nem elhanyagolható körülmény.

Összességében megállapítható, hogy 1990-ben a liberalizációs folyamat második szakaszában, a tehát az ez évi folyamatokkal, az ez évi gazdaságpolitikával konzisztens és indokolt lépésnek tekinthető. Az idei sokismeretlenes feladványban ugyanis néhány összefüggés nagy valószínűséggel becsülhető, a KGST-kereskedelem nagymértékű csökkenése, a konvertibilis elszámolásra történő áttérés fizetési mérleg konzekvenciái, a további külső finanszírozási forrásbevonás igénye. Az 1989-ben elindított liberalizációs gazdaságpolitika harmadik, lényegében befejező szakasza lesz az idei év. Az árak és az import mintegy 90 százaléka válik szabaddá.

A piacgazdaság létrehozásához szükséges további lépések, mint például a támogatásleépítések, a világpiaci ártendenciák — Öböl-válsággal összefüggésben az energiahordozó-áralakulás — stb. a belföldi árak jelentős, a külpiaci áremelkedést többszörösen meghaladó, 30—32 százalékos növekedését valószínűsítik 1991-ben.

INFLÁCIÓS HATÁS

KGST-piac összeomlásával a gazdaságban elemi erővel megjelenő struktúraváltási kényszerek, az alkalmazott monetáris politika mellett úgy hatottak, hogy az árfolyamra ároldalról nehezedő leértékelési nyomást kompenzálták. Így a kedvező külső feltételek mellett olyan tartalékokat szabadítottak fel, amelyek következtében az 1989 végén, 1990 elején végrehajtott árfolyamlépések az év során elegendőnek bizonyultak a versenyképesség fenntartásához.

A forint valutakosárhoz képest bekövetkezett leértékelésének üteme 1989-től növekvő mértékű. Míg 1988-ban a forintot a devizakosárhoz képest éves átlagban 8,8 százalékkal értékeltük le, addig 1989-ben 11,9 százalékkal és 1990-ben az említett 16 százalékkal. Ez nemcsak az eddig látens válságjelenségek nyílt megjelenését tükrözi, hanem azt is jelzi, hogy az adminisztratív korlátozások felszámolásával a monetáris szabályozásra és ezen belül az árfolyampolitikára a külső és belső egyensúlyviszonyok megteremtésében a korábbiakhoz képest aktívabb szerep hárul.

A mintegy 16 százalékos leértékelés inflációs hatása szintén megjelenik a gazdaságban. Ez azonban párosulva a viszonylag szigorú monetáris politikával 1990-ben mégis úgy minősíthető, hogy az időben hozott árfolyamlépések, majd a belföldi ártendenciák ellenére a külkereskedelmi folyamatok kedvező alakulását figyelembe véve a leértékeléstől való tartózkodás hozzájárult ahhoz, hogy az infláció a jelenlegi mértéket nem haladta meg. Ellenkező esetben ugyanis — az utólagosan, késve meghozott árfolyamlépés (leértékelés) a magasabb importkereslet és az alacsonyabb exportérdekeltség révén a külső egyensúlyviszonyok relatív romlását, vagy a lehetségesnél kisebb javulását eredményezték volna.

A január 7-i 15 százalékos forintleértékelés a valutakosárhoz képest

IRÁNYOK

A gazdasági feltételrendszer ez évi lényeges változásai, az előre nehezen prognosztizálható konzekvenciák miatt az árfolyam-megállapítási gyakorlat alapvető változtatását, új, a devizapiac bevezetését feltételező piaci árfolyam alkalmazását 1991. I. félévében még nem tartjuk időszerűnek. Egyelőre a jelenlegi oldottabb, de lényegét tekintve hatósági jellegű árfolyam-megállapítási gyakorlat fenntartásával számolunk.

Ugyanakkor azonban az 1991. évi árfolyam-politikának számolni kell néhány igen lényeges és sajátos szemponttal is. Így például azzal, hogy a gazdasággal szemben támasztott hatékonysági követelmények nem teszik lehetővé, hogy leértékelésekkel teljes egészében kompenzáljuk az inflációt. Az árfolyam-politika nem függetleníthető egyrészt az antiinflációs gazdaságpolitikai törekvésektől, másrészt a gazdaságban nagy erővel ható termelési és értékesítési szerkezetváltási kényszerektől. Ez utóbbiak 1990-ben azt eredményezték, hogy a külső-belső kedvezőtlen áralakulás indukálta leértékelési nyomást az év során semlegesítették és jelentős külkereskedelmi aktívum képződhetett. Csak olyan mértékű árfolyamlépés indokolt tehát 1991-ben is, amely ezeknek a gazdasági kényszereknek a struktúraváltási hatásait hagyja érvényesülni és ezzel egyidejűleg az antiinflációs törekvéseket árfolyam-politikai szempontból is elősegíti.

BAÁRNÉ NYITRAI ILONA

VALUTÁK A FEKETEPIACON

USA-dollár	*80—85 forint*
német márka	*57—58 forint*
svájci frank	*65—68 forint*
osztrák schilling	*8—8,50 forint*

A főbb európai valutaközpontokban 1991. január 22-én jegyzett árfolyamok

		USD	GBP	CHF	DEM	ATS	NLG	FRF	BEC	ITL	JPY	SEK	ECU
1 USA-dollár	(USD)	1,0000	0,5116	1,2550	1,4920	10,4900	1,6800	5,0670	30,7100	1121,00	131,50	5,5830	0,7228
1 Angol font	(GBP)	1,9545	1,0000	2,4529	2,9161	20,5027	3,2836	9,9035	60,0227	2190,99	257,02	10,9120	1,4127
1 Svájci frank	(CHF)	0,7968	0,4077	1,0000	1,1888	8,3586	1,3386	4,0375	24,4708	893,23	104,78	4,4486	0,5759
1 NSZK-márka	(DEM)	0,6702	0,3429	0,8412	1,0000	7,0308	1,1260	3,3961	20,5830	751,34	88,14	3,7420	0,4845
100 Osztrák schilling	(ATS)	9,5329	4,8774	11,9638	14,2231	100,0000	16,0153	48,3031	292,7550	10686,37	1253,57	53,2221	6,8904
1 Holland forint	(NLG)	0,5952	0,3045	0,7470	0,8880	6,2440	1,0000	3,0161	18,2798	667,26	78,27	3,3232	0,4302
1 Francia frank	(FRF)	0,1974	0,1010	0,2477	0,2945	2,0703	0,3316	1,0000	6,0608	221,24	25,95	1,1018	0,1426
100 Belga frank	(BEC)	3,2963	1,6660	4,0866	4,8584	34,1583	5,4705	16,4995	100,0000	3650,28	428,20	18,1797	2,3536
1000 Olasz líra	(ITL)	0,8921	0,4564	1,1195	1,3310	9,3577	1,4987	4,5201	27,3952	1000,00	117,31	4,9804	0,6448
1000 Japán jen	(JPY)	7,6046	3,8908	9,5437	11,3460	79,7719	12,7757	38,5323	233,5361	8524,71	1000,00	42,4563	5,4966
1 Svéd korona	(SEK)	0,1791	0,0916	0,2248	0,2672	1,8789	0,3009	0,9076	5,5006	200,79	23,55	1,0000	0,1295
1 ECU (Közös Piac)	(ECU)	1,3835	0,7079	1,7363	2,0642	14,5129	2,3243	7,0102	42,4873	1550,90	181,93	7,7241	1,0000

GYÓGYULÓBAN AZ USA GAZDASÁGA

ALAGÚT UTÁN ALAGÚT?

Bush elnök gazdasági főtanácsadója, Michael Boskin június végén bejelentette, hogy az Egyesült Államok gazdaságáról szóló legújabb adatok tanúsága szerint vége a recessziónak, s megkezdődött az egyelőre szerény, törékeny növekedés. Hasonló megállapításra jutott Alan Greenspan, a központi bank szerepét betöltő FED elnöke is: megítélése szerint a harmadik negyedévben a gazdasági visszaesést a lassú élénkülés váltja fel. Az amerikai közgazdászok többsége azonban óvatosságra int, hiszen nem lehetetlen, hogy a gyenge lábakon álló fellendülés csak előjátéka egy közeli újabb recessziónak.

Az Egyesült Államok második világháború utáni történelmének kilencedik gazdasági visszaesésére már jócskán számítani lehetett a reagani „aranyévek" idején, csupán az volt kérdéses, meddig sikerül elnyújtania a Bush-kormányzatnak az 1982 novembere óta tartó töretlen konjunktúrát. A tavaly júliusban kezdődött recesszió viszonylag enyhe volt, s nem tépázta meg számottevően az amerikai gazdaságot. Ennek többek között az is az oka, hogy az USA költségvetése, kereskedelmi mérlege hosszabb ideje deficites, s a takarékpénztárak csődsorozata miatt a pénzügyi rendszer már a visszaesés előtt megroggyant. Enyhítette a recessziós gondokat az Öböl-válság és a háború, hiszen a szövetségesek anyagi hozzájárulásai kedvezően hatottak a folyó fizetési mérlegre. A katonai megrendelések számos iparágban enyhítettek a dekonjunktúrán.

„MEGÁGYAZOTT"

Az amerikai elnöknek nincs igazán szerencséje a gazdasággal, Bush beiktatása óta ugyanis a gazdasági növekedés egyetlen negyedévben sem haladta meg az 1,7 százalékot. Reagan elnöksége idején a negyedévenkénti átlagos GNP-bővülés — éves szinten — elérte a 3 százalékot. Kétségtelen, hogy a Bush-adminisztráció számára a Reagan-kormányzat „ágyazta meg" a recessziót, hiszen a nyolcvanas években került sor többek között a pénzügyi rendszer deregulálására, az adócsökkentésre, az ország számottevő eladósodására.

Az Egyesült Államok költségvetési hiánya az idei pénzügyi évben meghaladja a 275 milliárd dollárt, a külkereskedelmi mérleg deficitje várhatóan 100 milliárd dollár lesz, az állam, a vállalatok és a háztartások adósságállományának összege pedig eléri a 11 ezer milliárd(!) dollárt.

Az áprilisi, de elsősorban a májusi gazdasági adatok többsége javulásról tanúskodik, pontosabban arról, hogy a jelek szerint a recesszió már nem mélyül tovább. Érdemes azonban megjegyezni, hogy egy-két hónap gazdasági teljesítményéből az óceán túlsó partján sem vonnak le messzemenő következtetéseket, ráadásul a pozitív értékek csak viszonylagosak. Az egyes ágazatok kedvező irányzatot mutató statisztikái ugyan növekedésről tanúskodnak, a teljesítmények azonban jócskán elmaradnak a recesszió előtti szinttől. Erre az összefüggésre megkülönböztetett figyelmet fordítanak az amerikai közgazdászok, akik az „éppen-csak-fellendülést" meglehetősen törékenynek és bizonytalannak tartják.

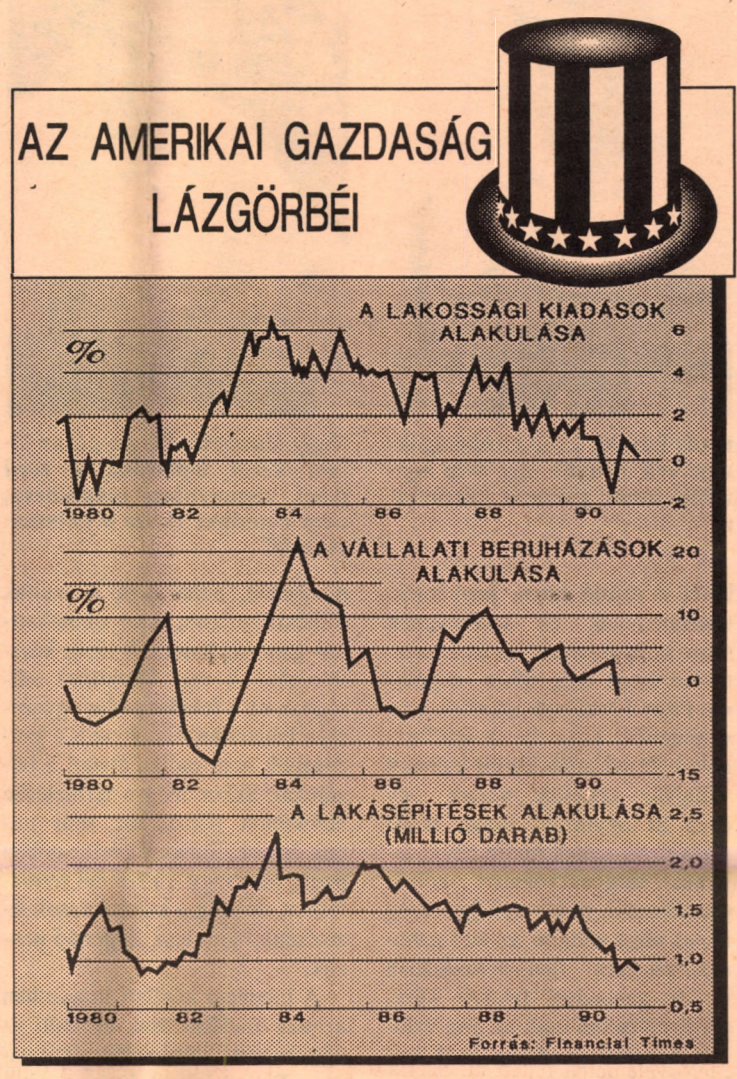
Májusban az ipari termelés 0,5 százalékkal növekedett, de egyelőre még 5 százalékkal elmarad a visszaesés előtt mért értéktől. Ugyancsak kedvező jel, hogy a tartós fogyasztási cikkek rendelésállománya az év ötödik hónapjában 3,8 százalékkal bővült áprilishoz képest, az állomány azonban a recesszió előtt 11 százalékkal haladta meg a jelenlegi szintet. Ismét emelkedik az autógyárak rendelésállománya és termelése, de a detroiti „három nagy" — a General Motors, a Ford és a Chrysler — még hosszú ideig kénytelen lesz félgőzzel dolgozni. Január óta 14 százalékkal bővült az új építkezések száma, az adat azonban meglehetősen csalóka: az építőipar rendelésállománya még mindig 15 százalékkal elmarad az egy évvel korábbitól.

A bruttó nemzeti termék az elmúlt két negyedévben — éves szinten — 2,1 százalékkal csökkent, s az óvatos előrejelzések a harmadik negyedévre várják a fordulatot. Egyértelműen kedvező jelenség, hogy mind a vállalatok, mind pedig az egyéni fogyasztók végre elkezdtek költeni. A személyi jövedelmek márciusban 0,4, áprilisban 0,1, májusban pedig 0,5 százalékkal növekedtek. A gazdaság iránti bizalom erősödésének a jele, hogy a lakossági fogyasztás májusban 1,1 százalékkal növekedett. Hasonló irányzat tapasztalható a vállalati beruházások területén is. A fellendülés kezdetének a jele az is, hogy míg áprilisban a lakosság elkölthető jövedelmének 4 százalékát, májusban már csak 3,6 százalékát takarította meg. A személyi kiadások növekedése, valamint a beruházásra fordított összegek bővülése — a cikluselmélet „szabályai" szerint — elősegítik a gazdaság kilábalását a visszaesésből. A kereslet bővülése ugyanis serkenti a termelést, mérsékli a munkanélküliséget, bővíti a jövedelmeket, s ezen keresztül táplálja a fellendülést.

A gazdasági visszaesés végét bizonyítja az a szerény adat is, amely szerint június közepére 17 ezerrel csökkent az újonnan munkanélküli-segélyt kérők száma. (Jelenleg az USA-ban az állástalanok száma meghaladja a 3,5 milliót.) Szakértők véleménye szerint az import újabb növekedése nemcsak az erősödő dollár következménye, hanem kifejezi a termelés bővülését is. A vállalati csődök alakulása májusban még nem mutatott kedvező képet. Az idei esztendő ötödik hónapjában 7787 amerikai cég jelentett csődöt, 52 százalékkal több mint egy évvel korábban. (Az áprilisi szám 58 százalékkal haladta meg az 1990 áprilisi értéket.)

ÓVATOS OPTIMIZMUS

A gazdasági gondok közepette igen kedvező, hogy a fellendülést nem veszélyezteti az infláció feléledése. A kiskereskedelmi árak májusban mindössze 0,3 százalékkal emelkedtek, így az év első öt hónapjában az infláció — éves szinten — csak 2,7 százalék volt. Az esztendő közepén minden remény megvan arra, hogy 1991 végére az infláció jelentősen elmarad a tavaly mért 6,1 százaléktól. A FED meglehetősen szolid kamatpolitikát folytat, egyelőre nem csökkenti a rövid távú kamatlábakat tovább, elkerülendő az infláció tüzének fellángolását. Szakértők véleménye szerint Greespan csapata most azt teszi, amit ilyen helyzetben tennie kell, vagyis nem mozdul.

Az amerikai kormány, a vállalatok és a gazdaságkutató intézetek közgazdászai éles vitát folytatnak arról, hogy milyen is lesz a beköszöntő fellendülés. Miután nem lehet eltekinteni az amerikai gazdaság tartós gondjaitól (számottevő kapacitáskihasználatlanság, csökkenő versenyképesség, elégtelen termelékenységnövekedés, halmozódó költségvetési deficit, a kutatási és fejlesztési kiadások stagnálása stb.), s ezek a problémák nem írhatók a recesszió számlájára, s a fellendüléssel belátható időn belül nem is oldódnak meg — az amerikai gazdasági szakemberek döntő többsége rövid és mérsékelt fellendülésre számít. Előrejelzéseik szerint ezt az időszakot a lassú gazdasági növekedés, a kevés új munkaalkalom és a pénzügyi gondokkal való meddő csatározás fogja jellemezni.

A korábbi recessziókat követő fellendülés első évében a GNP-növekedés 6 százalék körül alakult, most jó esetben 2,5 százalék lesz. Valószínűleg elmarad a robusztus beruházáshullám, s a kiugró lakossági fogyasztásnövekedés. Ezen a helyzeten talán valamit javíthat a következő esztendőkben várható szerény világgazdasági fellendülés.

Még a hivatalból optimista Boskin sem mulasztotta el annak hangsúlyozását, hogy az enyhe recesszió után csak szerény gazdasági növekedésre lehet számítani. Felhívta a figyelmet, hogy senki ne számítson olyan nagymértékű élénkülésre, amely az 1982 novemberében végetért gazdasági visszaesést követte. Nem zárta ki azt a lehetőséget sem, hogy a meginduló fellendülés csak átmenetinek bizonyul, s azt a nem távoli jövőben újabb recesszió követi majd. Ebben a vonatkozásban a gazdasági főtanácsadó véleménye nem sokban tér el azokétól, akik szerint a kilencvenes évek első felének Amerikájában nincsen akkora gazdasági erő, amely fenn tudja tartósan tartani a növekedést. A borúlátók emlékeztetnek arra, hogy az 1980-as recessziót mindössze egyéves fellendülés követte, majd 1981-ben kezdetét vette az Egyesült Államok gazdaságtörténetének egyik legmélyebb válsága.

PÉNZÜGYEK...

A közgazdászok többségére jellemző óvatosságot, illetve pesszimizmust táplálja többek között az amerikai pénzügyi rendszer bizonytalan állapota. Katasztrofális helyzetbe került az USA bankrendszere, amelynek következtében a pénzintézetek vonakodnak új kölcsönöket nyújtani. Gyorsan romlik egyes szövetségi államok és általában a helyi önkormányzatok költségvetési helyzete, több nagyváros a csőd szélén áll. Nem kedvez a tartós fellendülésnek a dollár erősödése sem, az erős amerikai valuta ugyanis rontja a hazai termékek és szolgáltatások külföldi versenyképességét, sőt, már középtávon megtörheti a több éve tartó exportoffenzíva lendületét.

Noha a rövid távú kamatlábak az elmúlt időszakban csökkentek (s jelenleg stagnálnak) és ezzel élénkítik a keresletet, gondot okozhat a hosszú távú kamatlábak emelkedése. Ez utóbbi ugyanis jelentősen fékezheti a beruházási kiadásokat, valamint visszafoghatja a lakásépítési kedvet. A FED kamat- és pénzpolitikája arra enged következtetni, hogy nem bővül a pénzkínálat, ilyen körülmények között viszont kétséges a gazdaság tartós fellendülése, a megalapozott konjunktúra.

Nem kétséges, hogy az a recesszió, amelyet most az Egyesült Államok valószínűleg maga mögött hagy, nem szánt mély nyomokat a gazdaságban. Viszont valós veszély, hogy a visszaeséstől függetlenül is lerobbant amerikai gazdaság nem rendelkezik még húzóerővel egy újabb recesszióba való „beleszédülés" elkerüléséhez. Nem véletlen, hogy az amerikai közgazdászok zöme időzített bombáról beszél: ezekben az években robban az a szerkezet, amelyet a reagani gazdaságpolitika „ültetett el". A nyolcvanas évek hosszú és erőteljes fellendülését elsősorban az eredményezte, hogy az USA — a kormány, a vállalatok és a magánfogyasztók — jóval többet költöttek, mint amennyit megtermeltek. S a szakadékot hatalmas mennyiségű kölcsönnel hidalták át, amelynek egyenes következménye lett a nagymértékű eladósodás. Ezen az alaphelyzeten a mintegy egy évig tartó recesszió már nem rontott lényegesen.

A most induló fellendülést tehát beárnyékolja a reagani örökség, így nem kizárt, hogy az éledező gazdasági tevékenységet a pénzügyi csődtömeg, valamint a felhalmozódott strukturális gazdasági gondok sora rövid időn belül visszarántja a recesszió állapotába. Ez pedig már valószínűleg súlyosabb visszaesés lesz, amely kellemetlen következményekkel járhat az egész világgazdaság számára. Annak ellenére, hogy az amerikai gazdasági szakemberek többsége újabb alagutat sejt az alagút után, némi esélyt adnak arra, hogy a körülmények szerencsés alakulása elnyújthatja a még igencsak zsenge fellendülés időtartamát. Ugyan csodák a gazdasági életben sincsenek, az ellentmondásoktól terhes gazdasági fellendülés még okozhat kellemes meglepetéseket is az Egyesült Államokban. S az sem hagyható figyelmen kívül, hogy Bush elnök és csapata már a következő választásokra tekint...

GONDA GYÖRGY
—SZENTGÁLI PÉTER

VÉLEMÉNYEK A GABONAVÁLSÁGRÓL

PIRRUSZI ARATÁS

Megint befestik a búzát — mint a harmincas évek Magyarországán — vagy egyszerűen csak eltüzelik, ahogy azt egy nekikeseredett téeszelnök javasolta. Bár a földművelésügyi államtitkár az egész gabonaügyet a politikai elemzésre és a geopolitikai előrelátásra képtelen üzemi vezetőkre hárította, mi úgy véljük, hogy ez az ügy ennél valamivel mégis csak bonyolultabb. Ezért kértük néhány, az ügyben érdekelt szakember véleményét.

Piros László, az Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége főtitkárának véleménye szerint nem túltermelési, hanem finanszírozási válságról van szó. A magyar gazdaság általános gondjai, a normatív finanszírozás, a válogatás nélküli monetáris restrikció most, az aratás idején az agrárágazatban csapódott le.

Nem lesz rekordtermés! A tavalyról áthúzódó, a szokásosnál jóval nagyobb, körülbelül 1,5 millió tonna gabonakészlet okozza a gondot. Ha ezt nem sikerült aratás előtt eladni, akkor nem kell nagy kombinációs készség az aratás utáni eladási lehetőségeket illetően. Nem azért, mintha a búzát — lévén tőzsdei cikk — nem lehetne bármikor bárkinek eladni, de az eladáshoz mindig hitel kellett és kell ma is.

A búzafolyam megindításához olyan export előfinanszírozási hitel kellene, amelynek kamatait részben a költségvetés finanszírozná. Hat hónapi átfutással számolva egy tonna exportbúzán 700—1000 forint a kamat. Ennek kellene a felét a költségvetésnek átvállalnia. Az inflációs hatást elkerülendő az export előfinanszírozási követeléseket faktoring formájában a külföldi pénzpiacokon lehetne értékesíteni.

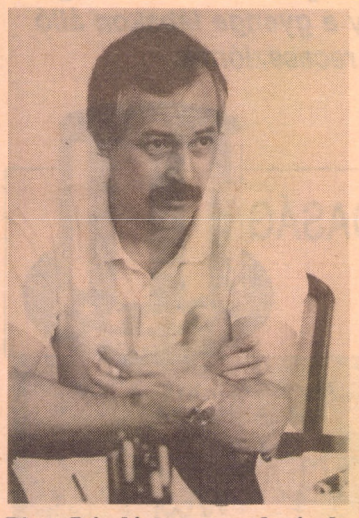
Ami az itthon maradó készleteket illeti, ott az állami tartalékokkal lehetne operálni. Magyarországon több év átlagában évi, körülbelül egymillió tonnás búza termésingadozásra lehetne számítani. Ezt állami készletekkel kell ellensúlyozni. Ha tehát az állami tartalékokat az eddigi évi 300 ezer tonnáról egymillió tonnára növelnék, akkor 700 ezer tonna búzát már ki is lehetne szivatytyúzni a piacról.

Az állami készletekkel és a meghitelezett exporttal tehát pénzhez juttatva a termelőket, összesen 2,5 millió tonna búzát lehetne értékesíteni.

Igaz, az itthon maradó, körülbelül 5 millió tonna kenyérnek, takarmánynak és vetőmagnak szánt búza felvásárlása és készletezése ezzel még nincs megoldva. Piros Lászlónak azonban az a véleménye, hogy ha a gazdaságok a 30 százalék körüli kamatot vállalva, képesek voltak egy éven át egymillió tonna búzát raktározni, sokan pedig rövid lejáratú forgóeszközhitel nélkül gazdálkodni, akkor sok gazdaság képes részt vállalni az idei gabonakészletezés finanszírozásában is. A gabonáért fizetett készpénzt célzottan csak az arra valóban rászoruló gazdaságoknak kellene folyósítani.

Ennél valamivel borúsabban látja a helyzetet Nagy Husszein Tibor, az Agrárszövetség főtitkára, aki szerint, ha Péter Pálkor még nem aratnak, akkor ez a csapadékos május miatt nagy termést jelent. A termelők azonban nincsenek, soha nem is voltak fölkészülve arra, hogy a betakarított gabonát hosszabb ideig készletezzék. A mai likviditási válságban ez a feladat pedig egyszerűen lehetetlen. Ha ugyanis a gazdaságok nem tudják eladni a búzájukat, akkor még a termelésbe befektetett pénzükhöz sem jutnak hozzá. Ennek következtében pedig nemhogy a jövő évi termeléshez, de még a kombájnosok fizetéséhez sem lesz elegendő pénzük.

A jelenlegi kínálati helyzetben a búza eladását csak nehezíti az úgynevezett minimálár alkalmazása. Ez azt jelenti, hogy a minimálárnál kevesebbért nem lehet sem eladni, sem vásárolni. A most eszmélő terménytőzsdét a minimálár úgyszólván teljesen megbénítja, hiszen ez az ár független a piac értékítéletétől. A termelők védelmét, mint mindenütt a fejlett világban, az úgynevezett garantált ár szolgálja. Igaz, ehhez már bejáratott agrár rendtartásra lenne szükség, amely többek között meghatározná azt a minimális piaci árat, ami alá süllyedve a költségvetés kifizetné a piaci ár és a garantált ár közötti különbséget.

Piros László: „...a gazdaságoknak volt pénzük egy évig egymillió tonna gabonát készletezni"

Nagy Husszein Tibor: „...az állam kezét leporolva a zord piaci viszonyokra hivatkozva, nem vonulhat vissza a gabonapiacról"

Kabay Gyula: „...a gabonafelvásárlás finanszírozása nem oldható meg egyszerű banki eszközökkel"

A gabonaválság nem a mostani számíthatóan bő esztendő következménye. Az állami tulajdonban lévő felvásárló és feldolgozó vállalatok a tavalyi szállításokért 80—100 milliárd forinttal tartoznak a mezőgazdaságnak. Sok vállalat még az 1989-es szállításokért sem fizetett. Ezért kissé sarkítva úgy is lehetne fogalmazni, hogy a gabonaválság megoldható lenne, ha az állam visszafizettetné, vagy legalábbis törlesztené vállalatainak mezőgazdasági tartozását.

Ami pedig a gabonaválságért való felelősséget illeti, a kormány még februárban is gabonát importált, és a legutóbbi időkig tiltotta a gabonaexportot, pedig egy kis politikai és gazdasági elemzőkészséggel már látnia kellett volna, hogy az idén gabonafölösleg lesz. Az Agrárszövetség főtitkára megmagyarázhatatlannak tartja, hogy miután az állam a mezőgazdasági üzemek pénzéből finanszírozta saját élelmiszer-ipari vállalatainak csődjét, most kezét leporolva a zord piaci viszonyokra hivatkozva ki akar vonulni a gabonapiacról.

A Mezőbank vezérigazgatójának, dr. Kabai Gyulának a véleménye szerint a gazdaságok tavaly abban a tudatban vetettek, hogy az állam mint mindig, a jövőben is megoldja a felvásárlást és a készletezést. Bizonyára a kormány is úgy vélte, hogy a keleti piacokon eladható a búza. Ha várható is volt a KGST leépülése, ilyen látványos és gyors összeomlásra nem lehetett számítani. Mint ahogy az USA másfél milliárd dollár értékű szovjet gabonahitelét sem lehetett prognosztizálni...

Az okok pontos fölvázolása azonban a helyzeten semmit nem változtat. A kereskedelmi bankok visszavárják a gazdaságokba kihelyezett rövid lejáratú hiteleiket. A termelők ezt a gabona árából vissza is tudnák fizetni. De kevés, feltehetően csak a szerződött kenyérgabonáért tudnak a felvásárlók készpénzzel fizetni — azt is csak részletekben.

Ebben a helyzetben a kereskedelmi bankoknak annyi plusz forrással kellene rendelkezniük, hogy legalább ügyfélkörük számára tudják finanszírozni a gabonafelvásárlást. A gazdaságok ebből a hitelből tudnák visszafizetni a korábbi kölcsöneiket. De ilyen plusz forrás nincs! Ma még csak az a biztos, hogy a MNB nem kíván felvásárlási váltót kibocsátani. Az MNB véleménye szerint a forgalomban lévő pénzmennyiségnek elegendőnek kell lennie a gabonafelvásárláshoz is. Az persze más kérdés, hogy ezekkel a forrásokkal nem a mezőgazdasági üzletben érdekelt kereskedelmi bankok rendelkeznek.

Azt is tudomásul kell venni, hogy összességében az egész nemzetgazdaság forráshiánnyal küszködik, tehát nem lehet arra számítani, hogy a mezőgazdaság finanszírozásával foglalkozó kereskedelmi bankok, legalább időlegesen, idegen forráshoz jussanak. És a kör ezzel be is zárult, ami egyben azt is jelenti, hogy a gabonafelvásárlás finanszírozása nem oldható meg egyszerű banki eszközökkel.

Az ilyen válságszínezetű jelenségek kialakulását csak egy agrárpiaci rendtartás keretében kialakított ár és kvótarendszerrel lehet megakadályozni.

B. P.

SZABADPIACI ÁRAK

(FM—Stagek)

1991. 27. hét	Mennyiség	Bosnyák tér				Miskolc				Kecskemét				Szeged			
		min. ár	max. ár	index előző hét=100		min. ár	max. ár	index előző hét=100		min. ár	max. ár	index előző hét=100		min. ár	max. ár	index előző hét=100	
Burgonya	kg	15,—	16,—	—	—	15,—	25,—	150,0	83,0	—	—	—	—	14,—	22,—	93,0	100,0
F. káposzta	kg	8,—	12,—	—	—	10,—	20,—	100,0	100,0	15,—	20,—	75,0	67,0	10,—	20,—	67,0	100,0
Kelkáposzta	kg	15,—	17,—	83,0	85,0	20,—	30,—	133,0	88,0	25,—	30,—	83,0	86,0	14,—	22,—	56,0	63,0
Karalábé	db	6,—	10,—	60,0	83,0	5,—	25,—	125,0	125,0	8,—	10,—	100,0	100,0	15,—	25,—	—	—
Sárgarépa	cs	3,—	20,—	—	—	5,—	30,—	100,0	75,0	20,—	25,—	143,0	100,0	20,—	40,—	333,0	200,0
Petrezs.	cs	10,—	18,—	67,0	90,0	6,—	30,—	75,0	75,0	25,—	30,—	167,0	100,0	40,—	60,—	—	—
V. hagyma	kg	15,—	20,—	—	—	35,—	50,—	88,0	83,0	—	—	—	—	16,—	30,—	160,0	60,0
Fokhagyma		10,—	15,—	167,0	150,0	5,—	15,—	100,0	75,0	10,—	15,—	83,0	94,0	100,—	140,—	100,0	93,0
Uborka	kg	20,—	42,—	—	—	20,—	40,—	80,0	100,0	20,—	30,—	80,0	100,0	20,—	30,—	100,0	100,0
Paradicsom	kg	70,—	90,—	—	—	60,—	100,—	100,0	100,0	70,—	90,—	117,0	90,0	40,—	80,—	80,0	114,0
Zöldpaprika	kg	30,—	75,—	—	—	44,—	80,—	110,0	80,0	60,—	80,—	—	—	30,—	70,—	600,0	467,0
Gomba	kg	90,—	120,—	180,0	100,0	100,—	300,—	125,0	150,0	160,—	160,—	133,0	100,0	—	—	—	—
Alma	kg	—	—	—	—	30,—	70,—	83,0	88,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Körte	kg	60,—	60,—	—	—	35,—	40,—	70,0	80,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Cseresznye	kg	40,—	80,—	—	—	30,—	80,—	60,0	80,0	70,—	90,—	175,0	150,0	40,—	80,—	80,0	100,0

Óbudai ipari övezetben összközműves, beépítetlen 6400 m²-es alapterületű
INGATLAN ELADÓ
esetleg bérbeadó.
Érdeklődni a 131-2772, 132-4118 telefonszámon lehet.

Belvárosi (V., Akadémia u.) utcai, földszinti, kb. 420 m², különböző funkciójú helyiségek
bérleti joga eladó.
Hasznosítási lehetőség: üzlet, étterem, iroda stb.
Ajánlatokat az „1991. évben" jeligére a kiadóba.

EGYESÜLT ÁLLAMOK

Bankházasságok kora

Nagy átrendeződés és áramvonalasítás kezdődött az amerikai bankéletben. Míg Kelet-Európában — ahol a bankrendszer újabb hőskorát éli — gyarapodik a pénzintézetek száma, az óceán túlsó partján a bankiparban jelentős koncentrációs folyamat vette kezdetét.

Jelenleg az Egyesült Államokban 13 ezer bank működik, az évezred végére számuk — az előrejelzések szerint — nem haladja meg az ötezret.

Ez év közepén a világ húsz legjelentősebb bankja között mindössze egy volt az amerikai, a Citicorp, amelynek aktívái megközelítették a 217 milliárd dollárt. A bankok toplistáján az első hat helyet japán pénzintézetek foglalják el 375—410 milliárd dolláros aktívaállománnyal. A tengerentúli bankok háttérbe szorulásában az elmúlt években nem kis szerepet játszott a tőkehiány, a kétes és behajthatatlan követelések magas állománya, valamint az ingatlanpiac összeomlása.

Működési és szervezeti szempontból elavult a bankok szabályozási mechanizmusa, korszerűsítésre szorulnak a mintegy 50 éve meghozott banktörvények. A ma már idejétmúlt szabályozás gyengíti az amerikai bankok versenyképességét külföldön is.

Nem véletlen, hogy a törvényhozás kiemelt helyen foglalkozik az amerikai bankrendszer reformjával, s várható, hogy a honatyák még az idén döntenek a Brady pénzügyminiszter által előterjesztett reformcsomagtervről.

Tavaly az USA-ban mintegy 200 bank ment tönkre, az idén pedig várhatóan 400 körül alakul a csődbejutott pénzintézetek száma. Az amúgy is deficites költségvetésnek az 1992-es pénzügyi évben közel 100 milliárd dollárt kell fordítania a bankok megmentésére, illetve az ügyfelek részleges kártalanítására.

Pénzpiaci szakértők véleménye szerint a bankházasságok, a felvásárlások és a csődök következtében az amerikai bankrendszer az évezred végére ideálisan összezsugorodott, „áramvonalasított" ágazattá válhat. A már régóta várt nagybanki fúziók a nyár közepén kezdődtek el, s jelentősen átrendezték a vezető pénzintézetek ranglistáját.

A startlövést a Chemical Bank és a Manufacturers Hanover házassága jelentette júliusban. Az előbbi aktíváinak értéke 72,5 milliárd, az utóbbié pedig 64,8 milliárd dollár volt. A két óriásbank fúziója révén megszületett az USA második legnagyobb bankja, a Chemical Banking Corporation. Az eddigi második, a Chase Manhattan lejjebb csúszott a bankok listáján. Az új bankóriás élén 1994. végéig a Manufacturers jelenlegi elnöke marad, őt majd a Chemical mostani első számú vezetője váltja fel. A két bank egyesülésére egy tőzsdei swap-ügylet keretében került sor, részvénycsere útján.

A fúziótól mindkét bank elsősorban a versenyképesség növekedését várja kezdetben New York térségében, a későbbiekben pedig az egész ország területén. Rövid távon a bankházasság a működési költségek csökkenését hozza: New Yorkban és környékén 436 bankfiókot zárnak be, az alkalmazottak 15 százalékát (6200 dolgozót) elbocsátják, így várhatóan 650 millió dollár lesz a költségmegtakarítás. Az egyesülés nem titkolt célja volt az is, hogy erősödjenek a két bank most már egyesített pozíciói az európai devizapiacokon. Szakértők véleménye szerint a fúzióval létrejött új bank egy év múlva képes lesz más pénzintézetek felvásárlására is, tehát maga is jelentős szerepet vállal majd a további bankkoncentrációban.

Nem sokáig örülhetett a Chemical Banking Corporation az előkelő második helynek. A fúzió után néhány héttel két másik óriásbank lépett frigyre, ezúttal az ország nyugati partvidékén. (Érdemes megjegyezni, hogy az USA-ban a legnagyobb bankok New Yorkban és Kaliforniában tevékenykednek. A jelenlegi szabályozás szerint a bankok pénzműveleteikkel nem léphetik át a szövetségi állam határát, más államokban legfeljebb csak képviseleti irodákat tarthatnak fenn. Az államok közötti banktevékenység tilalma ma már komoly akadály a pénzintézetek számára a továbbfejlődésben.)

Egy újabb tőzsdei swap keretében a San Francisco-i BankAmerica és a Los Angeles-i Security Pacific fúzionált.

A tőzsdeügylet során a Security Pacific részvényesei minden 100 értékpapírjukért 88 újonnan kibocsátott BankAmerica részvényt kaptak. Így 4,3 milliárd dollárnyi értékpapírral 44 százalékos részesedést szereztek az USA most már második legnagyobb bankjában. A fúzió előtt a BankAmerica vagyona 113 milliárd, a Security Pacificé pedig 80 milliárd dollár volt. Az előbbi pénzintézet alkalmazottainak száma 54 ezer, az utóbbié pedig 38 ezer volt. A bankházasság után a Pacific lemondott nevéről, s az új óriásbank élére is a BankAmerica első embere került. Már megkezdődött a dolgozók létszámának 10 százalékos csökkentése, elsősorban a Pacific alkalmazottai kerülnek utcára. A létszámleépítéstől és a fiókbezárásoktól az új bank azt várja, hogy működési költségei három esztendő alatt 2,3 milliárd dollárral mérséklődnek.

Igencsak nagy feltűnést keltett az Egyesült Államokban a hetedik és a tizenkettedik legnagyobb pénzintézet nyári fúziója. Az NCNB Corporation és a C and S/Sovran házasságából létrejött NationsBank nevű új holding aktívája 113 milliárd dollár. A bankfúzió jelentőségét növeli, hogy nem New York-i, hanem regionális bankok léptek házasságra. Az NCNB székhelye az észak-karolinai Charlotte, a C and S/Sovran központja pedig a georgiai Atlantában és a virginiai Norfolkban van. A NationsBank kilenc szövetségi államban 1900 bankfiókkal áll ügyfelei rendelkezésére. Nem mellékes körülmény, hogy az új bank betétállománya 85 milliárd dollár, az amerikai bankok közül a legnagyobb. Az új óriásbank üzletpolitikájának középpontjában a lakossági szolgáltatások bővítése, valamint a közepes méretű cégek finanszírozása áll.

A három megafúzióval csak megkezdődött az egyesülési hullám a bankszektorban, a szakemberek rövid időn belül újabb nagybanki házasságokra számítanak. Véleményük szerint a sorozatos bankösszeolvadások következtében az évezred végére viszonylag nagy számú 300—400 milliárd dolláros vagyonú bank fog tevékenykedni az országban.

A bankfúziónak nem örülnek a kölcsönt felvevő vállalatok. Az amerikai igazságügy-minisztérium trösztellenes igazgatóságához sorra érkeznek a bejelentések: azokban a városokban és településeken, ahol a bankcsődök és a fúziók miatt csökkent a pénzintézetek száma, a bankok az átlagosnál magasabb kamatot kérnek a hitelekért. A bejelentők véleménye szerint a bankok számának csökkenése felhajtja a helyi kamatokat, sokan már egyenesen helyi kamatkartellek kialakulásáról beszélnek.

Többek között a panaszáradat is sietteti a törvényhozást a bankreformjavaslat elfogadására. Amennyiben a bankok számára engedélyezni fogják a szövetségi államhatárok átlépését pénzügyi műveletekkel, valamint az országos fiókhálózat létrehozását, a verseny majd megakadályozza a kamatkartellek esetleges kialakulását.

A pénzügyminiszter bankreformterve az országos fiókhálózat engedélyezése mellett a tőkeerős bankok számára lehetővé tenné a bekapcsolódást az értékpapír-kereskedelembe. (Ismeretes, hogy a jelenlegi szabályozás szerint az amerikai bankok közvetlenül nem vehetnek részt az értékpapírok adásvételében.) A törvényhozásban sok vitát kiváltó, de valószínűleg elfogadásra kerülő Brady-terv lényeges eleme, hogy bankcsőd esetén a szövetségi betétbiztosító intézet egy pénzintézetben személyenként legfeljebb 100 ezer dollárig kártalaníthassa a betétest. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a betétesek több bankban helyezzék el pénzüket, így vagyonukat nagyobb biztonságban tudhatják. Ráadásul mérséklődik a költségvetésre háruló kockázat, illetve a kártalanításra fordított pénzek összege, ugyanis a betétek „szétosztása" esetén kisebb a betétesek saját csődkockázata. Az új szabályozás várhatóan arra készteti az amerikai betéteseket, hogy egyszerre több bankban tartsák pénzüket, s így növekedhessék biztonságuk.

A nagybankok egyesülési hulláma érthető módon kedvezőtlen helyzetbe hozza a kisebb pénzintézeteket. Többségük sorsa előrelátható: a csőd, illetve a beolvadás. Végső soron ez is az egyik legfontosabb célja az amerikai bankrendszer reformjának, ugyanis az országnak nincsen szüksége 13 ezer bankra, amelyek többsége krónikus tőkehiányban szenved. Az üzleti élet számára hasznosabbak a tőkeerős nagybankok, amelyeknek szolgáltatásai majd az egész országban rendelkezésre állnak. S nem elhanyagolható, hogy a tőkeerős amerikai nagybankok a jelenleginél nagyobb sikerrel vehetik fel a versenyt a nemzetközi pénzpiacokon és elsősorban a közös piaci országokban a japán és a nyugat-európai pénzintézetekkel.

GONDA GYÖRGY

AZ USA 10 LEGNAGYOBB BANKJA 1991-BEN

Bank	Székhely	Vagyon (milliárd dollárban)
Citicorp	New York	217,4
BankAmerica*	San Francisco	193,6
Chemical Bank*	New York	135,4
NationsBank*	Charlotte, N.Carolina	118,2
Chase Manhattan	New York	98,5
JP Morgan	New York	96,9
Bankers Trust	New York	58,9
Wells Fargo	San Francisco	54,4
First Interstate Bancorp	Los Angeles	50,3
BancOne	Columbus, Ohio	49,3

*** Fúzió utáni vagyonállapot**

NÉZŐPONT: KELL, KELL, KELLENE...

(gömöri) Az események és lapunk nyomdai átfutása közötti, hetenként megismétlődő versenyfutásban a szemközti oldalon azt írtuk, hogy belső ellentétek miatt elhalasztották Moszkvában a köztársaságok új gazdasági keretegyezményének aláírását, s hogy a lapzárta pillanatáig nyitott politikai paktum — az úgynevezett Szövetségi Szerződés — sorsa is. A heti versenyfutás ezúttal azzal a különös eredménnyel zárult, hogy az események rohantak, de minden maradt a régiben. Szövetségi szerződésnek persze nyoma sincs. A gazdasági paktumot a halasztás után „aláírták is, meg nem is". Az eredeti halasztás okául szolgáló belső ellentétek pedig átláthatatlanabbak, mint valaha. A leglényegesebb, ami történt az, hogy nyolc köztársaság vezetői — köztük Oroszország nevében Jelcin —, aláírták a gazdasági megállapodást, amelyet azután Gorbacsov a levegőben lebegő központ nevében kézjegyével látott el. Ukrajna, Grúzia, Azerbajdzsán és Moldova képviselői azonban megtagadták az aláírást, amelyről a múlt hét pénteke és e hét első napjai között kiderült, hogy voltaképpen csak formális.

A helyzetet leginkább a legkomolyabb presztízsveszteséget jelentő ukrajnai „nem" példáján lehetne illusztrálni. Miután minden elképzelhető, el lehet képzelni egy olyan új szövetséget a hajdani Szovjetunió helyén, amelytől Ukrajna leszakad. Ám ha ez megtörténik, akkor annak olyan gazdasági és politikai következményei lehetnek Európára nézve, amelyek előtt még az utóbbi években anynyi próbatételt kiálló képzelőerő is visszahőköl. (Az már csak apró részlet ebben a káoszban, hogy miközben Ukrajna elnöke utólag is határozottan kiállt az aláírás megtagadása mellett, a külföldön tárgyaló ukrán miniszterelnök indokolatlannak nevezte az aláírás megtagadását.) E hét elejére az is kiderült, hogy mi volt a néhány nappal korábbi halasztás oka. Jelcin Oroszország nevében az utolsó pillanatban feltételeket szabott, amelyeket Gorbacsov kénytelen volt elfogadni. Ennek következtében Oroszország csak egy mindössze tanácsadói hatáskörrel rendelkező köztársaságközi gazdasági bizottság felállítását fogadta el. Egyéb feltételei között Jelcin elvetette például a központi jegybank létjogosultságát. Az igazság tehát az, hogy amit aláírtak, az voltaképpen nem is gazdasági egyezmény, hanem csak valamiféle „arcot megőrző", de igazi tartalom nélküli kompromisszum.

Így ez az aktus a Nyugat szempontjából egyelőre nem értékelhető. Alighanem módosítani kell annak a sokat hangoztatott ténynek az értékelését, hogy a Nyugatnak, és ezen belül a hét gazdasági nagyhatalomnak nincs stratégiája az immár felbomlottnak tekinthető hajdani Szovjetunió gazdasági megsegítésére vonatkozóan. Valóban nincs. Ám egyre inkább úgy tűnik, hogy nem is lehet — hiszen a másik (a hajdani szovjet) oldalon nem jelent meg a színen egy olyan gazdasági- és politikai alakulat, amelynek léte egyáltalán lehetőséget adna bármiféle stratégia meghatározására. A Hét Nagy pénzügyminiszter-helyetteseinek október 27-én Tokióban kezdődő tanácskozása arról, amit a világsajtó az egyszerűség kedvéért még mindig „a Szovjetunió" megsegítésének nevez, az utolsó hét nap eseményei miatt teljesen légüres térben fog mozogni. Ilyen körülmények között csak a „patetikus" jelző illik a „szovjet" vagy „ex-szovjet" gazdasági reform kidolgozásával megbízott Javlinszkij tevékenységére.

A Reuter iroda úgy fogalmazott, hogy az IMF és a Világbank értekezletén Javlinszkij „egy 13 oldalas dokumentummal egyik helyről a másikra szaladgált a segítségről tárgyaló találkozók között". A három szakaszos terv kiszivárgott változatát olvasva, abban az égvilágon minden benne van a konvertibilitástól az egységes pénzügyi politikán át a magánszektor megerősödéséig. Minden benne van, amiben a felemás aláírás ellenére Moszkvában nem született megegyezés. A kulcsszó, amellyel a tervezet jóformán minden bekezdése kezdődik, így hangzik: „Kell". Tehát: ki „kell" dolgozni, meg „kell" teremteni...

Kell. Vagy inkább: kellene.

CO-NEX-TRAINING BT.

CSŐDÖT MONDUNK

címmel konzultációval egybekötött szakmai fórumot rendezünk

a
PÉNZÜGYMINISZTÉRIUM

az
IGAZSÁGÜGYMINISZTÉRIUM

és az
MTA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI INTÉZET
szakértőinek közreműködésével.

CSŐDELJÁRÁS, FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS, VÉGELSZÁMOLÁS

Az előadás időpontja: 1991. október 30.

Helyszíne:
MOM Szakasits Árpád Művelődési Központ
Budapest XII., Csörsz u. 18.
Részvételi díj: 3900,- Ft/fő

CO-NEX-TRAINING BT.
1300 Bp. Pf. 201.
Tlx: 22-3703 Fax: 186-9394
Telefon: 186-9394, 166-2366/217, 276 mellék

Hsz.: 461

KERESÜNK

ipari tevékenység céljára Magyarország középső vagy nyugati megyéiben, főútvonal és vasútvonal közelében

ÜZEMCSARNOKOT

valamint szociális épületet az alábbi követelményekkel:

Daruzható csarnok (4,2 m min. belmagassággal):	3000—5000 m^2
Kisegítő üzemépületek:	1000—2000 m^2
Irodák, szociális helyiségek:	300—500 m^2
Szabad bejárható terület: min.	5000 m^2
Bővítési lehetőség: min.	5000 m^2

Az üzem ne legyen lakott területtel határos.
Infrastruktúra-igény:

— ipari víz:	7—10 m^3/h
— gőz:	2—3 m^3/h
— elektromos energia:	400 kW
— sűrített levegő:	150 Nm^3/h
— szennyvíz kibocsátás:	7 m^3/h

Normál ipari zaj- és szennyezőanyag kibocsátás.

Munkahelyteremtés 40—50 fő számára.
Levélcím: 1251 Budapest 11. Postafiók: 15.
Telefon: 201-9083, Guba János/Gajdosy Zoltán

Hsz.: 462

HITELKÖZVETÍTÉS TŐKEKÖZVETÍTÉS HITELÜGYINTÉZÉS

(üzleti terv készítés)

GLÓBUSZ Gazdasági Tanácsadó Iroda

Bp. XIII., Szt. István krt. 4. IV/3.
Kapcsolatfelvétel: Dr. Akácz Béla irodavezető
Tel.: 111-9846 Fax: 112-5742

Hsz.: 463

Kellemetlen népbetegség:
csontritkulás,
DE
kísérletekkel bizonyított tény, hogy ha a szervezet a táplálékkal elegendő kalciumhoz jut

a BAJ MEGELŐZHETŐ !

Ezt a szükséges kalciumot tartalmazza a

MÁRKUS – KONDI KENYÉR ÉS ZSÖMLE

A terméket, illetve annak sütőipari gyártásához szükséges alapanyagot a
Heves megyei Sütő- és Édesipari Vállalat forgalmazza:
Eger, Sas út 60/a.
Telefon: 36/12–522. Fax: 36/25–131

Hesi

A MÁRKUS–KONDI KENYÉR TÖBB MINT KENYÉR !

A GfK-HUNGÁRIA PIACKUTATÓ INTÉZET LEGÚJABB TANULMÁNYAI:

* GfK-HUNGÁRIA-CENZUS — 1991.
Adatok a magyar felnőtt lakosságról és a háztartásokról 10 000 személyből, illetve háztartásból álló mintasokaság megkérdezése alapján.
Demográfiai, társadalmi és gazdasági ismérvek mellett informál a tulajdonról, ellátottságról, szándékról stb.

* HÁZTARTÁSOK ELLÁTOTTSÁGA — 1991.
SZÓRAKOZTATÓ ELEKTRONIKA, ELEKTROMOS HÁZTARTÁSI KÉSZÜLÉKEK, FOTÓ, VIDEOKAMERA FELSZERELTSÉG — VÁSÁRLÁSI POTENCIÁL — MÁRKÁK ISMERTSÉGE

* ÉLETSTÍLUS MAGYARORSZÁGON — 1991.
A változás jelei: Életszínvonal, életstílus, jövőkép, kívánságok, remények. Empírikus szociogram.

* A KELET-EURÓPA FOGYASZTÓI — 1991.
FOGYASZTÁSI SZOKÁSOK MAGYARORSZÁGON, LENGYELORSZÁGBAN, A CSEH- ÉS SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁGBAN ÉS AZ EGYKORI NDK TERÜLETÉN.

* MÉDIAHASZNÁLAT MAGYARORSZÁGON 1991/I.
HATÓKÖRÖK — ELEKTROMOS ÉS NYOMTATOTT MÉDIÁK
NÉZETTSÉG — HALLGATOTTSÁG — OLVASOTTSÁG

FELVILÁGOSÍTÁS, MEGRENDELÉS: Dr. Kissné Schaefer Éva, Fazekas Zoltán
Telefon: 133-5737, 114-1097 Telefax: 113-9093
GfK-Hungária Piackutató Intézet
1095 Buapest Nagyvásártelep
Postacím: Budapest 100 Pf. 159. 1476

GfK HUNGARIA

„A GfK EURÓPA LEGNAGYOBB PIACKUTATÓ INTÉZETE"

Hsz.: 408

A Junior Vendéglátó Vállalat
pályázatot hirdet

ÁRUFORGALMI IGAZGATÓHELYETTESI

munkakör betöltésére.
A vállalat államigazgatási irányítású.
Fő feladata a budapesti óvodás és általános iskolás gyermekek ellátása, de feladatához tartozik még a kereskedelmi vendéglátás és az idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése.

Az áruforgalmi igazgatóhelyettes feladata:
1. A termeléshez szükséges árualap biztosítása.
2. A szállítókkal a szállítási szerződés előkészítése és megkötése.
3. A termeléshez és értékesítéshez szükséges eszközök biztosítása.
4. A termelés és értékesítés folyamatos koordinálása, szervezése és irányítása.

Pályázati feltételek:
— szakirányú főiskolai oklevél vagy nem szakirányú egyetemi, főiskolai oklevél és felsőfokú szakvizsga bizonyítvány,
— vendéglátó területén szerzett legalább 10 évi, ezen belül 5 évi vezetői gyakorlat,
— 45 éves korhatár.

A megbízás 3 évre szól, alkalmasság esetén megújítható.
Bérezés megegyezés szerint.
A munkakör 1992. I. 1-jétől tölthető be.
A pályázatokat részletes szakmai önéletrajzzal és jövedelemigény megjelölésével küldjék el a vállalat személyzeti és munkaügyi osztályára.
Határidő: 1991. november 15.
Cím: 1077 Budapest, Király u. 85.
A beérkezett pályázatokat bizalmasan kezeljük.

Hsz.: 465

Fizessen elő
a

SZÁMVITEL ÉS KÖNYVVIZSGÁLAT című

folyóiratra

Megjelenik havonta, a SALDO Pénzügyi Szervező és Tanácsadó Vállalat kiadásában és terjesztésében. A régi Számvitel és Ügyviteltechnika szeptember hónaptól ezen új név alatt jelentkezik új köntösben és megújult tartalommal. E lap a pénzügyi és számviteli szakemberek részére, napra kész informáltságuk érdekében nélkülözhetetlen. 1992. évre megrendelhető és előfizethető a SALDO Vállalat

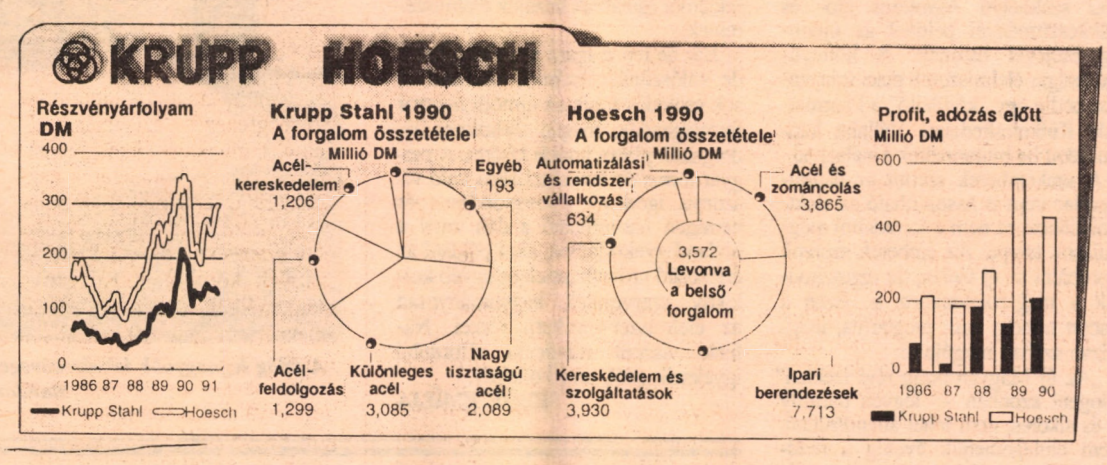
kiadói osztályán:
Budapest, 1113 Bartók Béla út 120.
Előfizetési díj: félévre: 810,- Ft
egész évre: 1620,- Ft

Hsz.: 392

KRUPP—HOESCH FÚZIÓ

ACÉLOS ELEFÁNTNÁSZ

Új acélipari és nehézgépgyártási vállalatbirodalom van születőben Európában: a német Krupp Művek acélrészlege bejelentette, hogy 24,9 százalékos részesedést szerzett a szinte azonos profilú Hoesch vállalatban. A Krupp — amely Németország harmadik legnagyobb acéltermelője — a jövő év közepére többségi részesedést szeretne elérni a Hoeschben annak érdekében, hogy a cégházasság révén megerősítse pozícióit mind odahaza, mind pedig a Közös Piac acéliparában. A fúziót előkészítő részvényvásárlás része annak a felkészülésnek, amelyet a közös piaci acélgyártók kezdtek meg az 1992 végére tervezett nagy piacnyitás jegyében.

A Krupp a Hoesch-részvények csaknem egynegyedének megszerzését azzal indokolta, hogy ezzel akarta megakadályozni a külföldi tőke behatolását a német acéliparba. Hírek szerint a British Steel és a francia Usinor versengett a Hoesch egy részének bekebelezéséért. A Krupp a részvénycsomagot 500 millió márkáért szerezte meg a Westdeutsche Landesbanktól, gyakorlatilag a Hoesch tudta nélkül.

A kényszerházasság híre nem kis tiltakozást váltott ki a Hoeschvezetése és dolgozói részéről. Az igazgatótanács nem is adta áldását az ügyletre, ez azonban várhatóan nem akadályozza meg a frigyet. Még néhány adminisztratív akadályon ugyan túl kell jutnia a Kruppnak, lényegében azonban az üzlet megkötetett. A bekebelezés előtt álló acélvállalat dolgozói attól tartanak, hogy a Krupp jelentős elbocsátásokat fog végrehajtani annak ellenére, hogy az esseni cég elnöke ezt a szándékot tagadta.

A dortmundi Hoesch Európa nyolcadik, Németországnak pedig második legnagyobb acélgyártója. Az acéltermelők sorát Németországban a Thyssen vezeti, amely tavaly 10,8 millió tonna acélt állított elő. A Hoesch termelése 3,6, a Kruppé pedig 3,2 millió tonna volt. Mindkét cég az acélipar mellett jelentős bástyája a német nehézgépgyártásnak, az autóiparnak, valamint a kereskedelemnek. Nem véletlen, hogy a Krupp ebbe a cégbe „vásárolt bele", a későbbiekben ugyanis szeretné egyesíteni a két vállalat azonos tevékenységeit.

A Krupp tavaly lábalt ki abból a vállalati recesszióból, amelyet a gyárépítési üzletág kedvezőtlen üzletmenete idézett elő. A cég adózás előtti nyeresége 1990-ben elérte a 200 millió márkát. A Hoesch profitja tavaly 420 millió márka volt, 1991 első felében azonban 66 százalékkal csökkent a nyereség a tavalyi év azonos időszakához képest.

A fokozatosan megvalósuló cégházasság révén óriásvállalat születik. Noha a Thyssen vezető helye nem forog veszélyben, a fúzió után a két vállalat együttes acéltermelése megközelíti majd az évi 7 millió tonnát.

Németországban hat nagyobb acélipari vállalat működik, a közös piaci tagállamok többségében azonban egy-egy cég kezében összpontosul az acélipari termelés döntő része. Olaszországban az Ilva, Franciaországban az Usinor Sacilor, Nagy-Britanniában pedig a British Steel az ágazat szinte egyeduralkodó vállalata. A német acélipar nagyvállalatai kínosan ügyeltek arra, hogy részvényeik ne kerüljenek külföldi kézbe. Ez alól csak a Krupp Művek kivétel: a patinás vállalat részvényeinek egynegyede már jónéhány éve iráni tulajdonba került.

Az elmúlt hat hónapban számottevően megváltozott a német acélipari vállalatok hozzáállása a külföldi tőkéhez. Ennek oka elsősorban a piaci árverseny kiéleződése volt. A kedvezőbb pozíciók elérése érdekében néhány német acélgyártó tárgyalásokat kezdett külföldi cégekkel, de a flörtök végül is nem vezettek „vegyesházassághoz". A Krupp—Hoesch fúzió azonban új helyzetet teremtett a külföldi acélipari vállalatok számára is. A cégházasság után a kisebb termelőnek számító Klöckner, a Peine Salzgitter és a többiek a talponmaradás érdekében kénytelenek lesznek nagyobb partnerek után nézni.

Szakértők véleménye szerint a jelenleg közepes méretű német acélgyártók valószínűleg külföldi cégekkel lépnek házasságra, s ennek révén igyekeznek majd megőrizni jelenlegi piaci részesedésüket. Érdemes megjegyezni, hogy a Krupp és a Hoesch összesített acéltermelése a közös piaci acélgyártásnak mindössze 6 százalékát képviseli. Német viszonylatban ez az arány magasabb: a mintegy 40 millió tonnás évi acéltermelésnek több mint 15 százaléka. Nyugat-Európában a hetvenes évek közepe óta az acélpiac egyre zsugorodik, ráadásul a piacon mind több az állami támogatás előnyeit élvező versenytárs. Ebben a helyzetben mindegyik termelő arra törekszik, hogy javítsa versenyképességét, s minél nagyobb részt szerezzen meg magának a kisebbedő piacból. Nem volt más célja a Kruppnak sem a Hoesch-részvények megvásárlásával. A döntést minden bizonnyal jelentősen motiválta, hogy 1992 végétől még nagyobb és még szabadabb lesz a verseny az egységesülő Közös Piacban.

Az ágazat szakértőinek véleménye szerint a kibontakozó Krupp-Hoesch cégházasság egy ipari láncreakció kezdete lehet Németországban. A gépipar és különösen a szerszámgépipar Németországban meglehetősen szétforgácsolt, a temelés nagyobbik része kisebb, családi kézben lévő vállalatoktól származik. Ezekben az ágazatokban most megindul a koncentráció, s néhány éven belül a német piacot is néhány összeolvadt nagyvállalat fogja uralni. Ellenkező esetben az angol, a francia és az olasz vállalatbirodalmak ölébe hullik a német piac nem elhanyagolható része.

Tekintettel arra, hogy a Krupp és a Hoesch bevételeinek 70 százaléka gyakorlatilag azonos tevékenységből származik, elengedhetetlen majd a frigyre lépett két cég „összecsiszolása", áramvonalasítása. Noha a Krupp elnöke, Gerhard Cromme úgynevezett barátságos bekebelezésnek minősítette a részvényvásárlást és a tervezett fúziót, a Hoesch szakszervezeti vezetői 10 ezer munkahely megszüntetésére számítanak. A Hoesch vezetőit az zavarja, hogy a részvényvásárlás puccsszerűen történt: a két vállalat vezetői hónapok óta tárgyaltak az együttműködés lehetséges formáiról, felvásárlásról azonban nem esett szó. Így teljesen meglepetésként érte a Hoesch-menedzsmentet a Krupp tulajdonszerzése.

A Hoesch dolgozói tiltakoznak az összeolvadás ellen, a fémipari munkások szakszervezete pedig Észak-Rajna-Vesztfália kormányától vár beavatkozást. Miután a részvényvásárlás teljesen szabályos volt, nem várható semmiféle beavatkozás a hatóságok részéről. Végső soron a közös piaci versenyhivataltól sem várhat a Hoesch gyógyírt: az ügyletet Brüsszel csak akkor vizsgálná, ha a fuzionált két cég forgalmának kétharmadát nem az „anyaországban" bonyolítaná le. Erről ebben az esetben nincsen szó, hiszen mind a Krupp, mind pedig a Hoesch döntően a hazai piacra termel, elsősorban a hazai gyártókat látja el acéllal, gépekkel és üzemekkel. Noha mindkét cég exportja jelentős, a kivitel mértéke nem éri el azt a szintet, hogy Brüsszel kartellellenes vizsgálatot indítson.

A német acélipar és nehézgépgyártás szervezeti átalakulása várhatóan előnyös lesz a külföldi versenytársak számára is annak ellenére, hogy a Kruppnak egyelőre sikerült távoltartania a hazai ipartól a külföldi tőkét. A cégházasság meggyorsíthatja az európai acélgyártó-kapacitások további leépítésének szükségszerű folyamatát, fékezheti a versenyt a német piacon és nem utolsósorban határt szabhat annak az áldatlan árversenynek, amely tavaly szinte szétzilálta a nyugat-európai acélpiacot.

GONDA GYÖRGY

„SZOVJET FED" SZÜLETIK?

A GOSZBANK VÉGNAPJAI

A gazdasági összeomlás egyik jele, hogy a szovjet központi bank — a Goszbank — napjai meg vannak számlálva. Egyes volt szovjet köztársaságok nemcsak önálló központi bankot hoznak létre, nemzeti valutát is kibocsátanak, önálló tagként részt vesznek különböző nemzetközi pénzügyi szervezetekben. Ez azt jelentheti, hogy saját központi bankjuk átvenné a Goszbank funkcióit.

A gazdasági egységben maradó hajdani szovjet köztársaságok központi bankjainak elvben garantálniuk kell a rubel értékállandóságát és forgalomképességének fenntartását. Ennek érdekében a központi bankoknak koordinálniuk kell tevékenységüket és ehhez egy szervezetet is létre kell hozniuk.

A szovjet pénzügyi kormányzat — az USA példáját követve — Szövetségi Alapot kívánna létrehozni. Ebben a különböző köztársaságok jegybanki elnökei vennének részt, akik szerveznék és ellenőriznék a szövetségi köztársaságok közötti pénz-, hitel- és devizakapcsolatokat.

A Szövetségi Alap tervéről egy, a Szovjetunió gazdasági helyzetével foglalkozó konferencián Georgij Matyuhin, az Orosz Jegybank elnöke számolt be. Ebből kitűnt, hogy az új szövetségi monetáris rendszernek bizonyos körvonalai már kialakultak. Például az, hogy a pénzkibocsátás az Oroszországi Föderáció Központi Bankjának feladata lesz. Emellett a köztársaságok központi bankjai is kibocsáthatnak rubelt — vagy ha úgy akarják —, saját fizetési eszközt is. Amennyiben saját valutát bocsátanának ki, akkor a Szövetségi Alapnak kellene garantálnia a valuták egymás közötti árfolyamának lehetséges mértékét.

Az eddigi információkból nem tűnik ki, hogy a köztársaságok központi bankjai milyen arany-devizatartalékokkal rendelkeznének, vagy, hogy egyáltalán ezt birtokolhatnák. Amennyiben a köztársaságok jegybankjai önálló tartalékokat képezhetnének, akkor meg kell határozni a Goszbanknál lévő tartalékok elosztásának arányait. Amennyiben a tartalékok továbbra is központosítottak, akkor tisztázásra vár, hogy az egyes köztárasági jegybanknak milyen hatásköre van a Szövetségi Alapnál felhalmozódó tartalékok felhasználására.

Ugyancsak fehér folt, hogy a Szövetségi Alap határozná-e meg vagy a viszonylagos önállósággal rendelkező köztársasági jegybank a regionális költségvetés finanszírozásának mértékét és módját, illetve a központi költségvetéshez való hozzájárulás mértékét és módszerét.

Tisztázásra vár az is, hogy az egyes regionális elhelyezkedésű központi bankok milyen refinanszírozási politikát folytathatnak, és mennyiben van egyeztetési kötelezettségük a Szövetségi Alappal szemben. Ugyanez vonatkozik a kamatpolitika meghatározására, tehát eldöntésre vár az, hogy a Szövetségi Alap határoz-e meg alapkamatot, vagy minden egyes köztársaság saját jegybankja hirdeti meg a mindenkori leszámítolási kamatlábat.

Bár a rubel konvertibilitásáról napjainkban kevesebb szó esik, mint korábban, de mégis felvetődik az a kérdés: a köztársasági jegybankoknak lehetőségük lesz-e arra, hogy saját pénzforgalmi szférájukban megvalósítsák a rubel átválthatóságát. Úgy tűnik, hogy a Szövetségi Alapnak kellene ezt végrehajtania, mert elképzelhetetlen, hogy a gazdasági egység területén funkcionáló pénz az egyik köztáraságban kötött legyen, a másikban pedig szabadon átváltható.

A sok nyitott kérdés ellenére leszögezhető, hogy egy szövetségi rendszeren belül a helyi jegybankok mellett nem hiányozhat a pénzügyi folyamatokat összehangoló szervezet, tanács vagy testület.

W. I.

ÉLELMISZERVILÁG — MAGYAR MARKETING

Aki látott már ilyet, az tudja, milyen elképzelhetetlen, aki még nem látott, az el sem tudja képzelni: 250 ezer négyzetméteren több mint 90 országból 6000-nél több kiállító mutatta be megszámlálhatatlan féle-fajta élelmiszertermékét október 12. és 17. között a kölni Anugán.

Egy-egy szakma nagy kiállítása tulajdonképp maga a sűrített világpiac, ahol jelen kell lenni, ha a mindennapi világpiacon részt akarunk venni. Ehhez képest bizony szerénynek tűnik, hogy az Anugán mindössze 24 magyar cég 500 négyzetméteren kínálta portékáit. No persze, nehéz helyet kapni az élelmiszerszakma legjelentősebbnek mondott vásárán és nem is olcsó. (Bár az NGKM a Kereskedelemfejlesztési Alapból körülbelül 30 százalékkal támogatta a részvételt.) Az azért mégiscsak különös, hogy az egyik legnagyobb és legtöbb gonddal küszködő alföldi bortermelő gazdaság, a szőlőfeldolgozás pillanatnyi gondjaira hivatkozva vonta vissza jelentkezését. Tulajdonképpen nem is különös, nagyon is érthető ez a viselkedés, hiszen könnyebb és egyszerűbb kisírni itthon az állami támogatást, mint kiállni a világpiacra és vállalni a megmérettetést.

De beszéljünk inkább azokról, akik ott voltak Kölnben és az üzlet reményében örömmel állták az érdeklődők rohamát. A magyar kiállítók összetétele máris jelezte élelmiszer-gazdaságunk szervezeti átalakulását: jelen voltak a régi — hadd ne mondjuk, patinás — külkereskedő cégek, mint a Terimpex, a Hungarofruct és a Monimpex, mellettük azonban felsorakoztak az újak, a saját termékeiket bemutató kisebb — jobbára külföldi részvételű — vállalkozások is. Főként nekik köszönhető, hogy nem maradt frázis a Hungexpo által bevetett marketing vezérszlogen: Az új Magyarország régi fűszerekkel — útban az Európai Közösség felé. (Németül jobban hangzik: Das neue Ungarn mit alten Gewürzen unterwegs zur EG)

A régi nagyok standjain ugyanis a legnagyobb jóakarattal sem lehetett semmi igazi újdonságot felfedezni. Volt téliszalámi és gyulai kolbász, Unicum és konyakosmeggy, paprika és hagyma, meg mirelit kukorica és konzerv uborka, de semmi valóban különös, semmi feltűnően érdekes. A kezdők, az újonnan jövők hozták az újdonságokat: az izraeli—magyar vegyes vállalat, a Gallicoop pulykahúsai, és az osztrák tulajdonú, de magyar székhelyű Agrokons dió- és mákkészítményei például az újdonság erejével hatottak. A könnyű-egészséges élelmiszerek piaci irányzatába pedig egy „kívülálló", a Pharmatrade Külkereskedelmi Vállalat kapcsolódott be biotermékek kínálatával.

A szakemberek szerint az élelmiszerpiac nem is hasonlítható az elektronikáéhoz, ez nem a forradalmi megújulások terepe. Az emberek szeretik kipróbálni az új ízeket, de ragaszkodnak a megszokottakhoz is. Ezen a piacon mindig csak megtartva, megőrizve szabad megújulni.

„Az új Magyarország régi ízekkel" szlogent azonban — legyen bármily jó és sikeres, nem lehet állandósítani. Nem emlegethetjük évekig a rendszerváltást, az új Magyarországot. És ez a valójában aprócska reklámkérdés el is vezet a magyar élelmiszerexport marketingjének átfogóbb problémáihoz. A fejlett országok élelmiszer-termékeinek értékesítését, természetesen főként az exportját, központi, kollektív marketingstratégia és az ezt megvalósító szervezet segíti. Nálunk ez legfeljebb csírájában van meg, már ami a szervezetet illeti, a Hungexpo és a Kopint-Datorg által alapított Agromarketing Kft. „személyében"(amely maga is kiállítóként jelen volt az Anugán). Az átfogó, egységes marketingstratégiáról azonban jószerével még nem beszélhetünk.

Az élelmiszer-termelés szervezeti széttöredezése, tulajdoni átrendeződése nem kedvez egy kollektív marketinget megvalósító szervezet kialakulásának. Más kérdés, hogy miért nem lehet a régi, jól bevált „Gutes aus Ungarn" szlogen újraélesztésével, egy erre épülő átfogó marketingstratégiával ösztönözni a magyar élelmiszerek eladását. Sok elhalasztott üzletbe kerül, amíg az új tulajdonosok felismerik a kollektív exportösztönzés szükségességét. Mindez természetes, csakhogy a világ közben gyorsan halad és a német, vagy a francia központi élelmiszermarketing-szervezetek jelentős állami támogatással és a termelők befizetéseivel egyre hatékonyabb reklámot csinálnak hazájuk élelmiszereinek.

Bár ne lenne igaza a borulátóknak, de valószínűleg számos zökkenő és sok csalódás fogja az újmódi magyar farmergazdák, magán élelmiszer-feldolgozók piacra jutását kísérni. A magyar termelők kereskedéshez való viszonya igencsak ellentmondásos és nemigen hasonlítható a dán vagy a holland gyakorlathoz, ahol például az értékesítő szövetkezetek és egyéb kollektív szervezetek hagyományosan az élelmiszer-vertikum részei. Nálunk viszont mindenki elfordulni igyekszik attól, ami kollektív.

SEBŐK EMÍLIA

A világ legnagyobb lekvárosüvege, amit természetesen nem a magyar standon láttunk

KÁRPÓTLÁSI CSÚCS A FÖLDHIVATALOKNÁL

Még néhány nap, és letelik a kárpótlási igények benyújtására rendelkezésre álló, a törvényben megszabott 90 napos határidő. A lapzártáig még nem tudható, hogy a Parlament elfogadja-e Torgyán József, Dragon Pál és Borz Miklós kisgazda képviselők törvénymódosítási javaslatát, amely a november 8-i határidő három hónappal való meghosszabbítását jelentené. A földhivataloknak személyesen, vagy írásban beadott kérelmek mennyiségéből, de főleg az utóbbi időben tapasztalható óriási rohamból következtetve úgy tűnik, a javaslatnak van létjogosultsága.

Mérleget vonni még korai lenne, de a törvény kihirdetése óta eltelt két és fél hónap elegendő információt nyújtott ahhoz, hogy összegezzük az eddigi földhivatali tapasztalatokat.

A földhivatalok számára a kárpótlás nem augusztus 11-én kezdődött. Tudván, hogy szükség lesz rájuk, tavaly őszszel megkezdődött a régi telekkönyvi betétek, kataszteri nyilvántartási munkarészek begyűjtése, rendszerezése. Bár sok szó esik róla, nem árt ismételten hangsúlyozni, hogy olyan okmányokról, iratokról van szó, melyek az egységes ingatlannyilvántartás létrejöttével — az akkori (1980-as évek elejéről van szó) társadalmi és gazdasági viszonyok mellett úgy tűnt, örökre (!) — elvesztették szerepüket, erkölcsi és használati értéküket.

Az iratok egy része levéltárakba, más részük úgynevezett hidegirattárakba került. Sok közülük megpenészedett a nedves pincében, sok teljesen elpusztult, mert — törvényesen — kiselejtezték. Ilyen előzmények után kisebb csodának minősíthető, hogy országosan a különböző régi okmányok 80—90 százaléka mégis fellelhető.

Az elszenvedett kár mértékét szerencsére egyéb iratokból is (megváltási határozat, írásbeli földfelajánlás, korabeli kimutatás a megváltandó ingatlanokról stb.) meg lehet állapítani. Így kevesen távoznak üres kézzel a földhivataltól. Pedig a kérelmezők 30—40 százaléka csak a minimális támpontot tudja megadni a „nyomozáshoz", nevezetesen a volt tulajdonos nevét és a községet, amelynek határában a föld van. Ilyenkor különböző névmutatókból próbálják meg kikeresni a telekkönyvi betétszámot (vagy számokat) — ha még megvannak. Ha nincs névmutató, akkor egyenként kell végiglapozni a község összes telekkönyvi betétjét! Ily módon nem csodálható, hogy egy-egy irat előkeresése nemhogy órákat, de napokat vesz igénybe.

A törvény kihirdetése utáni napokban ez még nem jelentett igazán nagy gondot, mert kevés igénylő jelentkezett. A nyár elmúltával érezhetően nőtt a forgalom, s ahogy közeledik a beadási határidő, egyre több kérelem érkezik. Vannak különösen frekventált megyék, városok, ahol szinte már elviselhetetlen a nyomás. A soproni földhivatalhoz például napi 500 kérelem érkezik, Békéscsabán pedig újabban a földhivatal lépcsőjén éjszakáznak az emberek, hogy másnap biztosan sorra kerüljenek.

A földhivatalok meghosszabbított ügyfélfogadási idővel, sok helyen napi 9—10 órán át szolgálják ki az állampolgárokat, újabban pedig már szombat—vasárnap is nyitva tartanak, hogy a postán érkezett kéréseknek is eleget tudjanak tenni. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy ugyanúgy, mint „békeidőben", a napi feladatokat is el kell látni. Egy jelzálogjogi törlés vagy bejegyzés, egy tulajdonjog-változási bejegyzés nem kevésbé fontos feladat, mint a kárpótlási adatszolgáltatás.

A legfrissebb adatok szerint a beérkezett kérelmek száma már meghaladta a 350 000-et. A kárrendezési hivatalokhoz ennél jóval kevesebb igény jutott el. A fáziseltolódás azzal magyarázható, hogy sok kárigény bejelentéshez egyéb iratokat, adatokat is be kell szerezni, és akkor még hátravan az adatlapok kitöltése. Annak ellenére, hogy különböző pártok, szervezetek ügyfélszolgálati irodákat tartanak fenn, amelyek segítenek a kitöltésben, a tapasztalatom szerint sokan igen nehezen birkóznak meg az adatlapok kitöltésével. Mások viszont azért nem adták postára adatlapjaikat, mert még várják az igazoló okiratmásolatokat.

Az utolsó hetek előre nem látható rohama miatt sok földhivatalnál már nem tartható a 30 napos adatszolgáltatási határidő. Éppen ezért fontos tudni, hogy — hacsak a parlament el nem fogadja a határidőmódosító indítványt — a kárpótlási adatlapokat november 8-áig a bizonyító iratok nélkül is be lehet nyújtani, mégpedig úgy, hogy az „A" laphoz vagyonfajtánként legalább egy „F", „H" vagy „V" lapot is mellékelni kell. Attól függően, hogy a kárpótlandó milyen vagyontárgy vagy tárgyak után kér kárpótlást. Ezeken a lehető legtöbb adatot fel kell tüntetni azzal a megjegyzéssel, hogy a pontos adatokat és a bizonyító okiratokat a hiánypótlás ideje alatt csatolják.

Tapasztalatok szerint még mindig nem eléggé ismert, hogy a tsz-tagoknak, a szövetkezetbe bevitt földjük ma is „megvan", ezután nem jár kárpótlás, hiszen egy korábbi törvény alapján földjüket kivihetik a szövetkezetből. Ezzel szemben azok a tsz-tagok, akik a tagosítás során eredeti földjük helyett kisebb aranykorona értékű „cserе'földet kaptak és azzal léptek be a szövetkezetbe, a különbözetnek megfelelő mértékű kárpótlásra jogosultak.

BENCE ISTVÁN

SZABADPIACI ÁRAK

(FM—Stagek)

1991. 43. hét	Mennyiség	Bp. Nagybani				Miskolc				Kecskemét				Győr			
		min. ár	max. ár	Index előző hét=100		min. ár	max. ár	Index előző hét=100		min. ár	max. ár	Index előző hét=100		min. ár	max. ár	Index előző hét=100	
Burgonya	kg	11,—	14,—	110,0	108,0	12,—	18,—	120,0	100,0	13,—	16,—	100,0	89,0	13,—	18,—	100,0	100,0
F. káposzta	kg	4,—	5,—	100,0	100,0	—	—			7,—	12,—	100,0	109,0	10,—	12,—	100,0	86,0
Kelkáposzta	kg	6,—	10,—	86,0	125,0	15,—	25,—	125,0	100,0	15,—	18,—	75,0	72,0	14,—	18,—	100,0	100,0
Karalábé	kg	10,—	12,—	83,0	86,0	20,—	30,—	100,0	100,0	12,—	15,—	120,0	100,0	16,—	20,—	100,0	100,0
Sárgarépa	kg	10,—	20,—	83,0	154,0	10,—	30,—	100,0	100,0	10,—	15,—	100,0	94,0	16,—	20,—	100,0	100,0
Petrezs.	cs.	15,—	20,—	83,0	100,0	23,—	40,—	100,0	100,0	15,—	20,—	100,0	100,0	18,—	30,—	90,0	100,0
V. hagyma	kg	10,—	13,—	67,0	65,0	12,—	20,—	120,0	100,0	13,—	20,—	100,0	125,0	10,—	15,—	77,0	75,0
Karfiol	kg	10,—	20,—	67,0	100,0	15,—	40,—	150,0	160,0	15,—	30,—	125,0	150,0	24,—	30,—	109,0	115,0
Fokhagyma	kg	60,—	100,—	100,0	100,0	60,—	150,—	86,0	100,0	90,—	120,—	100,0	109,0	120,—	140,—	120,0	100,0
Paradicsom	kg	20,—	70,—	100,0	117,0	12,—	80,—	75,0	160,0	20,—	35,—	111,0	140,0	20,—	50,—	125,0	100,0
Zöldpaprika	kg	15,—	70,—	188,0	140,0	8,—	60,—	80,0	100,0	20,—	50,—	100,0	100,0	40,—	60,—	133,0	120,0
Alma	kg	15,—	38,—	75,0	109,0	10,—	40,—	62,0	80,0	18,—	30,—	150,0	120,0	25,—	30,—	114,0	100,0
Zöldbab	kg	30,—	35,—	120,0	88,0	30,—	60,—	75,0	100,0	30,—	45,—	120,0	112,0	50,—	50,—	100,0	83,0
Szilva	kg	30,—	90,—	75,0	112,0	40,—	50,—	133,0	100,0	60,—	70,—	100,0	100,0	—	—	—	—
Szőlő	kg	15,—	55,—	107,0	122,0	30,—	60,—	167,0	120,0	25,—	55,—	100,0	110,0	25,—	50,—	100,0	125,0

KÜLFÖLDI TŐKE KÍNÁBAN

KIVÉTELEZETT DOLLÁRMILLIÁRDOK

Kína gazdasági életében mind nagyobb a jelentősége a Tajvanhoz és Hongkonghoz közel eső déli tartományoknak, amelyek kirobbanó fejlődése elsősorban a külföldi működőtőkének köszönhető. Peking e két tartományt, amolyan piacgazdasági kísérleti laboratóriumnak tekinti, amely összeköti a hatalmas országot a térség többi államának gazdaságával.

A dél-kínai „csoda" 1979-ben kezdődött, amikor az óvatos gazdasági reformok talaján két déli tartomány (Guangdong és Fucsien) és több kikötőváros különleges státust kapott a gazdaságban. Szabaddá vált a külföldi tőke beáramlása, a profit kivitele a térségből; a vámkedvezmények sora és a vámmentesség, valamint a szabadkereskedelem mágnesként vonzotta és vonzza a térségbe a külföldi, elsősorban a hongkongi és a tajvani tőkét. Mind Tajvan, mind pedig Hongkong a déli tartományokat gazdasági háttérországának tekinti, amely elősegíti az export fokozását.

A KÉT MOZDONY

Az elmúlt 12 esztendő Dél-Kínában a töretlen és nagy ívű gazdasági fejlődés időszaka volt. A Hongkonghoz közel fekvő Shenzen városnak 1979-ben például mindössze 100 ezer lakosa volt, s a fő gazdasági tevékenység a halászat és a földművelés volt. Ma a város lakossága meghaladja a kétmilliót, az egy főre jutó belföldi össztermék (GDP) pedig az évi kétezer dollárt. A statisztikák tanúsága szerint a város ipari termelése, külkereskedelme és a beáramló külföldi tőke összege évente 40 százalékkal növekszik.

A 63 millió lakosú Guangdong tartomány (Kanton körzete) GDP-jének értéke 1980-ban 13,8 milliárd dollár volt, tavaly ez az összeg elérte a 44,2 milliárdot. A térségben elsősorban ruházati cikkeket, játékokat és cipőket gyártanak, s az ipar termelése évente mintegy 15 százalékkal bővül. Hasonló mértékben bővül a térség exportja, amely tavaly Kína összes kivitelének már mintegy egyharmadát adta.

Ugyancsak kiemelkedő gyorsasággal fejlődik Fucsien tartomány, amely a hetvenes évek közepén az ország egyik legszegényebb vidéke volt. A külföldi tőke beruházásainak jelenleg ez a tartomány a második számú célpontja. Az újonnan alapított termelő és összeszerelő üzemek szinte kizárólag exportra dolgoznak, s a tartomány kivitele évi 21—23 százalékkal növekszik. A külföldi tőkét a Peking által nyújtott különleges kedvezményeken kívül más tényezők is vonzzák Dél-Kínába. A munkabér a tajvaninak mindössze egytizede, a hongkonginak pedig egyötöde. Igen alacsonyak az üzemek és az irodák bérleti díjai és működési költségei. A két déli tartományban a termelékenység magas, gyakorlatilag azonos a tajvaninál és a hongkongival.

Fucsien tartományba 1990 végéig összesen 3,5 milliárd dollár külföldi tőke áramlott be, s a külföldi, illetve a vegyes vállalatok száma elérte a négyezret. A külföldi tőke 30-30 százaléka Tajvanból és Hongkongból érkezett. Guangdong tartományban mintegy 15 ezer külföldi érdekeltségű cég működik, s a térségben 20 milliárd dollár keres és talál magának profitlehetőséget. A beáramlott tőke négyötöde tajvani és hongkongi. Hongkongi bejegyzésű cégek a tartományban mintegy kétmillió dolgozót foglalkoztatnak, miközben odahaza munkásaik száma nem haladja meg a 700 ezret.

FORMAILAG TILOS

A fejlett ipari országokban kapható ruházati, egyszerűbb elektronikai, cipőipari termékek és játékok mind nagyobb része készül Dél-Kínában. A tömegáru termelése tehát Tajvanról, Hongkongból és a többi újonnan iparosodó ázsiai országból nagy ütemben helyeződik át Kína déli részébe.

A Kínába működőtőkét exportáló ázsiai országok ipara pedig a tömgáru helyett értékesebb, magasabb feldolgozottságú és kevesebb élőmunkát igénylő árucikket gyárt amerikai, japán és nyugat-európai megrendelésre. Újabban azonban Dél-Kínában is termeltetnek amerikai és nyugat-európai cégek, sőt a japán tőke is megjelent. Kétségtelen azonban, hogy a két tartományt Tajvan és Hongkong látja el elsősorban tőkével és megrendeléssel. A Procter and Gamble, a Peugeot és a többi jól ismert világcég ugyan jelen van tőkével és termelőkapacitással Dél-Kínában, ottani terjeszkedésükre azonban a fokozatosság és az óvatosság jellemző.

A tajvani hatóságok formailag tiltják a közvetlen kereskedelmet a Kínai Népköztársasággal. Ugyancsak tilos (formailag) a közvetlen tőkeberuházás. A tilalom fő haszonélvezője Hongkong, amely mind a kereskedelemben, mind pedig a tőkeközvetítésben kiemelkedő szerepet játszik Tajvan és Kína között. (Érdemes megjegyezni: Tajpej nemrégiben oldotta fel a közvetlen kereskedelem tilalmát Kubával, így ma már csak a Kínai Népköztársaság irányában van szükség közvetítőkre.

A kereskedelem és a tőkeáramlás elősegítése érdekében a tajvani nagybankok sorra nyitják képviseleteiket Hongkongban. A közvetítők révén 1990-ben Tajvan és Kína négymilliárd dolláros kereskedelmi forgalmat bonyolított le egymással. A kereskedelem értéke az idén az előrejelzések szerint meghaladja majd a hatmilliárd dollárt.

Korábban elsősorban a kisebb tajvani cégek hajtottak végre ilyen módszerekkel beruházásokat Dél-Kínában, újabban azonban jelentős beruházási tevékenységet folytatnak a nagyvállalatok is. Tajvan egyik legnagyobb vállalata, a Formosa Plastics hétmilliárd dolláros petrolkémiai beruházásról hozott döntést. A President Enterprise élelmiszer-feldolgozó és kereskedelmi nagyvállalat Kína több városában szándékozik paradicsomfeldolgozó és egyéb élelmiszer-ipari gyárakat építeni.

A tajvani, valamint a hongkongi nagyvállalatok mind nagyobb összegeket kívánnak beruházni Kínában, a kisvállalati tapasztalatok ugyanis meghozták a nagyok étvágyát is. Egy évtizeden át megbizonyosodhattak arról, hogy a beruházások biztonságban vannak, a kínai termeltetés igen nyereséges, s Peking állja a szavát: a kedvezményeket nem csökkenti, sőt, inkább bővíti azok körét.

BIZALOM

A dél-kínai tartományok jelentős szerepet játszanak az egész kínai export dinamikus bővülésében. Az idei esztendő első kilenc hónapjában az export 19,5 százalékkal volt több az egy évvel korábbinál, értéke elérte a 49,5 milliárd dollárt. Az ország háromnegyedéves kereskedelmi mérlege 6,2 milliárd dolláros többlettel zárult, míg tavaly ilyenkor 4,9 milliárd volt az aktívum. Minden jel arra mutat, hogy a külföldi tőke bizalmat szavazott a kínai gazdasági reformnak. Napjainkban a világban jelentős a tőkehiány, ennek ellenére a működőtőke beáramlása a Kínai Népköztársaságba töretlen, sőt, üteme dinamikusan növekszik.

Kétségtelen, hogy a külföldi tőke jelentős profitot hoz a befektetőknek és hozzájárul Kína iparosításához is. Ahhoz azonban távolról sem elegendő, hogy jelentős mértékben javítson az ország gazdasági helyzetén. A Kínai Népköztársaságban és Tajvanon 1950-ben gyakorlatilag azonos volt az egy főre jutó jövedelem, Hongkongban pedig valamivel magasabb. Napjainkban az egy főre jutó jövedelem Tajvanon harmincszor, Hongkongban pedig harmincötször magasabb, mint Kínában.

A londoni Economist számításai szerint a tajvaniak és a hongkongiak jövedelme magasabb mint a spanyoloké és az irakiaké. Ezzel szemben a Kínai Népköztársaság állampolgárainak jövedelme a kenyaival és a pakisztánival van egy szinten. Ezek az adatok természetesen mit sem változtatnak azon a tényen, hogy a kínai gazdaság legsikeresebb és leggyorsabban fejlődő ágazatai ott találhatók, ahol érvényesülhetnek a piacgazdaság szabályai és intézményei.

G. GY.

Szereti Ön a kihívásokat?
Most megmérettetheti szaktudását nemzetközi mércével!

A KOMPASS Hungária Kft.

a világ 160 országában működő, gazdasági és céginformációt gyűjtő és forgalmazó társaság magyarországi láncszeme, amely most kezdi tevékenységét. Ezért 30—40 év közötti, angol és/vagy német nyelvtudással rendelkező

munkatársakat keres

az alábbi munkakörökre:

— főkönyvelő
— idegennyelvű titkárnő

Érdeklődni lehet a 251-5072 telefonon.

KOMPASS HUNGÁRIA Kft.

Hsz.: 643

KÍNA A BAZÁRBAN

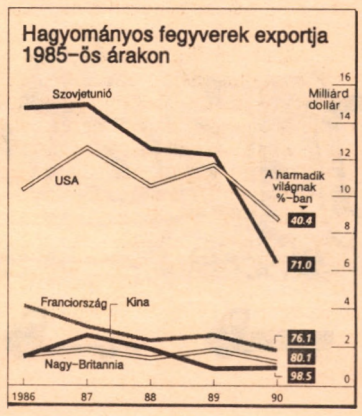
FEGYVERDIPLOMÁCIA

A világ öt legnagyobb fegyverexportőre — az Egyesült Államok, a Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország és Kína — másodszori nekifutásra megállapodást kötött a hagyományos fegyverek exportjáról. Ők öten szállították a harmadik világ fegyvereinek 90 százalékát.

A kínai parlament rövidesen csatlakozik a nukleáris fegyverek csökkentéséről szóló megállapodáshoz is. „Érdeklődését fejezte ki" a rakétatechnológiát ellenőrző rendszer iránt, amely a nukleáris rakéták gyártási technológiájának transzferjét igyekszik korlátozni. Mindez igen biztatóan hangzik. De az-e valójában? Minden tárgyalás ellenére Kínában a fegyverkereskedelem ismét fellendülőben van.

Amint azt a számok mutatják, a fegyverkereskedelemnek az iraki—iráni háború után bekövetkezett csökkenése Kínában most jelentős növekedésbe csapott át. Becslések szerint 1990-ben 2,5 milliárd dollár értékű fegyverszállítási megállapodást kötöttek, míg 1989-ben ez csak 1,4 milliárd volt.

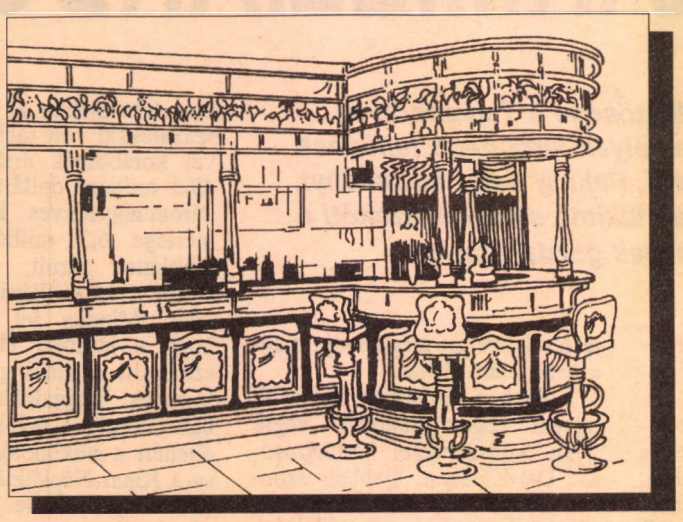
Ami a Nyugatot igazán aggasztja, az Kína közép-keleti fegyverszállítása. 1989-ben Kína nézett ferde szemmel Amerikára, amiért a közép-hatótávolságú ballisztikus rakétákat adott el Szaúd-Arábiának. Mivel azokkal támadni lehet Izraelt, ezek elvben megváltoztatták a térség katonai egyensúlyát. A múlt heti hagyományos fegyvercsökkentési megállapodások ellenére, Kína rövidesen szállítja Szíriának az első M-9-es, 600 kilométer hatótávolságú, nukleáris robbanófejjel is ellátható rakétákat. A szállítmány következő része Scud-c rakétákat tartalmaz, amelyek a Scud-bs típus továbbfejlesztett változatai. Egyes híresztelések szerint maga a szállító vett részt a fejlesztésben.

Ez év elején Kína hivatalt állított fel, amelynek feladata a fegyverszállítások felügyelete. A múlt héten az Ötök megállapodtak abban, hogy közép-keleti fegyverszállításaikat bejelentik egymásnak. A szíriai szállítmányról, ugyanúgy mint a legutóbbi rövid hatótávolságú rakétákról, amelyeket Kína Pakisztánnak szállított, már korábban megállapodtak. Mindketten részt vettek a fejlesztésben is.

Bármilyen megállapodást kötnek is a kínai politikusok a fegyverszállítások csökkentéséről, ki ellenőrzi a fegyvereket értékesítő cégeket?

MŰÁRT RT.
Üzlet a vállalkozóknak.

Topreklám

A MŰÁRT RT. hazai és import bolti, vendéglátóipari gépeket, eszközöket és teljes üzletberendezést kínál Önnek.

Az ötlettől a megvalósításig ránk bízhatja leendő üzletét.

Segítünk megtalálni a megfelelő megoldást.

A megrendelt termékek házhoz szállítása után kulcsrakészen átadjuk új üzletét.

Sőt, értékhatártól függően ár- és fizetési kedvezményt adunk.

Vállalkozó a vállalkozóknak. MŰÁRT RT.

MŰÁRT RT. Vevőszolgálat:
Budapest VI., Bajcsy-Zs. út 53.
Telefon: 111-7288, 111-8039, 111-5800/37
Levélcím: 1901 Bp. Pf. 239.

A HOKÉV Ipari és Kereskedelmi Rt.
pályázatot hirdet
a cég vezérigazgatói munkakörére.

Pályázati feltételek:
műszaki vagy gazdasági felsőfokú végzettség,
angol- vagy németnyelv-ismeret,
minimum 5 éves vezetői gyakorlat.

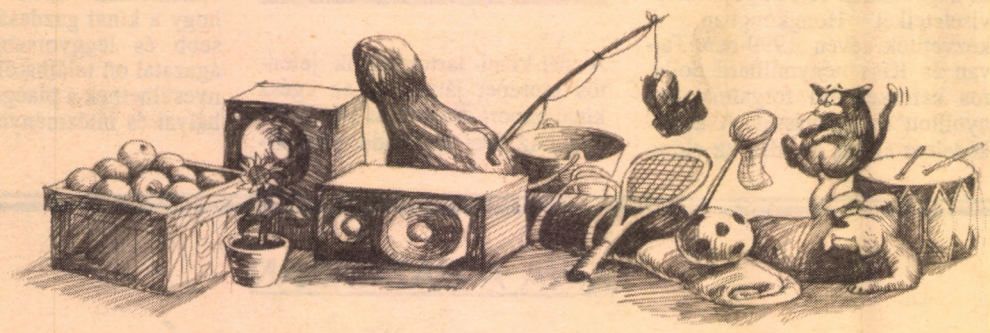
A pályázat elbírálásánál előnyt jelent a kül- és belkereskedelmi gyakorlat.

A fővárosi cég profilja horgászcikkek gyártása és forgalmazása. A gyártás Tiszaújvárosi Üzemünkben folyik. Termékeink javát külföldön értékesítjük, elsősorban Európában. Belföldön saját üzlethálózatunkon keresztül forgalmazunk.

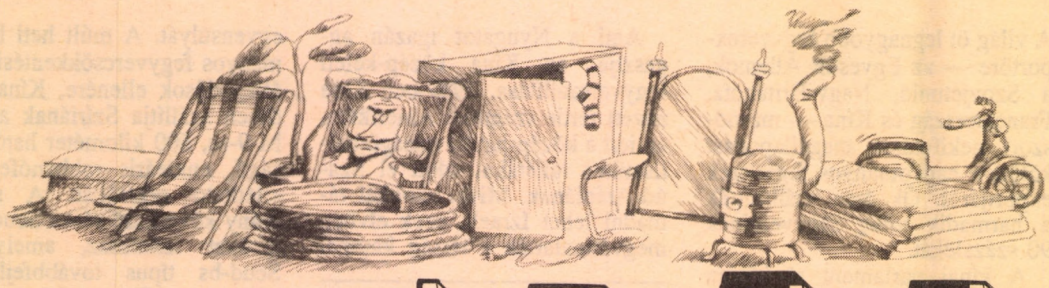
A pályázathoz részletes szakmai önéletrajzot kell csatolni. További információt a 149-1104/120 telefonszámon Pintérné Dénes Ilona személyzeti és munkaügyi osztályvezető ad.

A pályázatok beérkezésének határideje: 1991. december 2.
Az állás betöltésének időpontja: 1992. január 1.
A pályázatokat bizalmasan kezeljük.

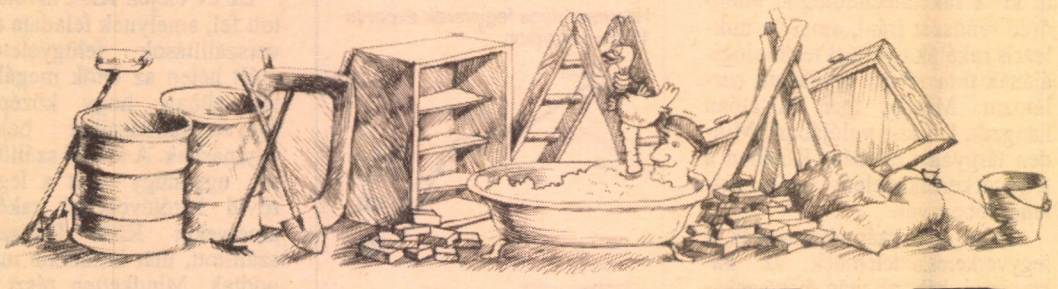
Hsz.: 610

RENAULT EXPRESS

RENAULT TRAFIC

RENAULT MASTER

MINDENT AMI MOZDÍTHATÓ!!!
RENAULT

Alkatrészek, szerszámok, könyvek, bútorok, 30 zsák cement, 100 élő csirke vagy akár egy egész vásári stand teljes árukészlete... Mi nem tudhatjuk pontosan, Ön mit szeretne továbbítani, ezért 23 különféle lehetőséget kínálunk, melyekkel bármit elszállíthat, ami mozdítható. Azok a vállalkozók, akik még az idén vásárolnak egy Renault Express, Renault Trafic, Renault Master vagy Renault Clio Transport furgont, befektetésük egy részét – az egyéni vállalkozóknál ez akár 50% is lehet – leírhatják cégük 1991. évi adóalapjából a hatályos jogszabályoknak megfelelően. Európa legkeresettebb kisáruszállítói várják Önt a Renault kereskedőknél.

RENAULT

TÁVKÖZLÉSI KIHÍVÁS KELET-EURÓPÁBAN

ÁLOM VAGY VALÓSÁG?

A közép- és a kelet-európai országok gazdasági fejlődésének és a kontinens nyugati részéhez való közeledésének egyik legfontosabb feltétele a térség — és az egyes államok — távközlési hálózatának jelentős fejlesztése. Ez hatalmas beruházásokat igényel, és elvben nagy üzleti lehetőséget kínál az ágazat vezető amerikai, nyugat-európai és japán vállalatai számára.

A nemzetközi statisztikai adatok tanúsága szerint a volt európai KGST-országokban 100 lakosra 12,5 telefonvonal jut. A Szovjetunióban az átlagosnál csak egy gondolattal jobb a helyzet, ott 100 lakosra 13 vonal jut. A kelet-európai átlag jócskán elmarad a Közös Piacétól, ahol 37,5 az átlagszám. Érdemes megjegyezni: Németország nyugati felén kiemelkedően magas a telefonellátottság, ott 100 lakosra 50 vonal jut. Jól jellemzi térségünk elmaradottságát ezen a területen is, hogy a Közös Piac kevésbé fejlettebb országaiban, Portugáliában és Görögországban is magasabb a telefonellátottság: a két országban száz főre 18, illetve 36 vonal jut.

45 ÉV HANYAGSÁG

A kelet-európai országokban az elmúlt 45 évben a telefonhálózat fejlesztésére kevés pénz és figyelem jutott. Ennek eredménye, hogy ezekben az államokban a távközlés meglehetősen fejletlen, a berendezések pedig régiek, korszerűtlenek és kis teljesítményűek. A korszerűtlen telefonrendszer következménye az elektronikus adatátvitel, valamint az elektronikus üzleti levelezés és kapcsolattartás fejletlensége. A vállalatok és a magánszemélyek hiába is rendelkeznének elegendő számú telefonkészülékkel, telefax-szal, személyi számítógéppel, hordozható telefonnal stb. — a korszerűtlen és elégtelen telefonhálózat — fejlesztés és bővítés nélkül — konzerválná a jelenlegi áldatlan helyzetet.

Nem véletlen tehát, hogy a térség országaiban megkülönböztetett figyelmet fordítanak a távközlési ágazat fejlesztésére. Ma már gyakorlatilag elhárult a fejlesztés technikai akadálya, a Cocom ugyanis a korszerű távközlési berendezések és technikák nagy részét levette az exportot tiltó listákról.

A Cocom szeptember elején életbe lépett májusi párizsi döntése értelmében, a kelet-európai országokba korlátozás nélkül szállítható a digitális technológia, a száloptikakábel, valamint a korszerű telefonközpont-hálózatok sora. Néhány, a csúcstechnikát megtestesítő berendezés és technológia még továbbra is szerepel a tilalmi listán, ezek fogadására, adaptálására azonban a térség országai még nincsenek is felkészülve. A Szovjetunió például ma már vásárolhat másodpercenként 45 megabit teljesítményű száloptikás kábeleket, amelyek 10 esztendővel ezelőtt az Egyesült Államokban a csúcstechnikát képviselték.

KULCSTERÜLETEK

A térség országainak a távközlésben viszonylag rövid időn belül három kiemelten fontos feladatot kell megoldaniuk. Számottevően bővíteniük kell a telefonhálózatot, új technológiákat kell meghonosítaniuk, s nem utolsósorban „igazi" piaci, üzleti alapokra kell átállítaniuk a telekommunikációt. A közép- és kelet-európai országok mindegyike kidolgozta távközlési rendszerének fejlesztési terveit: szakértők véleménye szerint a célkitűzéseket Romániában és Bulgáriában a többi országhoz képest lassabban sikerül majd megvalósítani.

A Szovjetunió távközlésfejlesztési programjának négy kulcsterülete van. Ezek közül a legfontosabb a telefonrendszer átállítása 15 esztendő alatt a digitális technikára. (Ennek eredményeként a 100 főre jutó telefonvonalak száma 35-re emelkedik majd.) Ugyancsak fontos feladat a nagyvárosok összekötése száloptikakábelek segítségével. Számottevő fejlesztés vár a műholdas távközlési rendszerre, valamint a ma még csak csírázó hordozható, celluláris telefonhálózatra. Jelentős összegeket fordítanak az Európát Vlagyivosztokon át Japánnal összekötő újabb kábelrendszer megépítésére.

A Szovjetunió telefonhálózatának bővítését szolgálja a Koppenhágát Szentpétervárral összekötő 1300 kilométer hosszúságú víz alatti száloptikás kábel lefektetése. A Szentpétervárra beérkező jeleket rádiórendszer továbbítja majd az ország belsejébe. A közel 80 millió dolláros program 16 ezer egyidejű telefonbeszélgetésre teremt lehetőséget. A brit Cable and Wireless óriásvállalat vezette konzorcium belátható időn belül két újabb tengeralatti kábelrendszert telepít a Szovjetunió partjaihoz a nemzetközi telefon-összeköttetés javítására. Nemrégiben az amerikai GTE szovjet partnerekkel vegyes vállalatot alapított azzal a céllal, hogy számottevően bővítsék a moszkvai vállalatok és szállodák távközlési kapacitását.

Lengyelország az ezredfordulóig legkevesebb 1,5 milliárd dollárt kíván fordítani telefonhálózatának bővítésére és korszerűsítésére. Az országban ma 100 lakosra csak kilenc telefonvonal jut, tíz esztendő alatt ezt a számot a fejlesztések révén meg akarják háromszorozni. A Világbank nemrégiben 120 millió dolláros hitelt nyújtott Lengyelországnak a telefonhálózat fejlesztésére. A kiírt pályázat nyertese a jól lobbyzó és igen kedvező ajánlatot benyújtó amerikai A.T. and T. telefontársaság lett. Az Ameritech és a France Telecom egy kisebb értékű tender megnyerése után megbízást kapott a celluláris telefonhálózat kiépítésére Lengyelországban.

Csehszlovákiában és Magyarországon ugyancsak éles küzdelmet folytatnak egymással a rendelések elnyeréséért az amerikai és a nyugat-európai telefontársaságok, illetve berendezésgyártók. Külön harc folyik a hagyományos és a celluláris hálózatok kínálta üzleti lehetőségek elnyeréséért. A versenyben nem kisebb nevek bukkannak fel, mint a Siemens, a Philips, az Ericsson, a Northern Telecom, a U.S. West, az A.T. and T., a Bell, a U.S. Sprint és a többi márkás cég.

BIZTOS PROFIT

Számítások szerint Közép- és Kelet-Európa távközlési rendszerének korszerűsítése és bővítése mintegy 100 milliárd dollár beruházást igényel. (Ez az összeg magában foglalja a Szovjetunióban szükséges beruházásokat is.) A tervek szerint ezt az összeget két évtized alatt fordítanák majd a térség országai a távközlési ágazat fejlesztésére. A tőkehiány miatt a fejlesztések és bővítések elsősorban külső anyagi források bevonását teszik szükségessé.

A kiadások finanszírozásában jelentős feladatok várnak a Világbankra, a kereskedelmi bankokra, valamint a telefontársaságokra. A világbanki célkölcsönök kedvezményes kamatozásúak és hosszú lejáratúak, a kereskedelmi bankok pedig a szokásos feltételek mellett nyújtanának hiteleket a kelet-európai országoknak. A nyugati telefontársaságok és berendezésgyártók kelet-európai beruházásaik döntő részét ugyancsak hitelből valósítják meg. A megaüzletekre felvett és felveendő hitelek a nyugati beruházók számára busásan meg fognak térülni. Vállalkozásaik egy részét ugyanis vegyes vállalati formában, illetve koncessziós alapon végzik. A térség távközlési piacán tehát hosszú távon lesznek jelen, a profit biztosnak látszik és ráadásul jó ideig el lesznek látva megrendeléssel.

Lehet, hogy a következő évtizedekben a távközlési világpiac legdinamikusabban bővülő szektora térségünk lesz. Közép- és Kelet-Európában (a Szovjetunió európai részét is beleértve) 300 millióan élnek. Az EK-ban az egy főre jutó jelenlegi bruttó nemzeti termék 21 ezer dollár, amely az előrejelzések szerint az ezredfordulóra eléri a 40 ezer dollárt. Európa keleti részén a megfelelő adat 7200, illetve 20—25 ezer dollár. Ahhoz azonban, hogy e térségben az egy főre jutó GNP 2000 táján meghaladja a húszezer dollárt, többek között 100 millió új telefonvonal létesítésére lenne szükség.

GONDA GYÖRGY

AMERIKAI KONJUNKTÚRAHELYZET

LASSÚ GYÓGYULÁS?

Nehéz lenne példát találni az egyetemes gazdaságtörténetben a jelenlegi amerikainál ingatagabb konjunktúrára — állítja a Fortune magazin. Az amerikai GNP növekedési rátája az 1992-es esztendőben valószínűleg csak a történelmi átlagérték felét éri el.

A gazdaság szereplői mégis bizakodóak. Úgy számítják, hogy három év óta először fog növekedni a profit és talán a tőzsde is megélénkül.

A Wall Street gazdasági szakemberei közül néhányan azonban megkérdőjelezik a küszöbön álló fellendülést. Szerintük az amerikai gazdaság jelenlegi libikókajátéka nagyon veszélyes. Bármilyen kedvezőtlen körülmény még az előzőnél is mélyebb recesszióba taszíthatja a gazdaságot.

A derűlátóbb vélemények a vállalati szektor és a háztartások helyzetének elemzéséből indulnak ki. Jövőre a jelzáloghitelek kamatlába a háztartások számára kedvezően fog alakulni és a reálfogyasztás már 1991-ben is 4 százalékkal emelkedik. Igaz ugyan, hogy ez a növekedés döntő részben a megtakarítások felélésének tulajdonítható és a kereslet hasonlóan magas szinten tartása csak pótlólagos jövedelemkiáramlással biztosítható a jövő évre, de ennek lehetőségét éppen a termelés felélénkülése fogja megteremteni.

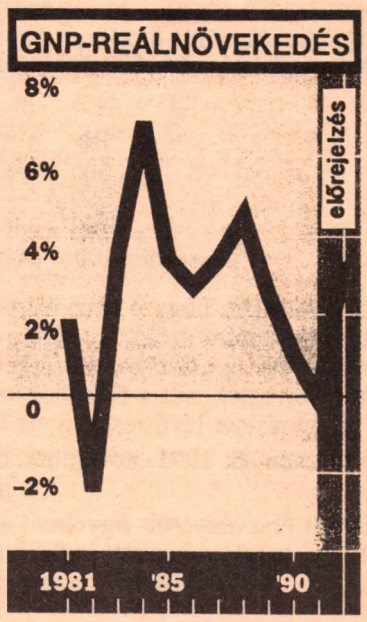
A vállalatok lelassították készleteik felszámolását. A magasabb készletszint eredményeként több helyen új műszakokat indítottak és túlóráznak. Ez jótékony hatást fog gyakorolni a foglalkoztatásra a következő évben. A vállalati szektor megélénkülése maga után fogja vonni a termelőeszközök keresletének emelkedését. Ez fontos húzóerő lehet az USA gazdasága számára.

Előzetes számítások szerint a kereskedelmi mérleg kedvező alakulása jövőre is folytatódik. A tavaszi rövid visszaesés ellenére a fejlődő országokba irányuló export igen erős.

Rövid távon a gazdaság szektorai közül a kormányzati kiadások alakulása tűnik a legkedvezőtlenebbnek. A jelenleg kialakulóban lévő konjunktúra esetében sem számítanak számottevő központi ösztönző hatásra. Bár a költségvetés deficitje jövőre 80 milliárd dollárral nő és így eléri a 360 milliárdot, mégsem állítja senki, hogy ez gazdaságélénkítő pótlólagos keresletet jelentene. A pénzek nagy része az Öböl-háborúval kapcsolatos adósságokra és a gyöngélkedő pénzügyi intézmények támogatására folyik majd el.

A recesszió a GNP reálnövekedési ütemét 1991-ben az 1990. évi szint alá nyomta. Az előzetes számítások szerint a bruttó nemzeti termék növekedési rátája 1992 első felében 3,5 százalék lesz, s az év végére 3 százalékra esik vissza. (Ezt követően 2000-ig 2,5—3 százalékos átlagnövekedés várható.) Az ipari termelés a tavalyi 1—2 százalékos esés után jövőre 6 százalékkal kúszik fel a készletezési hajlandóság és a termelőeszközök keresletének kedvező alakulása miatt — jövendöli a Fortune. Ez a legkedvezőbb mutatónak számítana 1984 óta.

A jövendölések szerint a profitkilátások is kedvezően alakulnak 1992-ben, mivel az 1990. évi 5 százalékos visszaesés után 20 százalékos növekedésre lehet számítani. Ezt nem fogják jelentősen csökkenteni a munkaerővel kapcsolatos többletkiadások sem. Igaz ugyan, hogy a várhatóan 6 százalékra mérséklődő munkanélküliség és a fizetések reálértékének megőrzése is terheket ró a vállalatokra, de a termelékenységnövekedésből származó előnyök ezt bőven ellensúlyozni fogják.

A fellendülés ára, hogy az előrejelzések szerint az 1990. évi 4 százalékos szint után az infláció jövőre 5 százalékra emelkedik. Az év végére a fogyasztási cikkek árszínvonalának növekedése ezt is meghaladhatja. A növekvő infláció valószínűleg aggasztani fogja a központi banki funkciókkal bíró szövetségi bankot, a Fedet és így jövő év elejére megszorítások várhatók.

De nem hamarabb! Egyrészről a Bush-kormány a régen várt fellendülés reményében könnyítéseket igyekszik elérni. (Lásd: a leszámítolási kamatláb 4,5 százalékra csökkentése november elején.) Másrészről a második pénzhelyettesítőkör (M2) a múlt év folyamán meglehetősen beszűkült. Az emberek kivették betétjeiket és magasabb jövedelmezőségű értékpapírokba fektették. Ezt a bankok sem igyekeztek megakadályozni a pangó hitelpiac miatt. Alan Greenspan, a Fed első embere és többi munkatársa tudatában vannak annak, hogy az M2 csökkenése révén a pénzkínálat mesterségesen beszűkült. A mostani könnyítések után azonban 1992 mindenképp a kamatlábak emelkedését ígéri. Vagy az infláció miatti restrikciós Fed-fordulat, vagy a megélénkülő hitelkereslet, vagy a kettő együttes eredményeként.

L. A.

**MUNKAERŐ-
ÉS SZERVEZETFEJLESZTŐ KFT.**

Megbízónk
jelentős export forgalmat bonyolító
részvénytársaság,
mely jellemzően ipari létesítmények kivitelezésére,
fővállalkozására profilírozott.
A cég külkereskedelmi diviziójához keresünk

GAZDASÁGI IGAZGATÓHELYETTEST

Feltétel: szakirányú egyetemi vagy főiskolai végzettség, külkereskedelmi területen szerzett pénzügyi-számviteli gyakorlat.
Németnyelv-tudás előnyt jelent.
Korhatár: 45 év.

„Jövedelem megegyezés szerint!"

Kérjük, hogy fényképpel kísért, kézzel írott bemutatkozó levelét és géppel írott szakmai életrajzát az alábbi címre szíveskedjék elküldeni: ERGONOSOFT Kft., 1390 Budapest, Pf.: 157.
Telefonszámaink: 201-1416, 201-2737, 201-0206, 201-1211, 201-1536

Hsz.: 656

SZÁMVITEL FELSŐFOKON!

A számviteli- és az adótörvények alapján programozott korszerű számítástechnika alkalmazásával

VÁLLALJUK

gazdasági társaságok részére
— az alapításban, átalakulásban a szakmai közreműködést,
— az analitikus és főkönyvi könyvelést,
— az éves beszámoló készítését,
— az adóbevallás kidolgozását és az adóelszámolást,
— a bérszámfejtést és az SZJA elszámolást,
— a társadalombiztosítási kifizetőhelyi feladatok ellátását,
— a számvitel-ügyvitelszervezést,
— a statisztikai előírások teljesítését,
— a közgazdasági elemzések végzését.

A számviteli törvény előírásainak megfelelően vállaljuk továbbá az 1991. évi mérleg és az eredménykimutatás átfordítását, az új számviteli rend kialakítását.

AUTÓKER
SZÁM—INFO KFT.

AUTÓKER SZÁMVITELI ÉS INFORMATIKAI KFT.
1061 BUDAPEST, Paulay Ede u. 50. szám
Telefon: 142-0777, 142-4338 Telefax: 112-0218
Telex: 22-5588

Hsz.: 657

K&H BANK

Az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt.

HIRDETMÉNYE

Az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Igazgatósága (Budapest V., Arany J. u. 24.) — élve a részvénytársaság Alapszabályának 6. pontjában megfogalmazott felhatalmazással — a Fővárosi Bíróság, mint Cégbíróság 1991. november 7-én kelt végzésével tudomásul vett,

következő határozatot hozta meg:

„Az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt, a 12 890 000 000 Ft, azaz Tizenkettőmilliárd-nyolcszázkilencvenmillió forint alaptőkéjét 13 534 500 000 Ft-ra, azaz Tizenhárommilliárd-ötszázharmincnégymillió-ötszázezer forintra emeli fel új, bemutatóra szóló részvények kiállítása útján a bank, mint részvénytársaság alaptőkén felüli vagyona terhére. Ennek megfelelően 644 500 000 Ft, azaz Hatszáznegyvennégymillió-ötszázezer forint össznévértékű új, bemutatóra szóló részvény állítandó ki az alábbi címletekben:

Db	Névérték	Összesen
300	1 millió Ft	300 000 000 Ft
6390	50 ezer Ft	319 500 000 Ft
2500	10 ezer Ft	25 000 000 Ft
Összesen: 9190		644 500 000 Ft"

Kérjük a Tisztelt Részvényeseket, hogy a részvénytársaság alaptőkéje 5%-ának megfelelő összegű alaptőke-emelés során — 1991. május 10-i kelettel — kiállított új, bemutatóra szóló, a részvénytulajdonuk alapján járó részvények ügyében — részvényük egyidejű bemutatása mellett, nyilatkozattételre — keressék fel az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt. bármelyik fiókintézetét. Ha részvényeiket az Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt.-nél letétbe helyezték, azt a fiókintézetet keressék meg, ahol a letétbehelyezés megtörtént. Az új részvények átadása a részvényesek tulajdonában lévő részvények bemutatása és átvételi elismervény kiállítása ellenében történik meg.

Az új, bemutatóra szóló részvények 1991. november 19-től 1992. február 19-ig vehetők át minden munkanapon 8 órától 12 óráig, de legkorábban a nyilatkozattételt követő 15. munkanapon.

Egyúttal felhívjuk a tisztelt részvényesek figyelmét a részvény-átvétel elmulasztásának, a gazdasági társaságokról szóló 1988: VI. törvény 305. §-ának (3) bekezdésében megfogalmazott jogkövetkezményeire, amely szerint, ha a részvényes az új részvényeket a következő közgyűlés befejezéséig nem veszi át, a részvénytársaság az új részvényeket értékesítheti.

**Országos Kereskedelmi és Hitelbank Rt.
Igazgatósága**

Hsz.: 658